

อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

โดย

นายสายันต์ โพธิ์ทอง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

IDENTITY OF MORAL SCHOOL

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

Department of Educational Administration

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2020

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม
โดย	สายันต์ โพธิ์ทอง
สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา แบบ 2.1 ปรัชญาคุณภูมิบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ ดร. มัทนา วัฒนอมศักดิ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วาทีพันธ์ ดร.นพดล เจริญอักษร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร.มัทนา วัฒนอมศักดิ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(รองศาสตราจารย์ ดร.วรกาญจน์ สุขสดเขียว)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมศักดิ์ อินทร์รักษา)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติศักดิ์ บังเพลิง)

58252912 : การบริหารการศึกษา แบบ 2.1 ปรัชญาคุชฎีบัณฑิต

คำสำคัญ : อัตลักษณ์, โรงเรียนคุณธรรม

นาย สายันต์ โพธิ์ทอง: อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รองศาสตราจารย์ ดร. มีทนา วังถนอมศักดิ์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทราบองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม 2) เพื่อทราบผลการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนคุณธรรม ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จำนวน 95 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนคุณธรรม ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จำนวน 76 โรงเรียน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางประมาณการขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งประเภท ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียน 4 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสอบถามความคิดเห็น และแบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) ผู้นำมีคุณธรรม มี 23 ตัวแปร 2) นักเรียนมีพฤติกรรมพึงประสงค์ มี 22 ตัวแปร 3) โรงเรียนมีกลไกขับเคลื่อนคุณธรรม มี 16 ตัวแปร 4) หลักสูตรมีการบูรณาการคุณธรรม มี 10 ตัวแปร 5) ครูเป็นแบบอย่างที่ดี มี 9 ตัวแปร 6) โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ปรัชญา และการวางแผนโครงการ มี 7 ตัวแปร และ 7) นักเรียน และครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากโครงการคุณธรรม มี 4 ตัวแปร

2. ผลการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์

58252912 : Major (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

Keyword : IDENTITY/ MORAL SCHOOL

MR. SAYAN PHOTHONG : IDENTITY OF MORAL SCHOOL THESIS ADVISOR :
ASSOCIATE PROFESSOR MATTANA WANGTHANOMSAK, Ph.D.

The purposes of this research were: 1) to identify the components of identity of moral school, and 2) to verify the components of identity of moral school. The population were 95 secondary schools under the Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education who participated in the moral school project by Foundation of Virtuous Youth. The sample size of 76 was determined by Krejcie and Morgan's Sample Size Table. The four respondents from each school consisted of school director, deputy school director, head of Social, Cultural and Religious Division and teachers of Social, Cultural and Religious Division, with the total of 304. The research instruments used to collect the data were semi-structure interview, opinionnaire, and questionnaire. The statistics for data analysis were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, exploratory factor analysis, and content analysis.

The findings were as follows:

1. Identity of moral school consisted of 7 components: 1) ethical leadership with 23 variables; 2) students with desired characteristics; with 22 variables; 3) school empowerment with moral and ethic codes; with 16 variables; 4) curriculum integration with moral lessons; with 10 variables; 5) moral teacher as role model; with 9 variables; 6) school with clear vision, philosophy and project system; with 7 variables; 7) Moral Project synthesis and management among students and teachers; with 4 variables.

2. The components of identity of moral school were verified to meet with accuracy standards, propriety standards, feasibility standards and utility standards.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.มัทนา วังถนอมศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วรกาญจน์ สุขสดเขียว อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร. นพดล เจนอักษร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร. เกียรติศักดิ์ บังเพลิง และ ดร.จตุรงค์ อินทรรุ่ง ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ส่งผลให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ดร.ภูธร จันทะหงษ์ ปุณยจรัสธำรง ดร.ฐาปณัฐ อุดมศรี ดร.ชัชวาลย์ สิงหาทอง และ นางลัดดาวัลย์ ศานตินิรันดร ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้สัมภาษณ์งานวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาคร พรหมโคตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทำนอง วงศ์พุทธ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพเก้า ณ พัทลุง ดร.อรณิชา คชนา และดร.สมใจ สืบวัฒนพงษ์กุล ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาตรวจเครื่องมือวิจัย ดร.รุ่งชีวา สุขศรี ดร.สุรินทร์ สำลี ดร.สมพงษ์ เตชรัตนวรกุล ดร.วิโรจน์ ไชยภักดี และ ดร.ขวัญใจ โพธิ์ทองนาค ผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาประเมินเพื่อยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมที่ให้คำปรึกษา แนะนำ เสนอแนะอันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการวิจัย

ขอขอบพระคุณ นางสาวรักชนก อรุระภูมิ ภรรยาที่เสียสละเวลาและเป็นกำลังใจที่ดี และเพื่อน พี่ น้องปรีญาเอกภาควิชาการบริหารการศึกษารุ่น 13/1 ทุกท่านที่ให้คำแนะนำและกำลังใจ ให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้คุณค่าหรือประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณอันยิ่งใหญ่แต่ คุณพ่อประยุทธ์ โพธิ์ทอง คุณแม่ศรีเมือง โพธิ์ทอง คุณแม่สุภาภิก ขุชาติ คุณยายละเมียด ขุชาติ ตลอดจนคุณครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

สายันต์ โพธิ์ทอง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	4
ปัญหาของการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ข้อคำถามของการวิจัย.....	7
สมมติฐานของการวิจัย.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	22
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	23
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับโรงเรียนคุณธรรม.....	23
ความหมายของโรงเรียนคุณธรรม.....	23
ประวัติความเป็นมาของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ.....	25
หลักการสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ.....	29
กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ.....	29
กิจกรรมในกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ.....	30

กลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ	33
การบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอน	34
ตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม	34
หลักสูตรที่ใช้ในการดำเนินโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	36
โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ	36
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	45
ความหมายของอัตลักษณ์	45
ความหมายของอัตลักษณ์องค์กร	45
ความหมายของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	46
ความสำคัญของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	50
บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม	54
บทบาทของครูในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	55
แนวคิดจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร และนักวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ หรือผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับโครงการโรงเรียนคุณธรรม	56
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	59
งานวิจัยในประเทศ	59
งานวิจัยต่างประเทศ	67
สรุป	71
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย	72
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	72
ระเบียบวิธีวิจัย	77
แผนแบบการวิจัย	77
ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล	78
ตัวแปรที่ศึกษา	79

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	79
การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย.....	81
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	82
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย	83
สรุป	84
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	86
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม.....	87
1.1 ผลการวิเคราะห์เอกสาร ทฤษฎี งานวิจัย และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับ อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	87
1.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานเอกสารเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	87
1.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	96
1.1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับ อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม.....	108
1.1.4 สรุปผลการวิเคราะห์เอกสาร ทฤษฎี งานวิจัย และการสัมภาษณ์	112
1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม.....	113
1.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	113
1.2.2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	115
1.2.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ด้วยการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis).....	122
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	143
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	147
สรุปผลการวิจัย.....	147
อภิปรายผล.....	150
ข้อเสนอแนะการวิจัย.....	163

ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	163
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	164
รายการอ้างอิง	172
ภาคผนวก.....	166
ภาคผนวก ก หนังสือขอสัมภาษณ์งานวิจัย รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์งานวิจัย และแบบ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ.....	167
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	172
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือ รายชื่อสถานศึกษาทดลองใช้เครื่องมือ วิจัย ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	181
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่ม ตัวอย่าง แบบสอบถามการวิจัย	189
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญยืนยันองค์ประกอบ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ยืนยันองค์ประกอบ แบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบ	204
ประวัติผู้เขียน.....	214

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดและหลักฐาน/ร่องรอย/ ลักษณะที่พบ.....	35
ตารางที่ 2 โรงเรียนระดับประถมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ 37	37
ตารางที่ 3 โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ . 41	41
ตารางที่ 4 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล	79
ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	89
ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	97
ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม.....	109
ตารางที่ 8 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	113
ตารางที่ 9 มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเห็นด้วยว่าเป็นอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม.....	115
ตารางที่ 10 ค่า KMO and Bartlett's Test of Sphericity.....	123
ตารางที่ 11 ค่าไอเก็น ค่าร้อยละของความแปรปรวนและค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวนของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม.....	124
ตารางที่ 12 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบและจำนวนองค์ประกอบ.....	125
ตารางที่ 13 องค์ประกอบ จำนวนตัวแปร และค่าน้ำหนักองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	129
ตารางที่ 14 องค์ประกอบที่ 1	130
ตารางที่ 15 องค์ประกอบที่ 2	132
ตารางที่ 16 องค์ประกอบที่ 3	133
ตารางที่ 17 องค์ประกอบที่ 4	135

ตารางที่ 18 องค์ประกอบที่ 5	136
ตารางที่ 19 องค์ประกอบที่ 6	137
ตารางที่ 20 องค์ประกอบที่ 7	138
ตารางที่ 21 องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	139
ตารางที่ 22 ผลการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	144

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	17
แผนภูมิที่ 2 กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มุลินธิยุวสถิรคุณ	32
แผนภูมิที่ 3 คุณธรรมเป้าหมายที่โรงเรียนคุณธรรมมุ่งพัฒนาในรอบปี พ.ศ.2557-2559	33
แผนภูมิที่ 4 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	76
แผนภูมิที่ 5 แผนผังของแผนแบบการวิจัย	77
แผนภูมิที่ 6 สรุปอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	140

บทที่ 1

บทนำ

“ให้โรงเรียนสร้างคนดีให้บ้านเมือง” พระราชกระแสรับสั่งในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร พระราชทานให้กับคณะองคมนตรี เนื่องในโอกาสการจัดตั้งกองทุนการศึกษา เมื่อปีพุทธศักราช 2555 นับว่าเป็นพระราชกระแสรับสั่งที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพร้อมที่จะน้อมนำใส่เกล้าใส่กระหม่อมด้วยความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ที่ต้องการเห็นความสงบความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมือง และความมั่นคงอย่างยั่งยืน¹ สืบเนื่องจากสภาพปัญหาสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน ทำให้สังคมเปลี่ยนวิถีชีวิตจากเดิมที่อยู่ด้วยกันแบบพึ่งพาอาศัยกลายเป็นสังคมที่มีการเอาใจเอาเปรียบ ขาดน้ำใจ และขาดความเอื้ออาทรต่อกัน ส่งผลให้เยาวชนไทยในปัจจุบัน มีพฤติกรรมการแสดงออกในทางที่ไม่เหมาะสม ไม่พึงประสงค์ และขาดคุณธรรมจริยธรรม อีกทั้ง ผลจากการพัฒนาประเทศ ในระยะที่ผ่านมามุ่งเน้นความสำคัญเฉพาะด้านเศรษฐกิจทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจในอัตราสูง มีความก้าวหน้าทางวัตถุและเทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างรวดเร็ว ประกอบกับอิทธิพลทางวัฒนธรรมต่างชาติ เข้ามามีบทบาทในสังคมไทย จึงทำให้เกิดปัญหาความย่อหย่อนของคุณธรรมจริยธรรม มีการประพฤติปฏิบัติที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม เกิดพฤติกรรมการรังแกระหว่างนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาระดับประเทศและเป็นปัญหาระดับโลก² แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) มีแนวคิดที่ต่อเนื่องจากแนวคิดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับก่อนหน้าที่ยังคงยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” รวมทั้ง “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติ และขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับ

¹ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, การศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 1, เข้าถึงเมื่อ 9 พฤษภาคม 2563, เข้าถึงได้จาก

<http://www.reo2.moe.go.th/web/images/download/2561-reo1-dv-moral.pdf>

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ร้อยโรงเรียนดีวิถีพุทธชั้นนำ รุ่น 1 : โครงการประเมิน เสนอแนะและพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553), 1 -274.

เพื่อให้การพัฒนาและบริหารประเทศเป็นไปบนทางสายกลาง เชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง โดยมีการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและใช้หลัก “ความพอประมาณ” ให้เกิดความสมดุลระหว่างมิติทางวัตถุกับจิตใจของคนในชาติ ความสมดุลระหว่างความสามารถในการพึ่งตนเองกับการแข่งขันในเวทีโลก ความสมดุลระหว่างสังคมชนบทกับสังคมเมือง การเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยงให้เพียงพอ พร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ ทั้งนี้ การขับเคลื่อนกระบวนการการพัฒนาทุกขั้นตอนต้องใช้ “ความรอบรู้” ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ด้วยความรอบคอบเป็นไปตามลำดับขั้นตอน และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย รวมทั้งส่งเสริมการสร้างศีลธรรม และสำนึกในคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ และดำเนินชีวิตด้วย “ความเพียร” จะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ³ คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559 - 2564) เพื่อให้ทุกหน่วยงานใช้เป็นแผนแม่บท (Master Plan) เป็นทิศทางในการปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรมของทุกหน่วยงานเพื่อให้คนไทยได้ตระหนักในความสำคัญของชาติ ยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ และจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ให้คงอยู่คู่สังคมไทยอย่างมั่นคงและยั่งยืน เกิดสังคมคุณธรรม อยู่ร่วมกันด้วยความสมานฉันท์ ภายใต้หลักธรรมทางศาสนา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมอันดีงาม ด้วยการสร้างความเข้มแข็ง จากภายใน เพื่อวางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว รวมถึงแก้ไขปัญหาวิกฤติคุณธรรมของคนในชาติ ให้คุณธรรมนำการพัฒนาด้วยการบูรณาการของทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง จึงได้มีการกำหนดค่านิยมด้านคุณธรรมของประเทศ เพื่อใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับคนในชาติ คือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา ในการดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง มีเหตุมีผล ใช้ความรู้ในการตัดสินใจอย่างรอบคอบ มีความพอประมาณ พอดี ไม่เบียดเบียนตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม ไม่ประมาท สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง⁴ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มุ่งเน้นให้สถานศึกษาทุกแห่งพัฒนา

³ สำนักบริหารงานการศึกษาภาคบังคับ, แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียน การศึกษาภาคบังคับโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ม.ป.ท., ม.ป.ป.), 23-40.

⁴ คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ, คู่มือการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ.2559-2564) (กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., ม.ป.ป.), 3-5.

คุณภาพ และมาตรฐานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และต้องยึดแนวการจัดการศึกษาในหมวด 4 มาตรา 23 ที่การจัดการศึกษาต้องเน้นให้ความสำคัญ ทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม และในมาตรา 24 ได้กำหนดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดกระบวนการสอนผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้ง ปลูกฝังคุณธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา ให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการก่อตั้งสถานศึกษา หรือลักษณะที่โดดเด่นของสถานศึกษา⁵ สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ ไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1: ยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล ที่มุ่งหวังให้คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาประเทศในอนาคต⁶ อีกทั้ง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนไว้ 8 ประการ ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์ 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ ที่โรงเรียนทุกแห่งต้องจัดการเรียนรู้ให้ครอบคลุมคุณลักษณะ ทั้ง 8 ประการข้างต้น⁷ ด้วยความมุ่งมั่น ที่จะสนองพระราชประสงค์ในการส่งเสริมการสร้างคุณงามความดีให้เกิดขึ้นในโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนสร้างคนดีให้บ้านเมืองจึงเป็นที่มาของการจัดตั้ง “มูลนิธิยุวสถิรคุณ” ซึ่งได้ดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียนควบคู่กันไปในศูนย์ 3 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง ศูนย์จิตวิทยาการศึกษา และศูนย์โรงเรียนคุณธรรม⁸

⁵ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553, เข้าถึงเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2563, เข้าถึงได้จาก <http://www.atg.go.th/law-03.html>

⁶ กระทรวงศึกษาธิการ, แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ. (2560 – 2564) (กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559), ก.

⁷ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2551), 7.

⁸ ปกัสดิ วีรภิตติ และคณะ, คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม (นนทบุรี: สหมิตรพรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2559), 9.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาหรือการดำเนินการอะไรก็ตาม พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเน้นเสมอว่าต้องยึดหลักสำคัญ คือ ความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของภูมิภาคหรือภูมิสังคม และไม่หลงไปกับวัฒนธรรมตะวันตก เพราะมีฐานความคิดที่แตกต่างกัน การกำหนดอัตลักษณ์และเอกลักษณ์สถานศึกษา จึงควรสอดคล้องกับบริบท “ภูมิสังคม” วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคร่วมด้วย ตัวอย่างเช่น หากพิจารณาถึงภูมิสังคม และจุดแข็งของจังหวัดแพร่ที่ชัดเจน คือ คนแพร่ใจงาม หากสถานศึกษา ในจังหวัดแพร่ พิจารณาถึงอัตลักษณ์ร่วมดังกล่าว มีการนำมาปฏิบัติให้สอดคล้องกัน และการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จะช่วยสร้างความภูมิใจในท้องถิ่น และนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป⁹

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ ได้อัญเชิญพระราชกระแสรับสั่งในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ว่า “ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง” มาเป็นวิสัยทัศน์ ในแผนดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมหรือโรงเรียนคุณธรรม เป็นสถานศึกษาที่ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมความดีในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และนำไปขยายเครือข่ายได้ มีหัวใจสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม คือ การแปลงคุณธรรมให้เป็นจริยธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังนั้น แนวปฏิบัติในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จึงใช้ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานคุณธรรม อัตลักษณ์ประกอบด้วย คุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก (พฤติกรรมที่พึงประสงค์) ซึ่งเกิดจากการประชุมระดมสมองของโรงเรียนตนเอง พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของแต่ละโรงเรียนจะแตกต่างกันตามสภาพปัญหาเชิงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้น ๆ หรือคุณธรรมความดีที่โรงเรียนต้องการสร้างขึ้นเมื่อประชุมระดมสมองได้ความเห็นร่วมกันแล้ว จึงนำมาเขียนเผยแพร่ในรูปของตารางคุณธรรมอัตลักษณ์เพื่อประกาศเป็นเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมเป้าหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่ร่วมกันกำหนดขึ้น¹⁰

⁹ ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, **อัตลักษณ์ผู้เรียน เอกลักษณ์สถานศึกษา** (กรุงเทพฯ: ซีโนพับลิชชิงแอนด์แพคเกจจิง, 2557), 13.

¹⁰ ปภัสวดี วีรภิตติ และคณะ, **คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม** (นนทบุรี: สหมิตรพรีนติ้งแอนด์พับลิชชิง, 2559), 16.

ดังนั้น โรงเรียนคุณธรรมแต่ละแห่ง จึงมีบริบทต่างกัน มีความเฉพาะตน และมีความโดดเด่น นักเรียนเรียนรู้คุณธรรมผ่านการจัดกิจกรรม การทำโครงการคุณธรรม ซึ่งเป็นจุดเน้นของสถานศึกษา และได้รับการยอมรับจากบุคคลทั้งในระดับชุมชนและในวงกว้าง รูปแบบของโรงเรียนคุณธรรมนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ซับซ้อน และทำได้ง่ายและสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้จริง สามารถนำไปใช้ได้กับโรงเรียนในทุกศาสนา ไม่ผูกขาดกับศาสนาใดศาสนาหนึ่ง เปรียบเสมือนคุณธรรมสากลที่จะช่วยให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียน “ลดลง” และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ “เพิ่มขึ้น” เป็นการพัฒนาเยาวชน ผู้ปกครอง และชุมชนได้อย่างยั่งยืน¹¹

ปัญหาของการวิจัย

ในปัจจุบันพฤติกรรมของคนในสังคมไทยเริ่มมีปัญหา มีการรับเอาความเจริญทางด้านวัตถุ และเทคโนโลยีที่นับวันจะยิ่งทวีความเจริญมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้เยาวชน รับค่านิยมจากต่างชาติ ลุ่มหลงในวัฒนธรรม และค่านิยมของต่างประเทศ ไม่สนใจถึงความถูกต้องและกาลเทศะ มุ่งแต่แสวงหาแต่ความสุขทางวัตถุ มีความเห็นแก่ตัวมากยิ่งขึ้น ขาดความเอื้ออาทร ขาดความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่เห็นความสำคัญของครอบครัวและศาสนา ขาดคุณธรรมจริยธรรม¹² อีกทั้ง สภาพสังคมไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญปัญหาการปลูกฝังค่านิยมที่ผิดเพี้ยนไปจากบรรทัดฐานคุณธรรมจริยธรรมเป็นอย่างมาก คนในปัจจุบันกลับมองว่าการกระทำความผิดเล็ก ๆ น้อยๆ ในหลายเรื่อง เป็นสิ่งที่ปกติยอมรับได้ ในขณะที่การกระทำสิ่งที่ถูกต้อง กลับถูกมองว่าเป็นสิ่งที่น่าอับอาย¹³

จากรายงานโครงการสำรวจสถานการณ์คุณธรรมของสังคมไทย พบว่า สถานการณ์ปัญหาที่มีความรุนแรงในสังคมไทย โดยประเด็นที่วิกฤตมากที่สุด ร้อยละ 20.73 คือ ปัญหาความ

¹¹ สรรเสริญ สุวรรณ และคณะ, **มาตรฐานและตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม** (กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2559), 2.

¹² นารี น้อยจินดา, “คุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย,” **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต** 7, 2 (พฤศจิกายน 2555 – เมษายน 2556), 54-62.

¹³ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, **รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “การปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ประสงค์”** (กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ม.ป.ท.), 15.

ชื่อเสียง สุจริต การทุจริตคอร์รัปชัน รองลงมา ร้อยละ 19.30 ปัญหาขาดความสามัคคี เกิดความขัดแย้งในสังคม และร้อยละ 14.69 ปัญหาจิตสำนึกสาธารณะ ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม เมื่อถามถึง 5 อันดับของคุณธรรมที่เยาวชนไทยควรได้รับการปลูกฝัง พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 76.59 เห็นว่า ด้านความมีระเบียบวินัยมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 75.35 ความซื่อสัตย์ สุจริต และ ร้อยละ 57.94 ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่¹⁴ ซึ่งปัญหาข้างต้นที่เกิดขึ้น ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายต้องหันหน้าเข้ามาหากันเพื่อปรึกษาหารือ และร่วมกันเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้เพิ่มขึ้น โรงเรียนคุณธรรม ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่มีอัตลักษณ์โรงเรียนชัดเจน และมีอัตลักษณ์คุณธรรม ที่เกิดจากการร่วมคิดร่วมทำของผู้บริหาร ครู และนักเรียนเท่านั้น ที่จะสามารถสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน และคนทั้งองค์กรได้ ในการที่จะพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ผู้บริหาร และ ครู จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในภูมิหลัง ปรัชญา วิสัยทัศน์ บริบทของโรงเรียน และ นักเรียนรู้ถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ของในโรงเรียนแต่ละโรงเรียนอย่างแท้จริง แต่ในปัจจุบัน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาขาดความเข้าใจในอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมเป็นจำนวนมาก

จากรายงานการปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรมบางมูลนากภูมิพิทยาคม จังหวัดพิจิตร พบว่า ในภาพรวม หลังจากปฏิบัติตามโครงการโรงเรียนคุณธรรม มีการพัฒนาในทางที่ดี ในแง่ของพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นของครู นักเรียน และสภาพแวดล้อม มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเทียบกับก่อนดำเนินโครงการ เช่น ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน มีความสามัคคีร่วมมือ ร่วมใจ ในการดำเนินโครงการ มาทำงานตรงเวลา ไม่เบียดเบียนเวลาราชการ มีจิตอาสา ประหยัดการใช้ทรัพยากรของโรงเรียน ขณะที่นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น เช่น มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการเข้าเรียนเพิ่มขึ้น ปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งของนักเรียนลดลง การเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาของนักเรียนโดยมีครูเป็นที่ปรึกษามากขึ้น ในด้านสภาพแวดล้อมของโรงเรียน มีความสะอาด และเป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น¹⁵

¹⁴ “โครงการสำรวจสถานการณ์คุณธรรมของสังคมไทย.” เข้าถึงเมื่อ 17 มิถุนายน 2564, เข้าถึงได้จาก https://www.moralcenter.or.th/images/ผลโพล_-_โครงการสำรวจสถานการณ์คุณธรรมของส.pdf

¹⁵ สราวุธ ตันยาลักษณ์, “บางมูลนาก โมเดล: โครงการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม,” วารสารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน 4, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2554), 125-128.

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัย อยากทราบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมว่ามีองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมอะไรบ้าง และผลการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมเป็นอย่างไร ซึ่งผลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาอัตลักษณ์โรงเรียน และการสร้างความเข้าใจในการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากสภาพและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อทราบองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม
2. เพื่อทราบผลการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

ข้อคำถามของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเป็นแนวทางในการกำหนดคำตอบของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดข้อคำถามไว้ดังนี้

1. อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมมีองค์ประกอบอะไรบ้าง
2. ผลการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมเป็นอย่างไร

สมมติฐานของการวิจัย

1. องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม เป็นพหุองค์ประกอบ
2. ผลการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม มีความถูกต้อง เหมาะสม

เป็นไปได้ และมีประโยชน์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเพื่อศึกษาอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยจากองค์ความรู้ในเรื่องต่อไปนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม เช่น 1.1) เกษม วัฒนชัย มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมไว้ 5 ด้าน ดังนี้ (1) การจัดทำโครงการคุณธรรม (2) การเป็นแบบอย่างที่ดีซึ่งกันและกัน (3) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม (4) การบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้ (5) ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมความดีในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา (6) เป็นการปรับเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อย่าง

ยั่งยืน¹⁶ 1.2) สรรเสริญ สุวรรณ และคณะ ได้ให้ความหมายอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมไว้ ดังนี้ (1) โรงเรียนที่มีบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม (2) โรงเรียนมีแผนพัฒนาคุณธรรมที่ต่อเนื่องยั่งยืน (3) ผู้บริหารเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจด้านคุณธรรม (4) มีกระบวนการบริหารงานที่เป็นระบบบริหารสถานศึกษาด้วยความโปร่งใสเป็นธรรม ตรวจสอบได้ (5) ผู้บริหารมีการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (6) ครูมีความเข้าใจด้านคุณธรรมจริยธรรม สามารถจัดการเรียนการสอน ปลูกฝัง และประเมินคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน (7) นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม สามารถจัดทำโครงการคุณธรรมปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำด้านคุณธรรม สร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม¹⁷

1.3) สีน สีสวน และคณะ ได้ให้ความหมายของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมไว้ ดังนี้ (1) ผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาลมีการส่งเสริมคุณธรรมทั้งองค์กร (2) ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (3) ครูมีจรรยาบรรณวิชาชีพครู (4) นักเรียนมีคุณลักษณะ/ค่านิยมที่พึงประสงค์ (5) โรงเรียนสะอาดเรียบร้อย ปลอดภัย มีป้ายหลักธรรมคำสอน/คำขวัญ/คติสอนใจที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม (6) มีการบูรณาการทำงานทุกฝ่ายในโรงเรียน และการมีส่วนร่วมของชุมชน และองค์กรภายนอก (7) มีโครงการหรือโครงการที่ส่งเสริมคุณธรรม¹⁸

1.4) สรวุธ ตันยาลักษณ์ กล่าวถึงความหมายของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ดังนี้ (1) ผู้บริหารและครูจะไม่เบียดเบียนเวลาราชการ ตรงต่อเวลา รับผิดชอบในหน้าที่ (2) นักเรียนจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ไม่ข้องเกี่ยวกับอบายมุข มีจิตอาสา (3) โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมสะอาด (4) ชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา¹⁹

1.5) สายฤดี วรกิจโกศาทร กล่าวถึงความหมายอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมไว้ดังนี้ (1) โรงเรียนมีวิสัยทัศน์/ปรัชญาด้านคุณธรรมชัดเจน (2) ผู้บริหารเป็นต้นแบบที่ดีมีคุณธรรมจริยธรรม

¹⁶ เกษม วัฒนชัย, **คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม** (กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิง, 2558), 23.

¹⁷ สรรเสริญ สุวรรณ และคณะ, **คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม** (กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิง, 2558), 23-24.

¹⁸ สีน สีสวน และคณะ, **มาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม**, เข้าถึงเมื่อ 9 พฤษภาคม 2564, เข้าถึงได้จาก <https://dl.moralcenter.or.th/องค์ความรู้ส่งเสริมคุณธรรม/วารสาร-จดหมายข่าว/กล้าทำ-ดี/19-องค์ความรู้ปี-2562/39-มาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม>.

¹⁹ สรวุธ ตันยาลักษณ์, “บางมูลนาก โมเดล: โครงการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม,” **วารสารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน** 4, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2554), 125-128.

(3) ครูและบุคลากรให้ความร่วมมืออย่างดี (4) สร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ฝึกฝนคุณธรรมจริยธรรม (5) มีเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างโรงเรียน บ้าน ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ (6) มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเข้าไปในการเรียนการสอน²⁰ 1.6) วิเชียร พงศธร และคณะ กล่าวถึงความหมายของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมดังนี้ (1) ครูมีความเมตตาสูงต่อนักเรียน (2) ครูรักนักเรียนเหมือนลูก (3) นักเรียนยิ้มแย้มแจ่มใส (4) นักเรียนมีความรู้สึกเชิงบวกต่อโรงเรียน (5) โรงเรียนสะอาดร่มรื่น (6) มีการจัดบรรยากาศโรงเรียนให้รู้สึกสบายกาย สบายใจ (7) มีโครงการคุณธรรม (8) นักเรียนคิดเองและแก้ไขปัญหาเอง (9) นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น (10) นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนลดน้อยลง (11) โรงเรียนร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน (12) โรงเรียนมีองค์ความรู้/นวัตกรรมการสร้างเสริมคุณธรรม (13) โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้โรงเรียนคุณธรรม²¹ 1.7) สุทธิชัย หยุ่น ได้ให้ความหมายของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ดังนี้ (1) ผู้บริหาร ครู และนักเรียนต้องร่วมกันทำ (2) ทุกคนช่วยกันกำหนดพฤติกรรมเชิงบวกและเชิงลบ แล้วกำหนดคุณธรรมหลัก เพื่อแก้ไขพฤติกรรมเชิงลบ และส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวก²² 1.8) ชีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ กล่าวถึงกรอบแนวคิดที่สำคัญของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม 5 ด้าน ดังนี้ (1) มีความพอเพียง (2) มีความกตัญญู (3) มีความซื่อสัตย์ (4) มีความรับผิดชอบ (5) มีคุณธรรมจริยธรรม²³ 1.9) เดชรัตน์ สุขกำเนิด กล่าวถึงบทบาทของครูเรื่องการเป็นตัวอย่างคุณธรรม ดังนี้ (1) ครูปรับเปลี่ยนการสอนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียน (2) ครูให้นักเรียนทดลองทำ เรียนรู้ ลองผิดลองถูกด้วยตัวเอง (3) ครูปลูกฝังว่าคุณธรรมว่าเป็นเรื่อง

²⁰ สายฤดี วรกิจโกคาทร และคณะ, **คู่มือโรงเรียนคุณธรรม: คู่มือ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถาบันการศึกษา**. (กรุงเทพฯ: ธรรมสาร, 2552), 15.

²¹ วิเชียร พงศธร และคณะ, **ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการโรงเรียนคุณธรรม**, เข้าถึงเมื่อ 15 สิงหาคม 2563, เข้าถึงได้จาก

<https://www.yuvabadhanafoundation.org/th/work/moralschools/>

²² สุทธิชัย หยุ่น, **“โรงเรียนคุณธรรม” อาจเป็นต้นแบบการ “ปฏิรูป” ประเทศ**, เข้าถึงเมื่อ 5 ตุลาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/613885>.

²³ ชีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, **นโยบายโรงเรียนคุณธรรม**, เข้าถึงเมื่อ 4 ตุลาคม 2563, เข้าถึงได้จาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=43683&Key=news_eerakiat/.

ส่วนรวม (4) ครูไม่จำกัดเสรีภาพทางความคิดของนักเรียน²⁴ 1.10) สมปอง ใจดีเฉย กล่าวถึงกลไกที่ใช้พัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ดังนี้ (1) ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดี (2) ผู้บริหารบริหารสถานศึกษาอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม (3) โรงเรียนมีแผนงาน โครงการ และโครงการส่งเสริมคุณธรรม (4) ผู้บริหาร ครู และนักเรียนร่วมกันขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม (5) โรงเรียนพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำให้เป็นผู้นำเยาวชนจิตอาสา (6) ผู้บริหารพัฒนาศักยภาพครู (7) ผู้บริหารจัดให้มีการศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบคุณธรรม²⁵ 1.11) ปัทสวดี วีรภักดี และคณะ ได้ให้ความหมายอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ดังนี้ (1) โรงเรียนมีสภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์ร่มรื่นเหมาะสมเป็นสถานที่เรียนมากขึ้น (2) นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เป็นไปตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน (3) นักเรียนพัฒนาตนเองในทิศทางที่ดีเพิ่มมากขึ้น (4) โรงเรียนส่วนใหญ่มีภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนเพิ่มมากขึ้น (5) โรงเรียนเกิดนวัตกรรม/องค์ความรู้ของการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม (6) โรงเรียนได้รับการยอมรับให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงานด้านคุณธรรมจริยธรรม²⁶ 1.12) โลเปซ (Lopez) ได้กล่าวถึงผู้บริหารกับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ดังนี้ (1) ผู้บริหารต้องมีความใส่ใจในสิ่งแวดล้อมและสภาพบรรยากาศโรงเรียน (2) โรงเรียนเป็นพื้นที่สำหรับการเรียน พัฒนาอารมณ์ พัฒนานักเรียนในการเข้าสู่สังคม (3) นักเรียนเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างเป็นประชาธิปไตย (4) โรงเรียนสะอาด มีแหล่งเรียนรู้เพียงพอ และเหมาะสม (5) นักเรียนมีพัฒนาการด้านการเรียน²⁷ 1.13) อะเดลแมน (Adelman) ได้กล่าวถึงมาตรฐานของการจัดการบรรยากาศโรงเรียนที่ดี ดังนี้ (1) นักเรียนรู้สึกปลอดภัยทางสังคม อารมณ์ และร่างกาย (2) สมาชิกของโรงเรียนมีส่วนร่วมและเคารพซึ่งกันและกัน (3) ผู้บริหาร ครู นักเรียน และครอบครัว ทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนา และสนับสนุนวิสัยทัศน์ของโรงเรียน (4) ครูเป็นต้นแบบ และปลูกฝังทัศนคติ

²⁴ เดชรัตน์ สุขกำเนิด, “ครอบครัวส่งเสริมคุณธรรม” (บทสรุปการสัมมนาวิชาการเรื่องนวัตกรรมส่งเสริมคุณธรรม 4.0 องค์ความรู้ประชุมวิชาการคุณธรรมในพื้นที่ทางสังคม จัดโดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ณ ศูนย์ประชุมวายุภักษ์ โรงแรมเซ็นทรา บาย เซ็นทารา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ กรุงเทพฯ, 4 กรกฎาคม 2561.)

²⁵ สมปอง ใจดีเฉย, **เด็กดีสร้างได้** (นนทบุรี: อินฟินิทโกลบอลเทรด, 2557), 19-20.

²⁶ สายฤดี วรภักดี และคณะ, **คู่มือโรงเรียนคุณธรรม: คู่มือ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถาบันการศึกษา**. (กรุงเทพฯ:ธรรมสาร, 2552), 15-17.

²⁷ Veronica Lopez, “School climate,” *Education and Development Post-2015*, 4, no. (2014): 1.

ที่มีประโยชน์ (5) ครูสนับสนุนให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น (6) โรงเรียนพัฒนาวิชาชีพเฉพาะสำหรับผู้บริหารและครู (7) ผู้บริหาร ครู นักเรียนเคารพซึ่งกันและกัน และ (8) โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จด้านการเรียนและการใช้ชีวิต²⁸

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาข้อมูลงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ เช่น ปัญญาเดช พันธุ์วัฒน์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การติดตามประเมินผลและสังเคราะห์องค์ความรู้โครงการโรงเรียนคุณธรรมในสังกัดกรุงเทพมหานคร²⁹ มนตรา ตูลย์เมธาการและคณะ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การสังเคราะห์องค์ความรู้กระบวนการขยายผลโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมในส่วนภูมิภาค และการประเมินผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม³⁰ ญัฐพร ส่งศรี ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3³¹ นิสสัยยะห์ อิศาเฮาะและศิลป์ชัย สุวรรณมณี ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้³² คมลิขิต นามไวและคณะ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์

²⁸ Howard Adelman, “National School Climate Standards,” Accessed 25 May, 2021, Available from <https://www.schoolclimate.org/themes/school-climate/assets/pdf/policy/school-climate-standards.pdf>

²⁹ ปัญญาเดช พันธุ์วัฒน์, “การติดตามประเมินผล และสังเคราะห์องค์ความรู้โครงการโรงเรียนคุณธรรมในสังกัดกรุงเทพมหานคร” วารสารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน 10, 1 (2560): 119-165.

³⁰ มนตรา ตูลย์เมธาการและคณะ, รายงานการวิจัยฉบับย่อ เรื่อง “การสังเคราะห์องค์ความรู้กระบวนการขยายผลโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมในส่วนภูมิภาค และการประเมินผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม” สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน, (กรุงเทพฯ: เดือนตุลา, 2560): 1-122.

³¹ ญัฐพร ส่งศรี, “การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3,” วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร 10, 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2562): 712-724.

³² นิสสัยยะห์ อิศาเฮาะและศิลป์ชัย สุวรรณมณี, “บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้,” (การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 20 เสนอที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 15 มีนาคม พ.ศ. 2562). 1928-1937.

ของนักเรียนตามคุณธรรมอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม³³ ธีระ ชันบุตร ได้ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมที่มีสัมฤทธิ์ผล โรงเรียนบ้านปากน้ำ (เผด็จจินนาวาสงเคราะห์) อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร³⁴ ประภาพร จันทร์ศรี ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา³⁵ ธนสาร บัลลังก์ปัทมา ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา³⁶ แก้วตา พึ่งตนเอง ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพการบริหารโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำในภาคตะวันออกเฉียง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน³⁷ กนกวรรณ ชื่นใจจิตต์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18³⁸ สำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

³³ คมลิขิต นามไวและคณะ, “การพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามคุณธรรมอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม,” วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด 9, 1 (มกราคม-มิถุนายน, 2563): 126-138.

³⁴ ธีระ ชันบุตร, “กลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมที่มีสัมฤทธิ์ผล โรงเรียนบ้านปากน้ำ (เผด็จจินนาวาสงเคราะห์) อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร,” วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร 10,1 (มกราคม - มิถุนายน, 2562), 955-966.

³⁵ ประภาพร จันทร์ศรี, “การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา,” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต) สาขาวิชาบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559), บทคัดย่อ.

³⁶ ธนสาร บัลลังก์ปัทมา, “รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา” (วิทยานิพนธ์ปรัชญาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2563), บทคัดย่อ.

³⁷ แก้วตา พึ่งตนเอง, “การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำในภาคตะวันออกเฉียง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2555), บทคัดย่อ.

³⁸ กนกวรรณ ชื่นใจจิตต์, “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18,” (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 2561), บทคัดย่อ.

ขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 1³⁹ สุรพงษ์ ศรีเศรษฐา ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรม โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ: กรณีศึกษา โรงเรียนพยุหะภูมิวิทยาคาร⁴⁰ अबดุล (Abdul) ได้ทำการศึกษาเรื่อง โรงเรียน ดีที่มีผลต่อการปรับตัวของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา⁴¹ สมธิ (Smith) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อัตลักษณ์โรงเรียนที่มีผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์นักเรียนโรงเรียน มัธยมศึกษา⁴² แวงและเดกอล (Wang and Degol) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บริบทโรงเรียน และการประสบความสำเร็จของนักเรียน⁴³ แอบบาสี (Abbasi) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพแวดล้อม โรงเรียนที่มีผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์นักเรียน⁴⁴ ร็อกฮิม สุรานโต และวาตานา (Rokhim, Suranto

³⁹ สำนักงานศึกษาธิการภาค 1, “การศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 1.,” (กรุงเทพฯ : เอกสารลำดับที่ 34/2561 กลุ่มพัฒนาการศึกษาสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 2561), บทคัดย่อ.

⁴⁰ สุรพงษ์ ศรีเศรษฐา, การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสู่ความเป็น โรงเรียนคุณธรรม โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ: กรณีศึกษา โรงเรียนพยุหะภูมิวิทยาคาร, **วารสาร สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**, (มกราคม – มิถุนายน 2563), บทคัดย่อ.

⁴¹ Samad Abdul. “A study of the effect of Academic climate on students Adjustment and Academic Achievement of provincialized secondary school of Darrang district Assam.” Ph.D. dissertation, Department of Education, Gauhati University, Assam, 2013. Accessed 21 May, 2021. Available from <http://hdl.handle.net/10603/115362>.

⁴² Megan Lorraine Smith. “School Climate, Early Adolescent Development, and Identity: Associations with Adjustment Outcomes.” Ph.D. dissertation, College of Education and Human Services, West Virginia University, 2015. Accessed 8 April, 2021. Available from <https://researchrepository.wvu.edu/etd/6670/>

⁴³ Ming- Te-Wang., and Jessica L. Degol. “School climate: A review of the construct, measurement, and impact on student outcomes.” **Educational Psychology Review** 28, 2 (2016): 315-352.

⁴⁴ Neda Abbasi. “The translational Design of schools: An Evidence-Based Approach to aligning Pedagogy and Learning Environments.” In **Adolescent Identity**

and Wardana) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของโรงเรียนกับพฤติกรรมความอดทนของนักเรียนในอินโดนีเซีย⁴⁵ แควชเมอร์ (Qashmer) ได้ทำการศึกษาเรื่อง โรงเรียนดีกับการสร้างอัตลักษณ์ของนักเรียน⁴⁶ และคุซยารูบา คลิงเกอร์ และ ฮัสซัยน (Kutsyaruba, Klinger and Hussain) ได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศโรงเรียน ความปลอดภัยและการประสบความสำเร็จของนักเรียน⁴⁷ เตร์กคาราแมน (Turkkaraman) ได้ทำการศึกษาเรื่อง โรงเรียนกับการเป็นองค์กรทางสังคม⁴⁸ และ กุมารีและดูล (Kumari and Dhull) ได้ทำการศึกษาเรื่องสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน⁴⁹

3. แนวคิดจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น 3.1) ปนัดดา ดิศกุล ได้กล่าวถึงโรงเรียนคุณธรรมว่า (1) ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน เกิดความตระหนักรู้ความเข้าใจ มีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ชี้นำคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติ และสร้างความรู้สึกลึกซึ้งชอบซำดี เป็นโรงเรียนที่พัฒนาให้นักเรียนเป็นคนดี (2) โรงเรียนน้อมนำพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาเป็นแนวทางปฏิบัติ (3) มีการร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก (4) ผู้บริหารยึดถือความดีสำคัญกว่าทุกสิ่ง (5) ผู้บริหาร

Formation and the School Environment, Fisher, K. Ed (Rotterdam: Sense Publisher, 2016), 83-103.

⁴⁵ Hanif Nur Rokhim, Suranto and Amika Wardana, "The Relationship of School Environment to Student Tolerance in Indonesia." (paper presented at the 4th International Conference of Social Science and Education (ICSSSED), n.p.,n.d., 2020).

⁴⁶ Amani Faisal Qashmer. "Character Education and Adolescents' Moral Identity Development (Actual and Ideal)" Ph.D. dissertation, The Graduate School, University of Missouri - St. Louis, 2016. Accessed 21 May, 2021. Available from <https://irl.umsl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1064&context=dissertation>

⁴⁷ Benjamin Kutsyaruba, Don, A. Klinger and Alicia Hussain, "Relationships among school climate, school safety, and student achievement and well-being: a review of the literature," **Review of Education** 3, 2 (June, 2015): 103-135.

⁴⁸ Mimar Turkkahraman, "Education, Teaching and School as A Social Organization," **Procedia- Social and behavioral Science** 186 no. (2015): 381-387.

⁴⁹ Pramila Kumari. and Poonam Dhull, "School climate and students outcome." **International Education & Research Journal** 3, 3 (Mar 2017): 132-134.

มีคุณธรรม (6) ผู้บริหารมีความเพียร (7) ผู้บริหาร รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ (8) ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน (9) ครูมีการพัฒนาตัวเองอย่างสม่ำเสมอ (10) ครูมีความรู้ คู่คุณธรรม (11) นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์คือแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ (12) มีความพากเพียร อุตสาหะ⁵⁰

3.2) ภูธร จันทะหงษ์ ปุณยจรัสธำรง กล่าวถึงอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมว่าเป็นการเสริมสร้างความแข็งแกร่งภายในโรงเรียนที่เรียกว่า “การระเบิดจากข้างใน” ด้วยการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ (1) ผู้บริหารบูรณาการความรู้ทางคุณธรรมไปใช้ทั้งโรงเรียน (2) โรงเรียนมีแผน วิศวกรรมคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง (3) ผู้บริหารมีการประยุกต์ใช้ความรู้คุณธรรมในการบริหาร (4) โรงเรียนสร้างครูคุณธรรมและนักเรียนคุณธรรม ให้สามารถถ่ายทอดความรู้คุณธรรมได้ (5) โรงเรียนมีโครงการให้นักเรียนฝึกจนเป็นนิสัย⁵¹

3.3) ฐาปนันท์ อุดมศรี ได้กล่าวถึงอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมไว้ว่า (1) โรงเรียนมีโครงการให้นักเรียนทุกคนฝึกจนเป็นนิสัยตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย (2) มีการใช้ดาวเป็นเกณฑ์มาตรฐานชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม (3) โรงเรียนเป็นผู้กำหนด อัตลักษณ์ของตนเอง (4) ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์และรู้วิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในโรงเรียน (5) ครูมีความสนิทจพอกับนักเรียน (6) นักเรียนสามารถนำคุณธรรมแก้ปัญหาด้วยตนเองได้⁵²

3.4) ชัชวาลย์ สิงหาทอง ได้กล่าวถึงโรงเรียนคุณธรรมไว้ว่า (1) โรงเรียนต้องมีแผนปฏิบัติงาน ประจำปี/โครงการ/กิจกรรมคุณธรรมอย่างเป็นระบบ (2) โรงเรียนต้องมีวางแผนขับเคลื่อนโครงการคุณธรรมไปในทิศทางเดียวกันอย่างต่อเนื่องชัดเจน (3) โรงเรียนต้องมีสภาพแวดล้อม สะอาดปลอดภัย เอื้อต่อการทำกิจกรรมส่งเสริมปลูกฝังด้านคุณธรรม (4) ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรม (5) ผู้บริหารมีกระบวนการบริหารงานที่เป็นระบบและเป็นธรรม (6) ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจ ในการขับเคลื่อนการบริหารงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม (7) ผู้บริหารปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (8) ครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณธรรม (9) นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในสื่อนวัตกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ด้านคุณธรรม (10) ครูปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี (11) นักเรียนมีวินัย มีใจ

⁵⁰ สัมภาษณ์ หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล, อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย, 23 ธันวาคม 2563.

⁵¹ สัมภาษณ์ ภูธร จันทะหงษ์ ปุณยจรัสธำรง, รองผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 18 ธันวาคม 2563.

⁵² สัมภาษณ์ ฐาปนันท์ อุดมศรี, นักวิชาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 18 ธันวาคม 2563.

อาสา กตัญญู อยู่อย่างพอเพียง (12) นักเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (13) นักเรียนเป็นผู้นำ
 คุณธรรม⁵³ 3.5) ลัดดาวัลย์ ศานตินิรันดร ได้กล่าวไว้ว่า (1) โรงเรียนคุณธรรมมีวิสัยทัศน์และเป้าหมาย
 เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนที่ไม่พึงประสงค์ลดลง (2) โรงเรียนมีเป้าหมายปรับเปลี่ยน
 พฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น (3) โรงเรียนคุณธรรมเป็นการดำเนินงานที่ไม่ผูกขาดศาสนาใดศาสนา
 หนึ่ง (4) ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ การวางแผนที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ปัญหา
 มาสู่การปฏิบัติเป็นระบบ (5) ผู้บริหารมีความตระหนักในคุณค่าแห่งคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม
 (6) ผู้บริหารมีการคิดค้นนวัตกรรมคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง⁵⁴

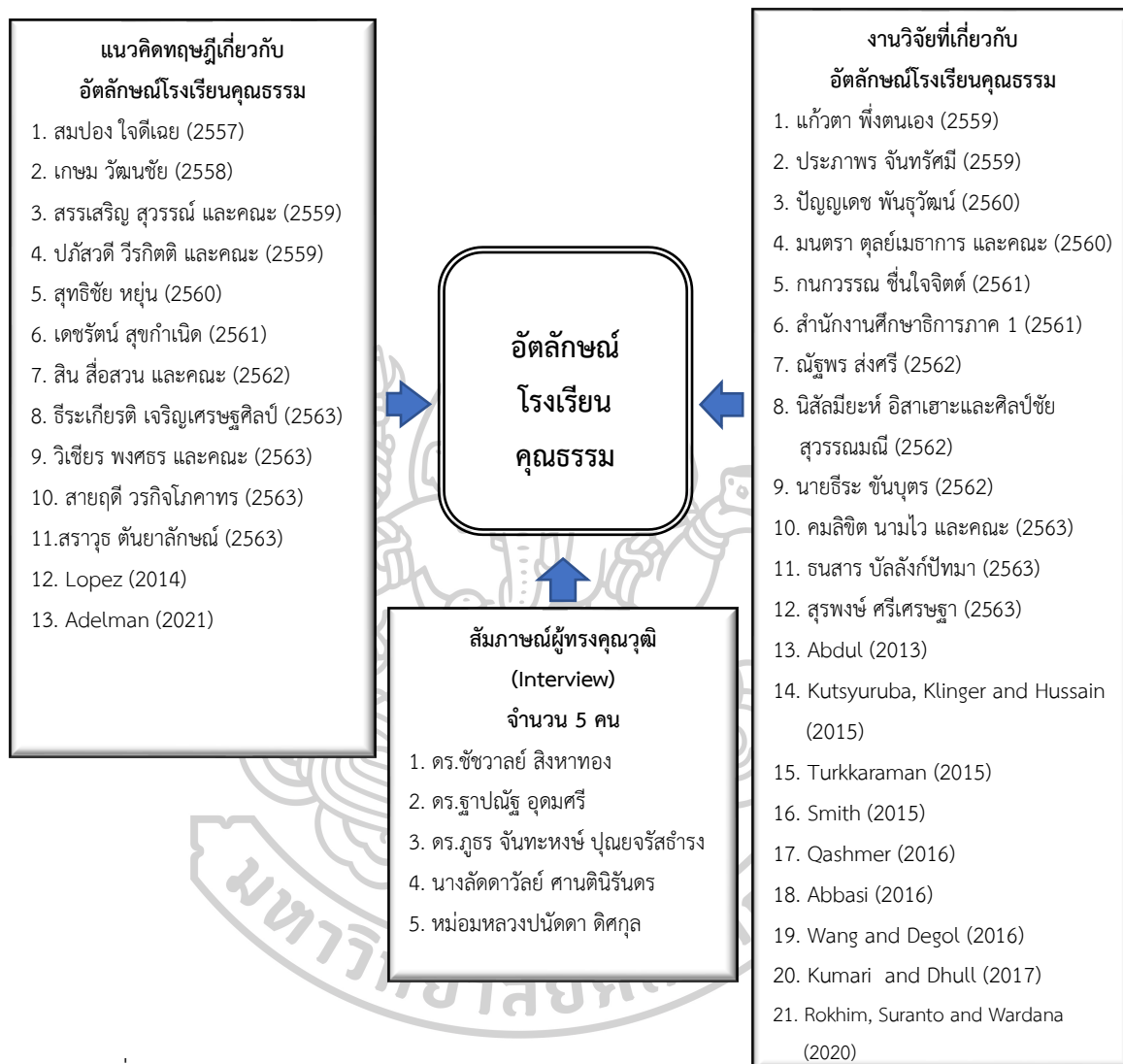

---

⁵³ สัมภาษณ์ ชัชวาลย์ สิงหาทอง, ผู้อำนวยการโรงเรียนภัทรญาณวิทยา, 16 ตุลาคม
 2563

⁵⁴ สัมภาษณ์ ลัดดาวัลย์ ศานตินิรันดร, ผู้อำนวยการโรงเรียนคทงวิทยา, 16 ตุลาคม
 2563

จากแนวคิด ทฤษฎีดังกล่าว สามารถนำมาประกอบเป็นขอบข่ายทางทฤษฎีของการวิจัยที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังแสดงในแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา : สมปอง ใจดีเฉย, **เด็กดีสร้างได้** (นนทบุรี: อินฟินิทโกลบอลเทรด, 2557), 19-20.
 เกษม วัฒนชัย, **คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม** (กรุงเทพฯ: สหมิตรพรีนติ้งแอนด์
 พับลิชชิง, 2558), 23.

สรรเสริญ สุวรรณ และคณะ, **มาตรฐานและตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม**
 (กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2559), 2.

ปัทสวดี วีรภิตติ และคณะ, **คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม** (นนทบุรี: สหมิตรพรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2559), 15-17.

สุทธิชัย หยุ่น “โรงเรียนคุณธรรม” อาจเป็นต้นแบบการ “ปฏิรูป” ประเทศ, เข้าถึงเมื่อ 5 ตุลาคม 2560, เข้าถึงได้จาก [https://www.bangkokbiznews.com /blog/detail/613885](https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/613885).

เดชรัตน์ สุขกำเนิด, “ครอบครัวส่งเสริมคุณธรรม” (บทสรุปการสัมมนาวิชาการเรื่องนวัตกรรมส่งเสริมคุณธรรม 4.0 องค์ความรู้ประชุมวิชาการคุณธรรมในพื้นที่ทางสังคม จัดโดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ณ ศูนย์ประชุมวายุภักษ์ โรงแรมเซ็นทรา บาย เซ็นทารา ศูนย์ราชการ และคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ กรุงเทพฯ, 4 กรกฎาคม 2561.)

สิน สีสวน และคณะ, **มาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม**, เข้าถึงเมื่อ 9 พฤษภาคม 2564, เข้าถึงได้จาก <https://dl.moralcenter.or.th/องค์ความรู้ส่งเสริมคุณธรรม/วารสาร-จดหมายข่าว/กล้า-ทำ-ดี/19-องค์ความรู้ปี-2562/39-มาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม>

ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, **นโยบายโรงเรียนคุณธรรม**, เข้าถึงเมื่อ 4 ตุลาคม 2563, เข้าถึงได้จาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=43683&Key=news_eerakiat/.

วิเชียร พงศธร และคณะ, **ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการโรงเรียนคุณธรรม**, เข้าถึงเมื่อ 15 สิงหาคม 2563 เข้าถึงได้จาก <https://www.yuvabadhanfoundation.org/th/work/moralschools/>

สายฤดี วรกิจโกศาทร, **คู่มือโรงเรียนคุณธรรม: คู่มือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถาบันการศึกษา** (กรุงเทพฯ: ธรรมสาร, 2552), 15.

สรารุช ตันยาลักษณ์, “บางมูลนาก โมเดล: โครงการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม,” **วารสารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน** 4, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2554), 125-128.

Veronica Lopez, “School climate,” **Education and Development Post- 2015**, 4, no. (2014): 1.

Howard Adelman, “**National School Climate Standards**,” Accessed 25 May, 2021, Available from <https://www.schoolclimate.org/themes/school-climate/assets/pdf/policy/school-climate-standards.pdf>

สัมภาษณ์ ชัชวาลย์ สิงหาทอง, ผู้อำนวยการโรงเรียนภัทรญาณวิทยา, 16 ตุลาคม 2563

สัมภาษณ์ ฐาปณัฐ อุดมศรี, นักวิชาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 18 ธันวาคม 2563

สัมภาษณ์ ภูธร จันทะหงษ์ ปุณยจรัสธำรง, รองผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 18 ธันวาคม 2563.

สัมภาษณ์ ลัดดาวัลย์ ศานตินิรันดร, ผู้อำนวยการโรงเรียนคงทองวิทยา, 16 ตุลาคม 2563

สัมภาษณ์ หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล, อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ, 23 ธันวาคม 2563.

แก้วตา พึ่งตนเอง, “การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำในภาคตะวันออกเฉียงใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555), บทคัดย่อ.

ประภาพร จันทร์ศรี, “การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา,” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559), บทคัดย่อ.

ปัญญาเดช พันธุ์วัฒน์, “การติดตามประเมินผล และสังเคราะห์องค์ความรู้ โครงการโรงเรียนคุณธรรมในสังกัดกรุงเทพมหานคร” วารสารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน 10, 1 (2560): 119-165.

มนตรา ตูลย์เมธากา และคณะ รายงานการวิจัยฉบับย่อ เรื่อง “การสังเคราะห์องค์ความรู้กระบวนการขยายผลโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมในส่วนภูมิภาค และการประเมินผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม,” (กรุงเทพฯ: เดือนตุลา, 2560): 1-122.

กนกวรรณ ชื่นใจจิตต์, “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมในอำเภอเมืองจังหวัดระยองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18,” (งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2561), บทคัดย่อ.

สำนักงานศึกษาธิการภาค 1, การศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 1, เข้าถึงเมื่อ 9 พฤษภาคม 2563, เข้าถึงได้จาก <http://www.reo2.moe.go.th/web/images>

/ download/2561-reo1-dv-moral.pdf

ณัฐพร ส่งศรี, “การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3,” **วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร** 10, 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2562): 712-724.

นิสสัยมิยะห์ อีสาเฮาะและและศิลป์ชัย สุวรรณมณี, “บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้,” (การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 20 เสนอที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 15 มีนาคม พ.ศ. 2562). 1928-1937.

ธีระ ชันบุตร, “กลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมที่มีสัมฤทธิ์ผล โรงเรียนบ้านปากน้ำ (เขตมอญนาวาสงเคราะห์) อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร,” **วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร** 10,1 (มกราคม - มิถุนายน, 2562), 955-966

ธนสาร บัลลังก์ปัทมา, “รูปแบบบริหารโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา” (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2564), บทคัดย่อ.

สุรพงษ์ ศรีเศรษฐา, การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรม โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ: กรณีศึกษา โรงเรียนพยุหะภูมิวิทยาคาร, **วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**, (มกราคม - มิถุนายน 2563), บทคัดย่อ

Samad Abdul. “A study of the effect of Academic climate on students Adjustment and Academic Achievement of provincialized secondary school of Darrang district Assam.” Ph.D. dissertation, Department of Education, Gauhati University, Assam, 2013. Accessed 21 May , 2021. Available from <http://hdl.handle.net/10603/115362>.

Benjamin Kutsyruba, Don, A. Klinger and Alicia Hussain, “Relationships among school climate, school safety, and student achievement and well-being: a review of the literature,” **Review of Education** 3, 2 (June, 2015): 103-135.

Mimar Turkkahraman, “Education, Teaching and School as A Social Organization,” **Procedia- Social and behavioral Science** 186 (2015): 381-387.

Megan Lorraine Smith. “School Climate, Early Adolescent Development, and Identity: Associations with Adjustment Outcomes.” Ph.D.

dissertation, College of Education and Human Services, West Virginia University, 2015. Accessed 8 April, 2021. Available from <https://researchrepository.wvu.edu/etd/6670/>

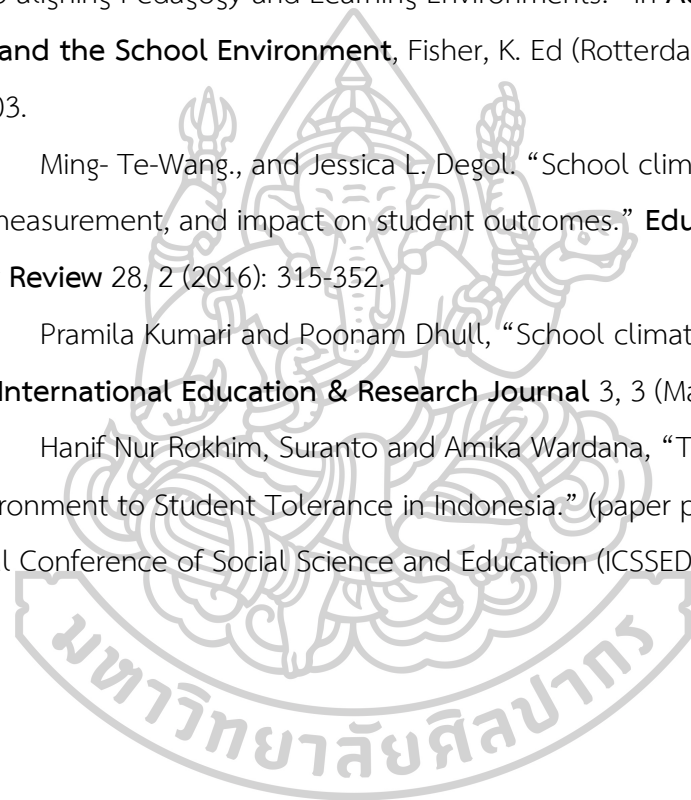
Amani Faisal Qashmer, "Character Education and Adolescents' Moral Identity Development (Actual and Ideal)" Ph.D. dissertation, The Graduate School, University of Missouri - St. Louis, 2016. Accessed 21 May, 2021. Available from <https://irl.umsl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1064&context=dissertation>

Neda Abbasi. "The translational Design of schools: An Evidence-Based Approach to aligning Pedagogy and Learning Environments." In **Adolescent Identity Formation and the School Environment**, Fisher, K. Ed (Rotterdam: Sense Publisher, 2016), 83-103.

Ming- Te-Wang., and Jessica L. Degol. "School climate: A review of the construct, measurement, and impact on student outcomes." **Educational Psychology Review** 28, 2 (2016): 315-352.

Pramila Kumari and Poonam Dhull, "School climate and students outcome," **International Education & Research Journal** 3, 3 (Mar, 2017): 132-134.

Hanif Nur Rokhim, Suranto and Amika Wardana, "The Relationship of School Environment to Student Tolerance in Indonesia." (paper presented at the 4th International Conference of Social Science and Education (ICSSSE), n.p.,n.d., 2020)

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายเฉพาะของคำที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้นิยามความหมายของคำต่าง ๆ ไว้ดังนี้

อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม หมายถึง ลักษณะเฉพาะและโดดเด่น ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ ที่มีแนวทางปฏิบัติสะท้อนจากปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของโรงเรียน โดยมีผู้บริหาร ครู นักเรียน ครอบครัว และชุมชน ร่วมกันกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ และคุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียน มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมคุณธรรมในรูปแบบต่าง ๆ มีหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน มีโครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือ และมีการสร้างเครือข่ายขยายผลโรงเรียนคุณธรรม

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ หมายถึง องค์กรที่น้อมนำพระราชกระแสรับสั่งในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เพื่อการสร้างคนดีสู่สังคม มุ่งเน้นการพัฒนา ศักยภาพครู พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนแบบองค์รวม เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน พัฒนาระบบการคิดเชิงระบบ และใช้โครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียน ส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เพิ่มขึ้น มีครูแกนนำ และนักเรียนแกนนำ ที่สามารถนำไปขยายเครือข่ายได้

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับโรงเรียนคุณธรรม

สถานศึกษาเป็นแหล่งบ่มเพาะวิชาความรู้และเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ให้เกิดกับนักเรียน เกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคม เพื่อที่จะได้เป็นคนดีของสังคม ตลอดจนเป็นกำลังหลัก ในการพัฒนาประเทศชาติอย่างยั่งยืน ด้วยความสำคัญนี้ จึงมีโครงการโรงเรียนคุณธรรม

ความหมายของโรงเรียนคุณธรรม

มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงความหมายโรงเรียนคุณธรรมไว้ ดังนี้
เกษม วัฒนชัย ได้กล่าวถึงโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม หรือเรียกโดยย่อว่า “โรงเรียนคุณธรรม” หมายถึง สถานศึกษาที่ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริม และความดีในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาและปรับเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และนำไปขยายเครือข่ายได้⁵⁵

ปราโมทย์ โชติมงคล ได้กล่าวถึงโรงเรียนคุณธรรม หมายถึง การบ่มเพาะคุณธรรม จริยธรรม การปลูกจิตสำนึก สร้างแรงจูงใจให้แก่ครู อาจารย์ เด็กและเยาวชน ให้มีจิตสำนึก

---

⁵⁵ เกשמ วัฒนชัย, คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม. (กรุงเทพฯ: สหมิตรพรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2558), 23.

ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีความภาคภูมิใจในความดีที่ตนได้กระทำ ทุกคนต้องร่วมมือและลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง⁵⁶

สิน สือสวน และคณะ ได้กล่าวถึงโรงเรียนคุณธรรม หมายถึง สถานศึกษาที่มีกระบวนการพัฒนาคุณธรรมทั้งระบบ คือ มีการวิเคราะห์กำหนดเป้าหมาย การวางแผน และนำแผนงานไปสู่การปฏิบัติ มีการประเมินผลการเปลี่ยนแปลง และพัฒนากระบวนการให้คุณธรรมเข้าไปอยู่ในวิถีปฏิบัติของทุกคนในโรงเรียน เป็นสถานศึกษาที่มีส่วนร่วมของนักเรียนครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนผู้สอน ภายใต้ระบบการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอนที่ดี⁵⁷

สายฤดี วรกิจโกศาทร ได้กล่าวถึงโรงเรียนคุณธรรม หมายถึง สถาบันหลักที่สำคัญในการทำหน้าที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กทุกคนที่ต้องผ่านระบบโรงเรียน และเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างผู้นำคุณธรรมที่จะทำหน้าที่กำหนดทิศทางของสถาบันต่าง ๆ ในทุกมิติของสังคมแห่งอนาคต⁵⁸

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวถึงโรงเรียนคุณธรรม หมายถึง โครงการของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโรงเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้นักเรียนครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาตระหนักรู้ เข้าใจ และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ชีมซับคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติ และสร้างความรู้สึกผิดชอบชั่วดีทั้งองค์กร⁵⁹

⁵⁶ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “การปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์. (กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ม.ป.ท.), 15.

⁵⁷ สิน สือสวน และคณะ, **มาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม**, เข้าถึงเมื่อ 29 ตุลาคม 2563, เข้าถึงได้จาก <https://dl.moralcenter.or.th/องค์ความรู้ส่งเสริมคุณธรรม/วารสาร-จดหมายข่าว/กล้า-ทำ-ดี/19-องค์ความรู้ปี-2562/39-มาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม>

⁵⁸ สายฤดี วรกิจโกศาทร และคณะ, **คู่มือโรงเรียนคุณธรรม: คู่มือ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถาบันการศึกษา**. (กรุงเทพฯ: ธรรมสาร, 2552), 15.

⁵⁹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, **โรงเรียนดีต้องมีที่ยืน**. (ม.ป.ท, ม.ป.ป.), คำนำ.

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่า โรงเรียนคุณธรรม คือแหล่งเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม ที่เกิดจากความร่วมมือของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด การวางแผน และเป้าหมายของคุณธรรมอัตลักษณ์ โรงเรียนคุณธรรม มีเป้าหมายเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น

ประวัติความเป็นมาของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ

ในปีพุทธศักราช 2553 ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ ได้เริ่มจากการพัฒนาโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม จังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนายเกษม นวมครุฑ ผู้อำนวยการโรงเรียนได้ตกลงร่วมกันกับนายเกษม วัฒนชัย ศิษย์เก่าคุณปราโมทย์ โชติมงคล ซึ่งขณะนั้น ดำรงตำแหน่งประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน และคุณนราทิพย์ พุ่มทรัพย์ ซึ่งขณะนั้น ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) กระทรวงวัฒนธรรมว่าจะพยายามพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมบางมูลนากภูมิวิทยาคมให้เป็นโรงเรียนคุณธรรมแห่งแรกซึ่งกระบวนการขับเคลื่อนโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม บางมูลนากโมเดล ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการกำหนดยุทธศาสตร์ของโครงการ 3 ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาครู ยุทธศาสตร์การพัฒนานักเรียน และยุทธศาสตร์การพัฒนาสภาพแวดล้อม โดยใช้โครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนโครงการ กระตุ้นให้เกิดคุณธรรมเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความพอเพียง ตลอดจนมีการกำหนดอัตลักษณ์ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของยุทธศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน คือ ผู้บริหารและครูต้องไม่เบียดเบียนเวลาราชการ ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากนักเรียนและโรงเรียน ตรงต่อเวลา รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีจิตอาสา และประหยัดทรัพยากรของโรงเรียน ขณะที่นักเรียนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข ดำรงชีวิตอย่าง พอเพียง และมีจิตอาสา จิตสำนึกสาธารณะ ส่วนสภาพแวดล้อมของโรงเรียนต้องสะอาด ร่มรื่น สวยงาม รวมทั้ง ชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้วย ทั้งนี้ พบว่าภายหลังจากดำเนินโครงการทั้งครู นักเรียน และสภาพแวดล้อม มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเทียบกับก่อนการดำเนินโครงการ เช่น ครูเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน มีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจกันในการดำเนินโครงการมาทำงานตรงเวลาไม่เบียดเบียนเวลาราชการ มีจิตอาสา ประหยัดการใช้ทรัพยากรของโรงเรียน เป็นต้น ขณะที่นักเรียน มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ได้แก่ การเข้าแถว การเดินแถว การจัดวางรองเท้าให้เป็นระเบียบ การรักษาความสะอาดของห้องเรียน และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

มารยาทและกาลเทศะ ช่วยพ่อแม่ผู้ปกครองทำงานบ้าน การลอกการบ้านน้อยลง สัมพันธภาพของนักเรียนดีขึ้น ปัญหาการทะเลาะวิวาท ลดลง นักเรียนมีจิตอาสา จิตสาธารณะเพิ่มขึ้น เรียนรู้ความดี ความงามจากการทำโครงการคุณธรรม มีการขยายผลการดำเนินงานไปสู่บุคคลและหน่วยงานภายนอกในวงกว้าง ส่วนสภาพแวดล้อมของโรงเรียนก็สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น ทั้งนี้เป็นผลมาจากการร่วมมือร่วมใจกันของคณะครูและนักเรียน จึงทำให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามอัตลักษณ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งภาพความสำเร็จและความยั่งยืนเกิดขึ้นจากการใช้กระบวนการมีส่วนร่วม เด็กร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมนำเสนอ ร่วมรับความสำเร็จด้วยความภาคภูมิใจ โดยมีครู เป็นผู้เสริมหนุน อำนวยความสะดวก และเชื่อมประสาน⁶⁰

ต่อมา ในปีพุทธศักราช 2555 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชดำริให้จัดตั้ง “กองทุนการศึกษา” และได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เพื่อดำเนินงานในกองทุนนี้ ทรงมีพระราชประสงค์ว่า “ให้โรงเรียนสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง” ได้พระราชทานหลัก 3 ประการในเรื่องครูและนักเรียน ดังนี้ 1) ให้ครูรักเด็กและเด็กรักครู 2) ให้ครูสอนเด็กให้มีน้ำใจกับเพื่อน เช่น ไม่ควรแนะนำให้เด็กแข่งกันเอาที่ 1-2 ของชั้น แต่ให้เด็กที่เรียนเก่งช่วยติวเพื่อน ๆ ที่เรียนช้า เพราะทุกคนต้องแข่งกับตนเอง 3) ให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำเป็นหมู่คณะ เพื่อพวกเขาจะได้เห็นคุณค่าของความสามัคคี ในการดำเนินการตามโครงการนี้ได้มีการจัดตั้งสำนักงานโครงการกองทุนการศึกษาที่ทำเนียบองคมนตรี มีคณะกรรมการอำนวยการ ได้แก่ คณะองคมนตรี โดยมี ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นประธาน และมีคณะกรรมการบริหารคณะหนึ่ง ซึ่งมีพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นประธาน มีคณะอาจารย์อาสา จากทั้งส่วนกลาง และส่วนจังหวัด มีคุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา เป็นหัวหน้าคณะ ซึ่งหลักในการทำงาน จะกำหนดเป้าหมาย 2 ประการ คือ 1) ช่วยส่งเสริมให้สถานศึกษาเกิดผู้บริหารที่พร้อมบริหารโรงเรียน เกิดครูที่พร้อมจะสอนและอบรมสั่งสอน เกิดนักเรียนที่พร้อมจะเรียนรู้คุณธรรม 2) ถ่ายทอดบทเรียน “โรงเรียนคุณธรรม” จากโรงเรียนบางมุลนาถภูมิวิทยาคม ไปสู่โรงเรียนในโครงการดังนี้ รุ่นที่ 1 ปีพุทธศักราช 2555: โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจำนวน 19 โรงเรียน และวิทยาลัยเทคนิคโพธาราม รุ่นที่ 2 ปีพุทธศักราช 2556: โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจำนวน 35 โรงเรียน รุ่นที่ 3 พ.ศ. 2557: โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจำนวน 46 โรงเรียน

⁶⁰ สมปอง ใจดีเฉย, วราลักษณ์ อ้อยชัยศรี, และพิมพ์ชยา ธนโชติชุตวิวัฒน์, การสังเคราะห์องค์ความรู้กระบวนการสร้างโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม (บางมุลนาถโมเดล). (กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, 2554), ข-ต.

ผลการประเมินสำหรับโรงเรียน 19 โรงเรียน และวิทยาลัยเทคนิคโพธาราม เมื่อได้ปฏิบัติจนครบรอบ 1 ปี ผลปรากฏว่า 1) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง 2) พฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น และ 3) ผลการสอบโอเน็ตดีขึ้นทั้งโรงเรียน อนึ่ง คำว่า “โรงเรียนคุณธรรม” เป็นการเรียกขานอย่างไม่เป็นทางการ หากเป็นทางการควรเรียกว่า “โรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม” ด้วยเหตุผลว่า จะต้องเปลี่ยนแปลงทั้งคุณธรรม (นามธรรม) และจริยธรรม (รูปธรรม, ความประพฤติ) ด้วย

จากนั้น ในปีพุทธศักราช 2557 ดร.จรรย์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้ริเริ่มให้จดทะเบียนจัดตั้ง “มูลนิธิยุวสถิรคุณ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยส่งเสริมและสนับสนุน “การสร้างเยาวชนไทยให้มั่นคงอยู่ในความดี” ประกอบด้วยกิจกรรมจาก 3 ศูนย์คือ 1) ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง: จะสืบต่อสนับสนุนนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปเผยแพร่และเกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น 2) ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม: จะนำรูปแบบและกระบวนการโรงเรียนคุณธรรมไปขยายต่อในโรงเรียนที่สมัครใจจะปฏิบัติ โดยในปีแรก คือพุทธศักราช 2557 จะนำไปขยายผลแก่โรงเรียนในจังหวัดพิจิตร ลพบุรี และสระบุรี โดยมีปราโมทย์ โชติมงคล เป็นผู้อำนวยการศูนย์ และ 3) ศูนย์จิตวิทยาการศึกษา: จะมีคณะผู้เชี่ยวชาญ นำกระบวนการเพิ่มคุณภาพการศึกษา จากประสบการณ์ทั้งในและต่างประเทศมาถ่ายทอดให้ครู ใน 3 โรงเรียนแรกของโครงการ ซึ่งประกอบไปด้วย โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม โรงเรียนพระตำหนักจิตรลดารัตนบุรี (แผนประถม) และโรงเรียนวัดรางบัว โดยมี ชีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ เป็นผู้อำนวยการศูนย์⁶¹

มูลนิธิยุวสถิรคุณ มีวิสัยทัศน์ว่าจะสร้างสรรค์เยาวชนให้คงมั่นอยู่ในคุณความดี โดยอัญเชิญพระราชกระแสรับสั่งของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ว่า “ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง” มาเป็นวิสัยทัศน์ในแผนดำเนินงาน โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) พัฒนาศักยภาพครูให้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของอาชีพครู การสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนและเป็นต้นแบบที่ดีงามของนักเรียน 2) พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนแบบองค์รวม เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมที่พัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบ และใช้โครงการคุณธรรม (Moral Project) เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ความดีความงามจากการลงมือปฏิบัติจริง และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมด้วยความภาคภูมิใจ 3) พัฒนาระบบการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนส่งเสริมการสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น เพื่อเป้าหมายการสร้างคนดีสู่สังคม รวมทั้งการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

⁶¹ เกษม วัฒนชัย, **คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม**. (กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2558), 36-46.

ให้เป็นต้นแบบและเป็นศูนย์เรียนรู้ของโรงเรียนคุณธรรม 4) เพื่อเฉลิมพระเกียรติฯ และถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จะมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพครูให้มีความสามารถในการออกแบบ และจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดี และสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนแบบองค์รวมได้ มีภารกิจที่สำคัญคือ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ และการเรียนรู้ระหว่างครูกับนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อปลูกฝังอบรมบ่มเพาะคุณธรรมจริยธรรมให้เยาวชนเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน สามารถพึ่งตนเองได้ โดยการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนตามแนวทางของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จะเน้นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมที่พัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบ และใช้โครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ความดีความงามจากการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ ด้วยความภาคภูมิใจ ซึ่งจะเป็เครื่องมือช่วยให้เกิดการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนให้น้อยลง และส่งเสริมการสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น อันจะเป็นการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ และเป็นศูนย์เรียนรู้ของโรงเรียนคุณธรรม เพื่อการขยายผลโรงเรียนคุณธรรมเครือข่ายในอนาคตต่อไป⁶²

เครื่องหมายมูลนิธิ คือ เป็นรูปทรงตัดทอนแทนความของเยาวชน ซึ่งมีขนาดแตกต่างกันตามวัยหรือช่วงอายุ ซึ่งใช้สี 3 สี เพื่อสื่อถึงความหมายได้ดังนี้

สีขาว หมายถึง ความมีคุณธรรม ความดีงาม การแสดงออกที่สะท้อนถึงความดี และรู้ถึงสิ่งที่ถูกต้องในการประพฤติปฏิบัติตน

สีแดง หมายถึง ความเป็นไทย บ่งบอกถึงเกียรติภูมิความเป็นไทยร่วมกัน

สีน้ำเงิน หมายถึง สถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมแห่งความจงรักภักดีเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ตลอดจนเป็นที่เคารพรัก เทิดทูนอย่างสูงยิ่ง ของประชาชนชาวไทย

สีน้ำตาล ตัวหนังสือ “ยุวสถิรคุณ” หมายถึง ความหนักแน่นมั่นคงของแผ่นดิน

สีฟ้า พื้น หมายถึง ความสดใส ความร่มเย็นเป็นสุข

⁶² เกษม วัฒนชัย, โรงเรียนคุณธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์, 2557), 36-48.

ที่ตั้ง: เลขที่ 214 ถนนนครสวรรค์ แขวงวัดโสมนัส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100⁶³

หลักการสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มุลินิธิยุวสภานุคุณ

กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางของมุลินิธิยุวสภานุคุณ ได้กำหนดหลักการสำคัญไว้ 4 ประการ เพื่อมุ่งให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จและเกิดความยั่งยืนในการพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียน นักเรียนจะเติบโตไปพร้อมกับมีอุปนิสัยที่ดีงามติดตัวไปตลอดตั้งพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ว่า “ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง” โดยมีหลักการดังนี้ 1) เป็นกระบวนการที่ต้องทำทั้งโรงเรียน (ผู้บริหาร ครู นักเรียน) และผู้มีส่วนได้เสีย 2) ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนเป็นหลักการดำเนินงานตามกระบวนการนี้จึงทำจากล่างขึ้นบน (Bottom Up) เป็นการพิจารณานำความสนใจความต้องการจากระดับล่างขึ้นมาเป็นระดับนโยบายของโรงเรียน 3) โรงเรียนต้องทำอย่างมีส่วนร่วมให้โอกาสทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม 4) โรงเรียนต้องทำกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ พยายามผนวกไว้ในการเรียนรู้ทุกประเภทของโรงเรียน

กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มุลินิธิยุวสภานุคุณ

- ขั้นตอนที่ 1 การสร้างการรับรู้ และการยอมรับ
- ขั้นตอนที่ 2 การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ
- ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
- ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวิธีบรรลुकุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
  - ขั้นตอนที่ 4.1 การจัดทำโครงการงานคุณธรรม
  - ขั้นตอนที่ 4.2 การเป็นแบบอย่างที่ดีซึ่งกันและกัน
  - ขั้นตอนที่ 4.3 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม
  - ขั้นตอนที่ 4.4 การบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้
- ขั้นตอนที่ 5 ลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (คุณธรรมอัตลักษณ์)
- ขั้นตอนที่ 6 สร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม
  - ขั้นตอนที่ 6.1 การวางแผน

⁶³ ประวัติความเป็นมาของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม, เข้าถึงเมื่อ 22 พฤษภาคม 2564, เข้าถึงได้จาก <http://www.vyouth.org/aboutus/1>

ขั้นตอนที่ 6.2 การสร้างการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 6.3 การส่งเสริมสนับสนุนและเสริมแรง

ขั้นตอนที่ 6.4 การนิเทศติดตาม

ขั้นตอนที่ 6.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 6.6 การประเมินผล

ขั้นตอนที่ 6.7 การถอดบทเรียน

ขั้นตอนที่ 6.8 การประชาสัมพันธ์⁶⁴

กิจกรรมในกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มุลินิธิยวสทธิคุณ

1) โรงเรียนจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู-อาจารย์ นักเรียน ผู้มีส่วนได้เสียและผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อสร้างความตระหนัก และความเข้าใจเรื่องโรงเรียนคุณธรรม และสมัครใจร่วมกัน ดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้ประสบความสำเร็จ 2) โรงเรียนคัดเลือกครูเข้าอบรมเชิงปฏิบัติการกับศูนย์โรงเรียนคุณธรรม เพื่อทำหน้าที่เป็น ครูวิทยากร เป็นแกนนำของโรงเรียน เพื่อจัดอบรมเพื่อนครู และนักเรียนแกนนำ ให้สามารถร่วมกันดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้สำเร็จ 3) กำหนดเป้าหมายและแผนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามขั้นตอน ดังนี้ (3.1) ระดมสมองเพื่อค้นหา “พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก” โดยพิจารณาจากปัญหาสำคัญของโรงเรียนที่ต้องการแก้ไขหรือพิจารณาจากพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่ต้องการ ส่งเสริมให้เกิดขึ้นในโรงเรียนและกำหนด “คุณธรรมเป้าหมาย” เช่น ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ เป็นต้น คุณธรรมเป้าหมายที่มีการระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกไว้ด้วย จะเรียกรวมว่า “คุณธรรมอัตลักษณ์” โรงเรียนอาจกำหนดคุณธรรมเป้าหมายไว้ 3 ด้าน/รอบปี เพื่อความกระชับในการปฏิบัติ และประเมินผลสำเร็จได้ง่าย (3.2) จัดทำ “ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์” ซึ่งหมายถึง การระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของคุณธรรมเป้าหมายแต่ละด้านที่โรงเรียนได้คัดเลือกไว้แล้ว โดยจำแนกตามกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มครู และกลุ่มนักเรียน เพื่อให้แต่ละกลุ่ม ทราบว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไรบ้างในแต่ละด้าน เช่น ความซื่อสัตย์ของครู ครูเข้าสอนตรงเวลา นักเรียนไม่ลอกการบ้าน เป็นต้น (3.3) โรงเรียนร่วมกันกำหนดวิธีการปฏิบัติงานให้บรรลุคุณธรรมเป้าหมาย และพฤติกรรม บ่งชี้เชิงบวก โดยใช้ “โครงการคุณธรรม” เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน เรียนรู้การ

⁶⁴ ปัทสวดี วีรภักดิ์ และคณะ, กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมทำอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ. พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2560), 12.

สร้างคุณธรรมจริยธรรม ประการสำคัญ คือ ต้องเป็นโครงการที่เด็กคิด เด็กเลือก เด็กทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติจริงอย่างเต็มที่ โดยอาจดำเนินการเป็นแผน งาน/โครงการ/กิจกรรม ภายใต้แผนงานหลักของโรงเรียน ตามความต้องการและบริบทของโรงเรียน (3.4) ในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มุ่งเน้นให้ครู นักเรียน และผู้บริหาร สร้างแบบอย่างพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเป็นต้นแบบ และร่วมกันเสริมสร้างพลังความร่วมมือในการสร้างสรรค์คุณธรรมความดีให้เป็นที่ยอมรับกัน (3.5) บูรณาการการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมไว้ ในการเรียน การสอน และในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน (3.6) ร่วมกันพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม เพื่อให้โรงเรียนมีบรรยากาศของการเรียนรู้ มีสถานที่เรียนที่สะอาด สงบ ร่มรื่น ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน มีความรัก ใกล้ชิดอบอุ่น ห่วงใยกัน เป็นต้น ซึ่งโรงเรียนจะเกิดประโยชน์ ทั้งด้านวิชาการ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการสร้างสรรค์พฤติกรรมที่ดีให้นักเรียน (3.7) โรงเรียนอาจจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มย่อย และเข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้ที่ มูลนิธิยุวสถิรคุณ จัดขึ้น อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง คือ รอบ 6 เดือน และรอบ 12 เดือน (3.8) โรงเรียนจัดให้มีการถอดบทเรียนความสำเร็จของโครงการคุณธรรม และกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมที่โดดเด่น สามารถใช้เป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อนำไปขยายผลให้เครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม เป็นการสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมด้านพัฒนาคุณธรรมให้แพร่หลาย (3.9) โรงเรียนควรแต่งตั้ง หรือมอบหมายคณะทำงาน เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามแผนงานที่กำหนดไว้ โดยกระจายการมีส่วนร่วมไปยังทุกภาคส่วนของโรงเรียน (3.10) จัดให้มีการนิเทศติดตามภายใน เพื่อสนับสนุนให้มีการให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือกันอย่างกัลยาณมิตร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นกำลังใจให้กันและกัน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสามัคคี เกิดการสร้างทีมงาน อันจะนำไปสู่ความสำเร็จ และความยั่งยืนต่อไปในอนาคต (3.11) ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนการทำกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ และให้ความสำคัญกับการเสริมแรง เสริมกำลังใจให้แก่ครู นักเรียน บุคลากร และผู้ปกครองที่ร่วมงาน(3.12) โรงเรียนควรขยายการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ทั้งภายในและภายนอก เน้นการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น และประชาสัมพันธ์ผลงาน การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี และกระตุ้นสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม (3.13) โรงเรียนสามารถประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะตาม มีการจัดบันทึก ผลการปฏิบัติงาน ร่วมปรึกษาหารือ ปรับปรุงขั้นตอน

และวิธีการที่เหมาะสม ตลอดจนประเมินผลสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม
 ดังแสดงในแผนภูมิที่ 2⁶⁵

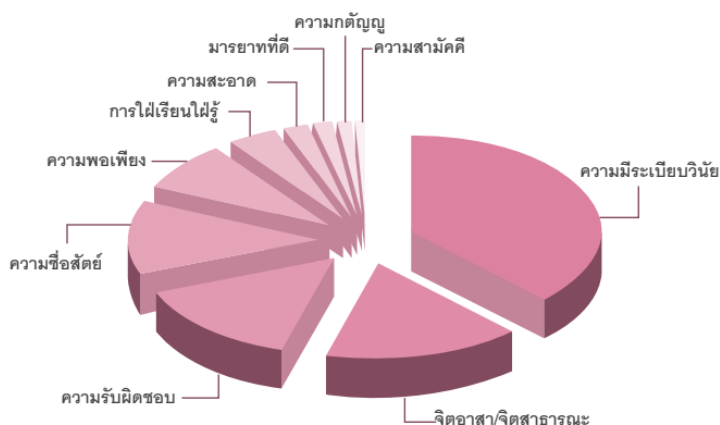

แผนภูมิที่ 2 กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ

ความสำเร็จขั้นต้นในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นในโรงเรียน
 อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน เช่น ความสะอาด ความร่มรื่นภายในโรงเรียน ความสัมพันธ์ที่ดีของครู
 และนักเรียน ความประพฤติของนักเรียนสุภาพ มีสัมมาคารวะ มีระเบียบ มีความกระตือรือร้น
 ในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน ความร่วมมือของผู้ปกครองกับโรงเรียน ความช่วยเหลือสนับสนุน
 จากชุมชน ท้องถิ่น เป็นต้น นอกเหนือจากความสำเร็จดังกล่าว โรงเรียนยังมีผลผลิตอีกมากมาย
 ที่สมควรนำมาเผยแพร่ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม
 ให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น นวัตกรรมในการพัฒนาคุณธรรม กลไกการขับเคลื่อนการพัฒนา
 โรงเรียนคุณธรรม จนประสบความสำเร็จ การบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอน
 และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้นจริง โดย คุณธรรมเป้าหมายที่โรงเรียนคุณธรรม
 มุ่งพัฒนาในรอบปี พ.ศ.2557-2559 มีจำนวน 10 เรื่อง ตามลำดับ ได้แก่ 1) ความมีระเบียบวินัย

⁶⁵ ปัทสวดี วีรภักดี และคณะ, *คู่มือการนิเทศติดตามโรงเรียนคุณธรรม*,
 (กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2560), 8.

- 2) จิตอาสา/จิตสาธารณะ 3) ความรับผิดชอบ 4) ความซื่อสัตย์ 5) ความพอเพียง 6) การใฝ่เรียนใฝ่รู้
7) ความสะอาด 8) มารยาทที่ดี 9) ความกตัญญู และ 10) ความสามัคคี ดังแสดงในแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 คุณธรรมเป้าหมายที่โรงเรียนคุณธรรมมุ่งพัฒนาในรอบปี พ.ศ.2557-2559

กลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ

การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้ประสบผลสำเร็จต้องอาศัยการขับเคลื่อนหลากหลายวิธีการ ทั้งการกำหนดนโยบายของโรงเรียน การวางแผนปฏิบัติงาน การสร้างกลไกการปฏิบัติงาน มีคณะทำงาน มีการประชุมทีมงาน มีขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน มีการทำงานเป็นทีม มีการนิเทศติดตามภายในแบบกัลยาณมิตร มีการเสริมแรงให้กำลังใจโดยผู้บริหาร มีการประเมินผล เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้บริหารที่มีภาวะความเป็นผู้นำ ผู้บริหารที่บริหารงานแบบมีส่วนร่วม มีวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างบรรยากาศร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ มีวิธีการเปิดใจให้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน ล้วนช่วยขับเคลื่อนให้โรงเรียนบรรลุเป้าหมายทั้งสิ้น

จากผลงานความสำเร็จของโรงเรียนคุณธรรมของมูลนิธิยุวสถิรคุณที่รวบรวมมาพบว่า เครื่องมือ/กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนสู่โรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วย 1) แผน 1.1) แผนพัฒนาโรงเรียน 1.2) แผนปฏิบัติการ 2) ครูและนักเรียนแกนนำ 3) การส่งเสริมสนับสนุนเสริมแรง 4) การมีส่วนร่วมทั้งโรงเรียน รวมถึงครอบครัว ชุมชน 5) การนิเทศภายในและการนิเทศโดย มูลนิธิยุวสถิรคุณ 6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 7) การติดตาม ประเมินผล และ 8) การประชาสัมพันธ์

การบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอน

ในช่วงต้น โรงเรียนมักจะจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมไว้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ กิจกรรมนอกหลักสูตร เมื่อเห็นแนวปฏิบัติชัดเจนขึ้น โรงเรียนจึงบูรณาการกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเข้าไว้ในการเรียนการสอน มีการกำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกระดับชั้น ถึงแม้ว่า กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จะแนะนำให้พัฒนาคุณธรรมปีละ 3 เรื่อง ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นคุณธรรมเป้าหมาย แต่ละคุณธรรมเป้าหมายจะมีพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่โรงเรียนเลือกกำกับไว้ ซึ่งเราเรียกรวมว่า “คุณธรรมอัตลักษณ์” และมีโครงการคุณธรรมเป็น เครื่องมือดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้ง การปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี การพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งของวิธีการให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดอีกด้วย จากการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม พบว่า การพัฒนาคุณธรรมปีละ 3 เรื่อง จะสามารถสนองต่อวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งเน้น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 8 ประการได้ครบถ้วน ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย ใฝ่รู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และ มีจิตสาธารณะ การพัฒนาคุณธรรม ปีละ 3 เรื่องจึงเปรียบเสมือน กลยุทธ์ในการนำพาการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้ประสบผลสำเร็จ⁶⁶

ตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม

การประเมินผลภาพรวมของการพัฒนาเข้าสู่โรงเรียนคุณธรรมจะมีตัวชี้วัดและหลักฐาน/ร่องรอย/ลักษณะที่พบ ดังแสดงในตารางที่ 1

⁶⁶ ปภัสวดี วีรภักดิ์ และคณะ, *บนเส้นทางสร้างคนดี*, (กรุงเทพฯ: สหมิตรพรีนติ้งแอนด์พับลิชชิง, 2558), 12.

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดและหลักฐาน/ร่องรอย/ ลักษณะที่พบ

ตัวชี้วัด	หลักฐาน/ร่องรอย /ลักษณะที่พบ
1. มีกระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทั้งโรงเรียน	1. ครู นักเรียน และบุคลากรทราบแผนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียน 2. มีภาพความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู นักเรียน ผู้บริหารกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง 3. ครูและนักเรียนมีความสุข ยิ้มแย้ม แจ่มใส ทักทายโต้ตอบอย่างมีสัมมาคารวะ 4. สภาพแวดล้อมของโรงเรียนสะอาด รมรื่น น่าเรียน
2. มีกลไกกลไกการทำงานและใช้โครงงานคุณธรรมเป็นเครื่องมือที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม	5. ครู นักเรียน ผู้บริหาร แบ่งงานรับผิดชอบพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม 6. มีโครงงานคุณธรรม/กิจกรรมคุณธรรมที่แต่ละคนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ
3. พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น	7. ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีวินัยในการปฏิบัติตามหน้าที่รับผิดชอบ 8. ครู นักเรียน ผู้บริหาร มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในคุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียน
4. พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนลดลง	9. ครู นักเรียน ผู้บริหาร ลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลง
5. เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน	10. บรรยากาศในโรงเรียนทุกภาคส่วนร่วมมือกันปฏิบัติงาน ครู นักเรียน ผู้บริหาร ร่วมกันปฏิบัติงานเพื่อบรรลุพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในคุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียน
6. มีองค์ความรู้/นวัตกรรมกรรมการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม และมีการบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน	11. มีองค์ความรู้/ นวัตกรรมกรรมการสร้างเสริมคุณธรรมที่เผยแพร่ได้ และ/หรือ มีแผนการเรียนรู้การสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมในชั้นเรียน
7. เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพัฒนาคุณธรรม	12. โรงเรียนมีความพร้อมในการเป็นแหล่งศึกษาดูงานด้านพัฒนาคุณธรรม

ที่มา: ปภัสรา วิวิธิตติและคณะ, คู่มือการนิเทศติดตามโรงเรียนคุณธรรม, (กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2560), 14.

หลักสูตรที่ใช้ในการดำเนินโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

หลักสูตรที่ใช้ในกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมในโครงการกองทุนการศึกษารุ่นที่ 1 นั้น มาจาก 2 ส่วนหลัก ได้แก่ หลักสูตร และกิจกรรม ที่ได้พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในโครงการนี้ และการประยุกต์ใช้ดัดแปลงหลักสูตรที่จัดทำโดยศูนย์คุณธรรมร่วมด้วย รวมทั้งหมด 11 หลักสูตรได้แก่ 1) หลักสูตรการบริหารสถานศึกษาอย่างมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม 2) หลักสูตรการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดี 3) หลักสูตรโครงการคุณธรรม (Moral Project) 4) หลักสูตรการดึงพลังร่วมคณะทำงาน ในการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม 5) หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำชั้นประถมศึกษา (ค่ายเด็กดีสร้างได้) 6) หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำชั้นมัธยมศึกษา (ผู้นำเยาวชนจิตอาสา) 7) หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพการสอนของครูปฐมวัย 8) หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพการสอนของครูประถมศึกษา 9) หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพการสอนของครูมัธยมศึกษา 10) หลักสูตรการศึกษาคุณงานโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม (บางมูลนากโมเดล) และ 11) หลักสูตรการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมคุณธรรมความดี⁶⁷

โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ

โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ มีจำนวน 184 โรงเรียน แบ่งเป็น โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 89 โรงเรียน และโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 95 โรงเรียน ดังตารางที่ 2 และตารางที่ 3

⁶⁷ สมปอง ใจดีเฉย, เด็กดีสร้างได้ (นนทบุรี: อินสปินิทโกลบอลเทรต, 2557), 42-45.

ตารางที่ 2 โรงเรียนระดับประถมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มุลินีวิทยุสธิรคุณ

ลำดับที่	โรงเรียน	ภูมิภาค
1	โรงเรียนบ้านใหม่ปางคำภูลิ่งกอนุสรณ์	ภาคเหนือ
2	โรงเรียนบ้านนายาง	ภาคเหนือ
3	โรงเรียนบ้านก้อจัดสรร (สาขาเรือแพ)	ภาคเหนือ
4	โรงเรียนปางมะภาควิทยา	ภาคเหนือ
5	โรงเรียนบ้านลานตาเมือง	ภาคเหนือ
6	โรงเรียนบ้านบ่อเปี้ย	ภาคเหนือ
7	โรงเรียนชลประทานผาแตก	ภาคเหนือ
8	โรงเรียนบ้านสามหมื่น	ภาคเหนือ
9	โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 9	ภาคเหนือ
10	โรงเรียนบ้านแม่ปูนหลวง	ภาคเหนือ
11	โรงเรียนบ้านห้วยคอม	ภาคเหนือ
12	โรงเรียนปงรัชดาภิเษก	ภาคเหนือ
13	โรงเรียนบ้านแม่แฮเหนือ	ภาคเหนือ
14	โรงเรียนบ้านขุนแปะ	ภาคเหนือ
15	โรงเรียนบ้านห้วยยาง	ภาคเหนือ
16	โรงเรียนบ้านขุนกลาง	ภาคเหนือ
17	โรงเรียนบ้านน้ำหอม	ภาคเหนือ
18	โรงเรียนป่อวิทยา	ภาคเหนือ
19	โรงเรียนบ้านผาเวียง	ภาคเหนือ
20	โรงเรียนบ้านแม่แรม	ภาคเหนือ
21	โรงเรียนบ้านท่าโพธิ์	ภาคเหนือ
22	โรงเรียนราชปิโยรสา ยุพราชานุสรณ์	ภาคเหนือ
23	โรงเรียนแม่โถ้ววิทยา	ภาคเหนือ
24	โรงเรียนวัดคอกช้าง	ภาคกลาง
25	โรงเรียนทีปังกรวิทยาพัฒน์ (วัดประดู่ในพระราชูปถัมภ์)	ภาคกลาง

ตารางที่ 2 โรงเรียนระดับประถมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มุลนิธิยุวสถิรคุณ
(ต่อ)

ลำดับที่	โรงเรียน	ภูมิภาค
26	โรงเรียนวัดอินทราราม	ภาคกลาง
27	โรงเรียนบ้านหนองปิ่นแตก	ภาคกลาง
28	โรงเรียนวัดบางกระ	ภาคกลาง
29	โรงเรียนบ้านโป่งหวาย	ภาคกลาง
30	โรงเรียนบ้านแม่คะเมย	ภาคกลาง
31	โรงเรียนบ้านวังเพลิง	ภาคกลาง
32	โรงเรียนวัดถ้ำอึ้งจุ	ภาคกลาง
33	โรงเรียนวไลย	ภาคกลาง
34	โรงเรียนอนุบาลสวนผึ้ง	ภาคกลาง
35	โรงเรียนบ้านดงเสลา	ภาคกลาง
36	โรงเรียนบ้านม่วงค่อม	ภาคกลาง
37	โรงเรียนบ้านไร่	ภาคกลาง
38	โรงเรียนบ้านพุทูลู	ภาคกลาง
39	โรงเรียนบ้านด่านโจ	ภาคกลาง
40	โรงเรียนอนุบาลเก้าเสี้ยว	ภาคกลาง
41	โรงเรียนบ้านกอม่องทะ	ภาคกลาง
42	โรงเรียนบ้านตะโกล่าง	ภาคกลาง
43	โรงเรียนบ้านอ้อยวิทยาจารย์	ภาคกลาง
44	โรงเรียนธรรมศาสตร์ - จุฬา 2	ภาคกลาง
45	โรงเรียนห้วยขาแข้งวิทยาคม	ภาคกลาง
46	โรงเรียนลาซาลโชติรวินครสวรรค์	ภาคกลาง
47	โรงเรียนบ้านห้วยไคร้	ภาคกลาง
48	โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี	ภาคกลาง
49	โรงเรียนบ้านโกรกกรกฟ้า	ภาคกลาง

ตารางที่ 2 โรงเรียนระดับประถมศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ
(ต่อ)

ลำดับที่	โรงเรียน	ภูมิภาค
50	โรงเรียนบ้านโจรก	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
51	โรงเรียนบ้านสร้างเอี่ยน	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
52	โรงเรียนบ้านหนองนกเขียนโพนทัน	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
53	โรงเรียนบ้านดอนข่า	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
54	โรงเรียนบ้านจอก(ประชาสามัคคี)	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
55	โรงเรียนบ้านแท่นทัพไทย	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
56	โรงเรียนบ้านหนองคอง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
57	โรงเรียนสตรีวิทยาสมาคม	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
58	โรงเรียนบ้านกุดผึ้ง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
59	โรงเรียนบ้านถ้ำเต่า	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
60	โรงเรียนบ้านคล้อมิตรภาพที่ 226	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
61	โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 5	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
62	โรงเรียนบ้านแก้งนาง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
63	โรงเรียนบ้านหนองกุงแก้ว	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
64	โรงเรียนบ้านบะนงทา	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
65	โรงเรียนบ้านขุนหาญ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
66	โรงเรียนบ้านหนองฝือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
67	โรงเรียนบ้านกกปลาชีวนาโต	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
68	โรงเรียนบ้านคล้อมิตรภาพที่ 226	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
69	โรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 5	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
70	โรงเรียนวัดสารนารถธรรมาราม	ภาคตะวันออก
71	โรงเรียนอนุบาลวัดคลองใหญ่	ภาคตะวันออก
72	โรงเรียนบ้านโคกไพล	ภาคตะวันออก
73	โรงเรียนต้นบากราชภู่บำรุง	ภาคตะวันออก
74	โรงเรียนวัดวัง (กิม- บุญอยู่ อุทิศ)	ภาคตะวันออก
75	โรงเรียนเพชรรัตนราชสุดา	ภาคตะวันออก

ตารางที่ 2 โรงเรียนระดับประถมศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ
(ต่อ)

ลำดับที่	โรงเรียน	ภูมิภาค
76	โรงเรียนบ้านคลองมะนาว	ภาคตะวันออก
77	โรงเรียนบ้านเขาติน	ภาคตะวันออก
78	โรงเรียนบ้านเขาทอง	ภาคตะวันออก
79	โรงเรียนบ้านโพทหาย	ภาคใต้
80	โรงเรียนวัดสุวรรณคีรีวงก์	ภาคใต้
81	โรงเรียนบ้านอัยเออร์เวง	ภาคใต้
82	โรงเรียนบ้านนกงาง	ภาคใต้
83	โรงเรียนบ้านโตะบาลา	ภาคใต้
84	โรงเรียนบ้านมูโนะ	ภาคใต้
85	โรงเรียนบ้านสะเอะ	ภาคใต้
86	โรงเรียนบ้านเจ๊ะปลิง	ภาคใต้
87	โรงเรียนบ้านต้อมายู	ภาคใต้
88	โรงเรียนบ้านโต๊ะเวาะ	ภาคใต้
89	โรงเรียนนิคมพัฒนา 10	ภาคใต้

ตารางที่ 3 โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ

ลำดับที่	โรงเรียน	ภูมิภาค
1	โรงเรียนเรืองวิทย์พิทยาคม	ภาคเหนือ
2	โรงเรียนจ่านกร้อง	ภาคเหนือ
3	โรงเรียนจอมทอง	ภาคเหนือ
4	โรงเรียนแคมป์สนวิทยาคม	ภาคเหนือ
5	โรงเรียนเวียงมอกวิทยา	ภาคเหนือ
6	โรงเรียนสะเมิงพิทยาคม	ภาคเหนือ
7	โรงเรียนพุทธชินราชพิทยา	ภาคเหนือ
8	โรงเรียนพากกวันวิทยาคม	ภาคเหนือ
9	โรงเรียนภูซางวิทยาคม	ภาคเหนือ
10	โรงเรียนสบปราบพิทยาคม	ภาคเหนือ
11	โรงเรียนฝายกวางวิทยาคม	ภาคเหนือ
12	โรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม	ภาคเหนือ
13	โรงเรียนถ้ำปินวิทยาคม	ภาคเหนือ
14	โรงเรียนลับแลพิทยาคม	ภาคเหนือ
15	โรงเรียนวัดโนนทัยพายัพ	ภาคเหนือ
16	โรงเรียนทุ่งช้าง	ภาคเหนือ
17	โรงเรียนสรอยเสรีวิทยา	ภาคเหนือ
18	โรงเรียนบ้านแซววิทยาคม	ภาคเหนือ
20	โรงเรียนไตรเขตประชาสามัคคีรัชมังคลาภิเษก	ภาคเหนือ
21	โรงเรียนเชียงใหม่มัธยม	ภาคเหนือ
22	โรงเรียนมัธยมพระราชทานเฉลิมพระเกียรติ	ภาคเหนือ
23	โรงเรียนมัธยมพัชรกิติยาภา 2	ภาคเหนือ
24	โรงเรียนปงพัฒน์วิทยาคม	ภาคเหนือ
25	โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ	ภาคกลาง
26	โรงเรียนไชยฉิมพลีวิทยาคม	ภาคกลาง
27	โรงเรียนหนองแค (สรงกิจพิทยา)	ภาคกลาง

ตารางที่ 3 โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ
(ต่อ)

ลำดับที่	โรงเรียน	ภูมิภาค
28	โรงเรียนวัดรางบัว	ภาคกลาง
29	โรงเรียนอุดมัญญาประชานุเคราะห์	ภาคกลาง
30	โรงเรียนสุวรรณพลับพลาพิทยาคม	ภาคกลาง
31	โรงเรียนวิมุตยารามพิทยากร	ภาคกลาง
32	โรงเรียนดอนพุดวิทยา	ภาคกลาง
33	โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา	ภาคกลาง
34	โรงเรียนหนองบัว	ภาคกลาง
35	โรงเรียนโพธารามวัฒนาเสนี	ภาคกลาง
36	โรงเรียนท่าเสาพิทยาคม	ภาคกลาง
37	โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ	ภาคกลาง
38	โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคม	ภาคกลาง
39	โรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย	ภาคกลาง
40	โรงเรียนเขากะลาพิทยาคม	ภาคกลาง
41	โรงเรียนปิยะบุตร	ภาคกลาง
42	โรงเรียนสตรีวัดอัมพรสวรรค์	ภาคกลาง
43	โรงเรียนวัดสระเกษ	ภาคกลาง
44	โรงเรียนตลุกคู่วิทยาคม	ภาคกลาง
45	โรงเรียนนวมราชานุสรณ์	ภาคกลาง
46	โรงเรียนพีไกรวิทยา	ภาคกลาง
47	โรงเรียนเทพลีลา	ภาคกลาง
48	โรงเรียนแหลมรั้งพิทยาคม	ภาคกลาง
49	โรงเรียนวังตะกูราษฎร์อุทิศ	ภาคกลาง
50	โรงเรียนภัทรญาณวิทยา	ภาคกลาง
51	โรงเรียนราชวินิตมัธยม	ภาคกลาง
52	โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย	ภาคกลาง
53	โรงเรียนป่าเต็งวิทยา	ภาคกลาง

ตารางที่ 3 โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ
(ต่อ)

ลำดับที่	โรงเรียน	ภูมิภาค
54	โรงเรียนสุธีวิทยา	ภาคกลาง
55	โรงเรียนวัดพุทธบูชา	ภาคกลาง
56	โรงเรียนทุ่งโพธิ์พิทยา	ภาคกลาง
57	โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา	ภาคกลาง
58	โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ	ภาคกลาง
59	โรงเรียนสิงห์บุรี	ภาคกลาง
60	โรงเรียนหนองปรือพิทยาคม	ภาคกลาง
61	โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์	ภาคกลาง
62	โรงเรียนชัยบาดาลพิทยาคม	ภาคกลาง
63	โรงเรียนอินทร์บุรี	ภาคกลาง
64	โรงเรียนเขาทรายทับคล้อพิทยา	ภาคกลาง
65	โรงเรียนโพธิ์ไทรงามพิทยาคม	ภาคกลาง
66	โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์	ภาคกลาง
67	โรงเรียนวัดหลักสี่พัฒนาราษฎร์อุปถัมภ์	ภาคกลาง
68	โรงเรียนที่ปังกรวิทยาพัฒน์ (ทวีวัฒนา)	ภาคกลาง
69	โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ร้อยเอ็ด	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
70	โรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี 1 อุตรธานี	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
71	โรงเรียนสอนแก้วว่องไววิทยา	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
72	โรงเรียนสุรพันธ์พิทยา	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
73	โรงเรียนมัธยมพัชรกิติยาภา 1 นครพนม	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
74	โรงเรียนปรางค์กู๋	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
75	โรงเรียนกุงแก้ววิทยาการ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
76	โรงเรียนชัยม่วงวิทยา	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 3 โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มุลินธิยุวสถิรคุณ
(ต่อ)

ลำดับที่	โรงเรียน	ภูมิภาค
77	โรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี 3 ฉะเชิงเทรา	ภาคตะวันออก
78	โรงเรียนปงพัฒนาวิทยาคม	ภาคตะวันออก
79	โรงเรียนหนองบอนวิทยาคม	ภาคตะวันออก
80	โรงเรียนชลบุรีสุขบท	ภาคตะวันออก
81	โรงเรียนอ่างศิลาพิทยาคม	ภาคตะวันออก
82	โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย	ภาคตะวันออก
83	โรงเรียนตะเคียนวิทยาคม	ภาคใต้
84	โรงเรียนเมืองกลาง	ภาคใต้
85	โรงเรียนลำทับประชานุเคราะห์	ภาคใต้
86	โรงเรียนมาบอำมฤตวิทยา	ภาคใต้
87	โรงเรียนทุ่งตะโกวิทยา	ภาคใต้
88	โรงเรียนจุฬาภรณ์ราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช	ภาคใต้
89	โรงเรียนสตรีพังงา	ภาคใต้
90	โรงเรียนกำแพงวิทยา	ภาคใต้
91	โรงเรียนพนมศึกษา	ภาคใต้
92	โรงเรียนหัวไทรบำรุงราษฎร์	ภาคใต้
93	โรงเรียนนราสิกขาลัย	ภาคใต้
94	โรงเรียนคุระบุรีชัยพัฒนาพิทยาคม	ภาคใต้
95	โรงเรียนเบตง (วีระราษฎร์ประสาน)	ภาคใต้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

ความหมายของอัตลักษณ์

มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึง ความหมายของอัตลักษณ์ไว้ เช่น

ราชบัณฑิตยสถาน กล่าวว่าอัตลักษณ์ หากแปลตรงตัวจะมาจาก อัต+ลักษณ์ หมายถึง ลักษณะเฉพาะ คำว่า อัตลักษณ์ (อ่านว่า อัต-ตะ-ลัก) ประกอบด้วยคำว่า อัต (อัต-ตะ) ซึ่งหมายถึง ตน หรือ ตัวเอง กับ ลักษณ์ ซึ่งหมายถึง สมบัติเฉพาะตัว คำว่า อัตลักษณ์ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า identity (อ่านว่า ไอ-เด็น-ติ-ตี้) หมายถึง ผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้⁶⁸ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา กล่าวว่า อัตลักษณ์สถานศึกษา หมายถึง ผลผลิตของบัณฑิตหรือลักษณะที่ออกมาจากตัวบัณฑิต ตามปรัชญา ปณิธาน พันธกิจ และวัตถุประสงค์ ของการจัดตั้งสถานศึกษาที่ได้รับความเห็นชอบ จากคณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด หากกล่าวถึงอัตลักษณ์สถานศึกษาแล้ว คำว่า อัตลักษณ์ หมายถึงลักษณะเฉพาะของสถานศึกษาที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ ของสถานศึกษา⁶⁹

จากการนิยามความหมายอัตลักษณ์ของนักวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่า อัตลักษณ์ คือคุณสมบัติเฉพาะ ที่ทำให้สิ่งนั้นมีความโดดเด่นหรือแตกต่างจากสิ่งอื่น ซึ่งทำให้เป็นที่รู้จัก หรือจดจำได้

ความหมายของอัตลักษณ์องค์กร

มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึง ความหมายของอัตลักษณ์องค์กรไว้ เช่น

ไพโรจน์ เค กล่าวว่า อัตลักษณ์องค์กร (Corporate Identity) หมายถึง สิ่งที่สะท้อน ให้ทั้งคนภายในและภายนอกองค์กร รับรู้ถึงองค์กรด้วยลักษณะบางอย่างขององค์กรหรือจุดเด่น ขององค์กร ประกอบด้วย สัญลักษณ์ที่ทำให้คนจดจำได้ ตัวหนังสือที่สื่อความหมายถึงองค์กร

⁶⁸ ราชบัณฑิตยสถาน, **คลังความรู้**, เข้าถึงเมื่อ 15 สิงหาคม 2563, เข้าถึงได้จาก <http://www.royin.go.th/?knowledges=อัตลักษณ์-16-มิถุนายน-25>

⁶⁹ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), **ทำอย่างไรให้พร้อมรับการประเมินรอบสาม**, เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2562, เข้าถึงได้จาก <http://lpn.nfe.go.th/pranee/UserFiles/Pdf/may54.pdf>

รวมถึง สิ่งที่ทำให้คนภายนอกรู้สึกถึงความเป็นองค์กร⁷⁰ ไบดิน มุฮามี และโบลอง (Bidin, Muhaimi and Bolong) ได้กล่าวว่า อัตลักษณ์องค์กรมีความเชื่อมโยงเกี่ยวกับภาพ ความหมาย และสัญลักษณ์ขององค์กร เช่น ชื่อองค์กร โลโก้ สถานที่ประกอบการ สีขององค์กร ภาพ ชื่อเสียง และความจงรักภักดีของคนองค์กร⁷¹

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่า อัตลักษณ์องค์กร มีลักษณะเฉพาะขององค์กรที่เกิดจากการดำเนินการตามปรัชญา วิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร จนมีความโดดเด่นเฉพาะตน ทั้งภายในและภายนอก ทำให้องค์กรเป็นที่จดจำ และมีชื่อเสียง

ความหมายของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

มีนักวิชาการกล่าวถึง ความหมายของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมไว้ เช่น

เกษม วัฒนชัย กล่าวว่า อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมหมายถึง การที่โรงเรียนมีแนวทางปฏิบัติดังนี้ 1) โรงเรียนมีการนำหลักธรรมคำสอนหรือพระราชดำริมาใช้ในโครงการ 2) โรงเรียนมีการจัดทำเอกสารโครงการคุณธรรม 3) โรงเรียนมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำ 4) โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้คุณธรรมหลากหลาย 5) โรงเรียนมีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ 6) โรงเรียนจัดอบรมค่ายผู้นำเยาวชนจิตอาสา 7) ครูเสียสละเพื่อส่วนร่วม 8) ครูมาทำงานตรงเวลา 9) ครูไม่แสวงหาประโยชน์จากนักเรียนและโรงเรียน 10) ครูไม่สร้างความแตกแยกในหมู่คณะ 11) ครูศึกษาค้นคว้าในสิ่งที่ตนเองสอน 12) ครูปลูกฝังคุณลักษณะการใฝ่รู้ใฝ่เรียนให้กับนักเรียน 13) ครูทำงานที่ได้รับมอบหมายตามกำหนด 14) ครูเอาใจใส่ดูแลนักเรียน 15) ครูดูแลสุขภาพอนามัยของตนเองและนักเรียน 16) ครูเสียสละเวลาส่วนตัวในการทำงาน 17) ครูช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน 18) ครูดูแลรักษาความสะอาดของห้องเรียนและบริเวณที่รับผิดชอบ 19) นักเรียนมีความซื่อสัตย์ 20) นักเรียนมีวินัย 21) นักเรียนมีความพอเพียง 22) นักเรียนกระตือรือร้นใน

⁷⁰ไพโรจน์ เค, “Corporate Identity คืออะไร? (อัตลักษณ์ขององค์กร) เข้าถึงเมื่อ 19 มีนาคม 2564, เข้าถึงได้จาก <https://greedisgoods.com/corporate-identity-%E0%B8%84%E0%B8%B7%E0%B8%AD/>

⁷¹ Rosmiza Bidin, Aida Muhaimi, and Jusang Bolong. Strategising Corporate Identity for the Perception of Corporate Image in the Selected Government linked Companies (GLCs) in Malaysia. *ProcediaSocial and Behavioral Sciences*, 155, 3 (2014): 26-330.

การเรียน 23) นักเรียนแต่งกายสุภาพ สะอาด ถูกระเบียบของโรงเรียน 24) นักเรียนมีจิตสาธารณะ⁷²

สรรเสริญ สุวรรณ และคณะ กล่าวถึงอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ซึ่งประกอบไปด้วย

- 1) โรงเรียนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรมของโรงเรียน
- 2) โรงเรียนมีแผนพัฒนาคุณธรรม 3) โรงเรียนมีคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 4) โรงเรียนมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการคุณธรรมผ่านช่องทางต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง 5) โรงเรียนมีการสร้างเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมและมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภายนอก 6) โรงเรียนมีการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของโรงเรียน 7) โรงเรียนได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานภายในหรือภายนอก 8) ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรม 9) ผู้บริหารบริหารสถานศึกษาด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ 10) ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 11) ผู้บริหารได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติ 12) ครูมีความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรม 13) ครูมีการจัดการเรียนรู้ ปลูกฝัง และประเมินคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน 14) ครูมีความสามารถในการเป็นวิทยากรคุณธรรม 15) ครูมีความประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม 16) ครูได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติ จากบุคคล หน่วยงาน องค์กรภายในหรือภายนอก 17) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม 18) นักเรียนมีโครงการคุณธรรม 19) นักเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 20) นักเรียนสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของเยาวชนคุณธรรม⁷³

สายฤดี วรกิจโกศาทร กล่าวถึงอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ซึ่งประกอบไปด้วย

- 1) การกำหนดแนวทางการเป็นโรงเรียนคุณธรรมให้มีความสอดคล้องกับปรัชญาและวิสัยทัศน์โรงเรียน 2) ผู้บริหารเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง 3) มีการกำหนดคุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน 4) ครูมีการสอนเรื่องคุณธรรมในรายวิชา โดยไม่เน้นว่าเป็นคุณธรรมศาสนาใด 5) ผู้บริหารมีมุมมองต่อการสร้างคุณธรรมอัตลักษณ์และคุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียน 6) ผู้บริหารมีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะดำเนินการให้เกิดเป็นอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม 7) ผู้บริหารมีการบริหารงานอย่างมืออาชีพ 8) ผู้บริหารมีสัมพันธภาพอันดีกับครู 9) ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านบริหารและคุณธรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชา 10) ผู้บริหารมีความสม่ำเสมอไม่ย่อหย่อนต่อวินัย 11) การส่งเสริมคุณธรรมที่มีการแทรกซึมไปทุกภาคส่วน

⁷² เกษม วัฒนชัย, **คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม** (กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2558), 2-21.

⁷³ เกษม วัฒนชัย, **คู่มือการจัดการกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม**, (กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2559), 12-14.

12) ครูยกย่องเชิดชูเกียรตินักเรียน ในสิ่งที่นักเรียนประพฤติดี 13) นักเรียนมีความประพฤติเชิงบวก ตามคุณธรรมเป้าหมายที่ตั้งไว้ 14) นักเรียนมีความอ่อนน้อมถ่อมตน 15) นักเรียนตรงต่อเวลา และ 16) นักเรียนแต่งกายตามกฎระเบียบโรงเรียน⁷⁴

ปภัสวดี วีรภิตติ ได้กล่าวถึงอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมไว้ว่า 1) โรงเรียนจัดซื้อจัดจ้าง อย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นธรรม 2) ผู้บริหารมีการพิจารณาความดีความชอบอย่างถูกต้อง เป็นธรรม 3) ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 3) ครูไม่เอาเวลาราชการ ไปทำประโยชน์ส่วนตัว 4) ครูเข้าสอนตรงเวลา 5) ครูสอนให้นักเรียนมีการคิด วิเคราะห์แก้ปัญหา ด้วยตนเอง 6) นักเรียนมีความซื่อสัตย์ 7) นักเรียนมีความรับผิดชอบ 8) นักเรียนมีความพอเพียง 9) นักเรียนไม่ลอกการบ้าน และ 10) นักเรียนพูดความจริง⁷⁵

สรารุช ตันยาลักษณ์ กล่าวถึงอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ซึ่งประกอบไปด้วย 1) โรงเรียนเสริมสร้างระเบียบวินัย 2) โรงเรียนเสริมสร้างความดี 3) โรงเรียนเสริมสร้างความกตัญญู กตเวทิตา 4) โรงเรียนมีการพัฒนาจริยธรรม 5) โรงเรียนส่งเสริมจิตอาสา 6) โรงเรียนพัฒนาโรงเรียน สีขาว 7) ผู้บริหารมีการพัฒนาครู 8) ผู้บริหารมีการพัฒนานักเรียน 9) ผู้บริหารมีการพัฒนา สภาพแวดล้อม 10) ครูไม่เบียดเวลาราชการ 11) ครูตรงต่อเวลา 12) ครูไม่แสวงหาผลประโยชน์ จากนักเรียนและโรงเรียน 13) ครูรับผิดชอบต่อหน้าที่ 14) ครูมีจิตอาสา 15) ครูประหยัดทรัพยากร ของโรงเรียน 16) นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน 17) นักเรียนไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข 18) นักเรียนดำรงชีวิตอย่างพอเพียง 19) นักเรียนมีจิตอาสาและจิตสำนึกสาธารณะ⁷⁶

วิเชียร พงศธรและคณะ กล่าวถึงอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมที่เน้นความสัมพันธ์ ระหว่างครูและนักเรียนและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ครูมีความเมตตาสูง ต่อนักเรียน 2) ครูรักนักเรียนเหมือนลูก 3) นักเรียนยิ้มแย้มแจ่มใส 4) นักเรียนมีความรู้สึกเชิงบวก ต่อโรงเรียน 5) โรงเรียนสะอาดร่มรื่น 6) มีการจัดบรรยากาศโรงเรียนให้รู้สึกสบายกายสบายใจ

⁷⁴ สายฤดี วรภิกโกคาทรและคณะ, **คู่มือโรงเรียนคุณธรรม: คู่มือ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในสถาบันการศึกษา**. (กรุงเทพฯ: ธรรมสาร, 2552), 15.

⁷⁵ ปภัสวดี วีรภิตติ, **คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2560), 15-17.

⁷⁶ สรารุช ตันยาลักษณ์, “บางมูลนาก โมเดล: โครงการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบ ด้านคุณธรรม จริยธรรม,” **วารสารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน** 4, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2554), 125-128.

7) มีโครงการคุณธรรม 8) นักเรียนคิดและแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง 9) พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น 10) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนลดน้อยลง 11) โรงเรียนรวม ผู้ปกครอง และชุมชน ร่วมมือร่วมใจกัน 12) มีองค์ความรู้/นวัตกรรมการสร้างเสริมคุณธรรม และ 13) เป็นแหล่งเรียนรู้โรงเรียนคุณธรรม⁷⁷

สุทธิชัย หยุ่น ได้กล่าวถึงอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ในแง่ของเส้นทางการสร้างคุณธรรม อัตลักษณ์โรงเรียน และคุณธรรมอัตลักษณ์ที่เป็นเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนซึ่งประกอบไปด้วย 1) โรงเรียนเป็นต้นแบบการปฏิรูปประเทศ 2) มีผู้บริหาร คณะครู และนักเรียน ขับเคลื่อนร่วมกัน 3) ผู้บริหารร่วมประชุมเพื่อกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 4) ครูมีการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของตนเอง 5) จัดกิจกรรมให้นักเรียนทำเป็นหมู่คณะ 6) ถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านคุณธรรมแก่นักเรียน 7) นักเรียนมีน้ำใจต่อเพื่อน 8) มีครูอาสาสมัครเปิดห้องติวตอนบ่ายและเย็นโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย 9) นักเรียนปฏิบัติตามอัตลักษณ์คุณธรรมที่กำหนดขึ้นมา 10) นักเรียนมีความซื่อสัตย์ 11) นักเรียนมีความรับผิดชอบ 12) นักเรียนมีจิตอาสา 13) นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน 14) นักเรียนช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านทุกวัน และ 15) นักเรียนใช้จ่ายอย่างประหยัด⁷⁸

วีรวิท คงศักดิ์ กล่าวถึงโรงเรียนคุณธรรมว่าเป็นการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมคิดและทำ เพื่อพัฒนาให้เกิดองค์กรแห่งคุณธรรมความดี ซึ่งทำให้ทุกคนมีความสุขในการอยู่ร่วมกันและสามารถทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าได้โดยง่าย มีปรัชญาหรือความรู้ทางวิชาการที่ใช้ คือ หลักการบริหารงานยุคใหม่ที่เปิดโอกาสให้ทุกคนในองค์กรร่วมกันคิดเพื่อวางความสามารถหลัก (Core Competencies) และ ค่านิยม (Core Values) ขององค์กร ศูนย์คุณธรรมได้นำหลักวิชาการนี้มาสร้างเป็นวรรคทองว่า “ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ” แล้ววนปัญหาที่อยากแก้ มาร่วมกันหาหนทางแก้ไขด้วยหลักคุณภาพ (Plan Do Check Action -

⁷⁷ วิเชียร พงศธร และคณะ, **ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการโรงเรียนคุณธรรม**, เข้าถึงเมื่อ 15 สิงหาคม 2563, เข้าถึงได้จาก

<https://www.yuvabadhanafoundation.org/th/work/moralschools/>

⁷⁸ สุทธิชัย หยุ่น, **“โรงเรียนคุณธรรม” อาจเป็นต้นแบบการ “ปฏิรูป” ประเทศ**, เข้าถึงเมื่อ 5 ตุลาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/613885>.

PDCA) และใช้ความดีมาสร้างค่านิยมให้เป็นอัตลักษณ์ เพื่อเป็นพลังผลักดันให้งานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย⁷⁹

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่า อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม คือลักษณะเฉพาะและโดดเด่น ที่แตกต่างตามบริบทของโรงเรียน มีปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของโรงเรียน มีผู้บริหาร ครู นักเรียน ครอบครัว และชุมชน ร่วมกันกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์และคุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียน มีการจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมและบรรยากาศของการเรียนรู้ในแต่ละโรงเรียนแตกต่างกันไปตามภูมิสังคม มีกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยบูรณาการคุณธรรมเข้าไปในทุกกิจกรรม ทุกวิชาสอน อย่างต่อเนื่อง มีโครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ความดี และมีการสร้างเครือข่ายขยายผลโรงเรียนคุณธรรม

ความสำคัญของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

มีนักวิชาการกล่าวถึง ความสำคัญของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมไว้ เช่น

นวรรตน์ รามสูต และบัลลังก์ โรหิตเสถียร กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคการปฏิรูปประเทศไทย ต้องเริ่มจากการปฏิรูปอัตลักษณ์สถานศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนความเฉพาะตนใช้ระยะเวลาและความอดทนเป็นอย่างมาก เพราะกว่าจะเห็นผลต้องใช้เวลา⁸⁰

เกษม วัฒนชัย กล่าวว่าสาเหตุที่ต้องมี “โรงเรียนคุณธรรม” เพราะในปัจจุบัน “คุณธรรมในโรงเรียน” ได้หายไป หลังจากแยกโรงเรียนออกจากวัด กอปรกับสภาพสังคมในปัจจุบัน มีการทุจริต ฉ้อราษฎร์บังหลวง และความเหลื่อมล้ำทางสังคมหรือความยากจน ดังจะเห็นได้จากประชากรไทยกว่าร้อยละ 80 มีหนี้ครัวเรือน รวมทั้งหนี้สินครูที่กระทรวงศึกษาธิการ กำลังแก้ปัญหา ในขณะที่ ดั่งนั้น การกำหนดอัตลักษณ์โรงเรียน จึงมีความสำคัญ เพราะเป็นการกำหนดเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน ดังจะเห็นได้จาก โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม จังหวัดพิจิตร ที่มีการ

⁷⁹ วีรวิท คงศักดิ์, โรงเรียนคุณธรรม “บางมูลนากโมเดล” เข้าถึงเมื่อ 9 มิถุนายน 2564, ได้จากถึงได้จาก <https://dl.moralcenter.or.th/องค์ความรู้ส่งเสริมคุณธรรม/บทความ-กรณีศึกษา/10-โรงเรียนคุณธรรม-บางมูลนากโมเดล>

⁸⁰ นวรรตน์ รามสูต และบัลลังก์ โรหิตเสถียร, การศึกษาไทย 4.0 ในบริบทการจัดการศึกษาเพื่อการศึกษาที่ยั่งยืน, เข้าถึงเมื่อ 23 พฤษภาคม 2564, เข้าถึงได้จาก <http://www.moe.go.th/websm/2016/aug/354.html>

ระดมความคิดเพื่อกำหนด “คุณธรรมอัตลักษณ์” ของโรงเรียน โดยมี “คุณธรรมเป้าหมาย” เรื่องภาระหนี้สินไว้ โดยแยกเป็น 2 บัญชีคือบัญชี ก. พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งทุกคนต้องการลดละเลิก และบัญชี ข. พฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งทุกคนจะร่วมกันส่งเสริมให้เกิดขึ้น โดยโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม กำหนดคุณธรรม 3 ประการคือ ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ จิตอาสา จากนั้น ให้แต่ละภาคส่วนในองค์กร แยกย้ายกันระดมความคิด เพื่อเปลี่ยนแปลงคุณธรรมหลัก 3 ข้อ “เป็นพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก” หรือโครงการเฉพาะของภาคส่วนนั้น เช่น ผู้บริหารอาจระดมความคิด ให้มีการจัดซื้อจัดจ้างอย่างโปร่งใส ครูระดมความคิดให้มีการเข้าสอนตรงเวลาไม่เอาเวลาราชการ ไปทำประโยชน์ส่วนตัว และนักเรียนระดมความคิดกันไม่ลอกการบ้าน ไม่พูดโกหก เป็นต้น เมื่อครบปี ให้ประเมินผล 2 ส่วน ทั้งแยกในแต่ละภาคส่วนและภาพรวมทั้งองค์กร ว่าพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ “ลดลง” หรือไม่ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ “เพิ่มขึ้น” หรือไม่ เพื่อนำไปพิจารณา ดำเนินการในวงรอบช่วง 1 ปี ต่อไป หากทำต่อไปทุกปี ก็มั่นใจได้ว่าอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม จะทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรขึ้นมาเอง⁸¹

โรงเรียนคุณธรรมจัดเป็น นวาระสำคัญของชาติจากการแถลงนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้กำหนด “กรอบแนวคิดที่สำคัญของโรงเรียนคุณธรรม 5 ด้าน” ที่มีความเชื่อมโยงกันในทุกมิติ และถือเป็นการสร้างให้นักเรียนมีคุณธรรมนำความรู้ ดังนี้

- 1) ความพอเพียง: ดำรงชีวิตด้วยความประหยัดไม่ฟุ้งเฟ้อ รู้จักความพอดีพอเหมาะ และใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย
- 2) ความกตัญญู: มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ และกตัญญูต่อครู อาจารย์
- 3) ความซื่อสัตย์สุจริตสร้างชาติ: ความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิต การกระทำทุกอย่างควรมาจากใจ
- 4) ความรับผิดชอบต่อ: ทุกคนต้องยึดมั่นในกฎกติกาอย่างเสมอต้นเสมอปลาย และ
- 5) คุณธรรมจริยธรรม: ทุกคนควรยึดคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องสำคัญ และต้องดำรงตนให้เป็นแบบอย่างของสังคม⁸²

นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้เล็งเห็นความสำคัญของนโยบายรัฐบาลในการส่งเสริมคุณธรรมและเพื่อเป็นแนวในการขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์และเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม และใช้เป็นแนวทางส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

⁸¹ เกษม วัฒนชัย, *โรงเรียนคุณธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพฯ: ธนธการพิมพ์จำกัด, 2559), 35-41.

⁸² วีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, *นโยบายโรงเรียนคุณธรรม*, เข้าถึงเมื่อ 4 ตุลาคม 2563, เข้าถึงได้จาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail .php? NewsID= 43 683&Key=news_eerakiat/.

ของหน่วยงานจึงได้มอบหมายให้ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงศึกษาธิการจัดทำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรมกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ 2561 ซึ่งสอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) โดยมุ่งเน้นปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้คนไทยเป็นคนมีคุณธรรม มีความรักชาติ มีความศรัทธา และยึดมั่นในหลักคำสอนของศาสนา มีความเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข นำไปสู่การเป็นองค์กรคุณธรรม และสังคมแห่งคุณธรรม⁸³

โรงเรียนคุณธรรมมีความสำคัญในด้านการประกันคุณภาพการศึกษาว่าด้วยการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม โดยตัวบ่งชี้ด้านอัตลักษณ์กำหนดไว้ใน ข้อ 9 : การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ ของการจัดตั้ง หรือจุดเด่น หรือลักษณะพิเศษของประเภทโรงเรียนแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน 2) กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ และ 3) กลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม สำหรับกลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ ได้ให้คำจำกัดความ หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่ประเมินตามปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ ของการจัดตั้งโรงเรียนรวมทั้ง ความสำเร็จตามจุดเด่นที่ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละโรงเรียน ผลที่ได้จากการดำเนินการจะส่งผลดีให้สถานศึกษาได้ทบทวน พิจารณาและดำเนินการอย่างมีเป้าหมายชัดเจน สถานศึกษามีอัตลักษณ์ที่สอดคล้องกับปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ ตั้งแต่ตอนจัดตั้งโรงเรียน เอกลักษณ์ทางการศึกษา จากการศึกษาจากผู้เรียนจำนวนมาก มีอัตลักษณ์ที่เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนด เช่น ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: ต้องสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางซึ่งกำหนดไว้ 8 ประการคือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ ความเหมาะสมอัตลักษณ์ผู้เรียน ต้องมีความเฉพาะเจาะจงชัดเจนไม่กว้างเกินไปความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และการร่วมกันพัฒนาให้ประสบความสำเร็จ บรรลุตามปรัชญาของสถานศึกษาที่กำหนด ผ่านแนวคิดการกำหนดอัตลักษณ์ผู้เรียน เพราะหากผู้เรียนทุกคน

---

⁸³ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงศึกษาธิการ, **แผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรมกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ 2561**, (กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ 2560), 1.

มีอัตลักษณ์ที่เหมือนกัน ย่อมส่งผลให้เกิดเอกลักษณ์สถานศึกษา และแสดงถึงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา⁸⁴

อัตลักษณ์สถานศึกษามีแนวทางกำหนดไว้เป็นหลักเกณฑ์ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ในปรัชญา หรือวิสัยทัศน์ของโรงเรียน เป็นสิ่งที่สะท้อนความมุ่งมั่นในปัจจุบัน หรือภาพความสำเร็จที่ต้องการให้เกิดในอนาคตอันใกล้ ซึ่งอาจปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์หรือช่วงเวลา
- 2) อัตลักษณ์เป็นคุณลักษณะ หรือสมรรถนะสำคัญที่สอดคล้องกับหลักสูตรและความคาดหวังของสังคม
- 3) อัตลักษณ์ต้องเป็นสิ่งที่ผู้เกี่ยวข้อง “เห็นพ้องต้องกัน” และ “เป็นที่รับทราบตรงกัน” โดยผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง ครู ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน ทราบโดยทั่วถึงกัน หากกำหนดขึ้นมาโดยบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ก็ควรมีการประชาพิจารณ์เพื่อให้เห็นพ้องต้องกัน⁸⁵ นอกจากนี้ ในร่างคู่มือการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ (พ.ศ. 2559 - พ.ศ. 2563) ยังให้ความสำคัญกับด้านอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ จึงทำให้มีการประเมินในด้านนี้ต่อไป และได้ปรับด้านอัตลักษณ์/เอกลักษณ์ ให้อยู่ในตัวบ่งชี้ที่ 17 ด้านอัตลักษณ์ผู้เรียน และตัวบ่งชี้ที่ 18 ด้านเอกลักษณ์สถานศึกษา โดยมีการปรับเปลี่ยนเกณฑ์การพิจารณา เพื่อให้เกิดความชัดเจน ในการพัฒนาให้บรรลุตามเกณฑ์ด้านอัตลักษณ์/เอกลักษณ์⁸⁶ ดังนั้น ในฐานะองค์การการศึกษาที่ผลิตผู้เรียนออกสู่สังคม จึงเป็นหน้าที่หลักของโรงเรียน ที่จะต้องสร้างผู้เรียนให้แสดงออกถึงความเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง และสะท้อนถึงอัตลักษณ์โรงเรียน อีกทั้ง เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสมตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา อันจะส่งผลให้อัตลักษณ์สถานศึกษามีเอกลักษณ์ของตนเองต่อไป

⁸⁴ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558), (กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2554), 25-30.

⁸⁵ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน 2554) (กรุงเทพฯ: ออฟเซ็ทพลัส, 2555), 17-18.

⁸⁶ สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), ร่างตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ ปี 2559-2563 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. เข้าถึงเมื่อ 25 พฤษภาคม 2564, เข้าถึงได้จาก http://www.qa.cmru.ac.th/web/UserFiles/files/Download/KPI2559_2563.pdf

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่า อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนลักษณะที่โดดเด่น พฤติกรรมที่แสดงออก อันบ่งบอกถึง คุณค่าเฉพาะ คือเจตน์จำนงค์ร่วมที่ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ร่วมกันกำหนดคุณธรรมเป้าหมายของตนเอง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก และลดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงลบ ซึ่งทุกคนต้องร่วมกันปฏิบัติ ด้วยความสมัครใจ เพื่อสร้างนักเรียนดีให้บ้านเมือง สร้างครูดีให้ห้องเรียน สร้างผู้บริหารดีให้โรงเรียน และสร้างโรงเรียนดีให้ชุมชนประเทศชาติ

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ มีทักษะในการบริหารจัดการโรงเรียน กำกับติดตามการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และประเมินการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เป็นหลักประกันให้การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมประสบความสำเร็จ และบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน เริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบาย จัดทำแผนปฏิบัติส่งเสริมสนับสนุนแรงให้แก่ผู้ปฏิบัติ สร้างกลไกการมีส่วนร่วมทั้งโรงเรียน นิเทศติดตามการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ มีการประเมินผล และประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งบทบาทเหล่านี้ ส่งผลให้โรงเรียนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้⁸⁷ โลเปซ (Lopez) กล่าวถึงความสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนว่า ต้องมีระบบการบริหารจัดการโรงเรียนเรื่องของบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โรงเรียนควรเป็นพื้นที่สำหรับการเรียน พัฒนาอารมณ์ พัฒนาตนเองในการเข้าสู่สังคม เป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างเป็นประชาธิปไตย โรงเรียนต้องมีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียนที่มั่นคง และสะอาด มีแหล่งเรียนรู้เพียงพอ และเหมาะสม ส่งผลให้นักเรียนดำเนินชีวิตอยู่ในโรงเรียนอย่างมีความสุข ปลอดภัย ซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาการด้านพฤติกรรมและการเรียนรู้ของนักเรียนได้⁸⁸ ซึ่งสอดคล้องกับอะเดลแมน (Adelman) ได้กล่าวถึงมาตรฐานของการจัดการบรรยากาศโรงเรียนที่ดี ซึ่งประกอบด้วย 1) นักเรียนรู้สึกปลอดภัย ทางสังคม อารมณ์ และร่างกาย 2) สมาชิกของโรงเรียนมีส่วนร่วมและเคารพซึ่งกันและกัน 3) โรงเรียน ผู้บริหาร ครู นักเรียน และครอบครัว ทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาและสนับสนุนวิสัยทัศน์ของ

⁸⁷ ปกีสวดี วีรภักดี และคณะ, กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ทำอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ. พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2560), 46.

⁸⁸ Veronica Lopez, "School climate," *Education and Development Post-2015*, 4, no. (2014): 1.

โรงเรียน 4) ครูเป็นต้นแบบและปลูกฝังทัศนคติที่มีประโยชน์ 5) ครูสนับสนุนให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียน 6) โรงเรียนพัฒนาวิชาชีพเฉพาะสำหรับผู้บริหารและครู 7) ผู้บริหาร ครู นักเรียนเคารพซึ่งกันและกัน และ 8) โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จในโรงเรียน และในการใช้ชีวิต⁸⁹

บทบาทของครูในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

ครูมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการสอนนักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรม จริยธรรม สามารถจัดการเรียนการสอนปลูกฝัง และประเมินคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ครูมีรูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้คุณธรรมที่หลากหลายให้กับนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเกษม วัฒนชัย กล่าวถึงบทบาทครูไว้ว่า 1) ครูตั้งใจสั่งสอนวิชาและอบรมจิตใจนักเรียนตลอดเวลา ทั้งในและนอกตารางเรียน 2) ครูสอนให้นักเรียนทุกคนรู้จักแยกแยะความผิดชอบชั่วดี รู้ว่าสิ่งใด ต้องทำ สิ่งใดห้ามทำ และรู้ว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ 3) ครูสอนให้นักเรียนมีความกล้าหาญ ทางคุณธรรม 4) ครูต้องประพฤติเป็นแบบอย่างแห่งความดีงาม 5) ครูสอนนักเรียนให้รับผิดชอบ ต่อตนเองและต่อผู้อื่น 6) ครูสอนให้นักเรียนรักตนเองและรักผู้อื่น 7) ครูมีปฏิสัมพันธ์ภาพเชิงบวก ระหว่างนักเรียนในห้องเรียน 8) ครูต้องใช้ความรัก ความอดทน สั่งสอนอบรมนักเรียน 9) ครูต้องพินิจพิเคราะห์ดูด้วยเหตุผล และคิดหาทางออกหรือตกลงใจร่วมกันในการแก้ปัญหา ของนักเรียน จนกว่าจะฟันฝ่าอุปสรรคได้สำเร็จ⁹⁰ นอกจากนี้ เดชรัตน์ สุขกำเนิด กล่าวถึงครู และการสอนเรื่องคุณธรรมตามยุคสมัย ดังนี้ 1) ครูต้องปรับเปลี่ยนวิธีสอนให้สอดคล้องกับพฤติกรรม ของเด็กในแต่ละยุคสมัย 2) ครูต้องให้เด็กลองทำ เรียนรู้ ลองผิดลองถูกเป็นประสบการณ์ 3) ครูปลูกฝังแนวคิดคุณธรรมว่า คุณธรรมไม่ใช่เรื่องส่วนตัวแต่เป็นเรื่องส่วนรวม 4) คุณธรรมเริ่มต้นจากเสรีภาพทางความคิด ครูไม่ควรปิดกั้นความคิด 5) คุณธรรมไม่ใช่เรื่องตายตัว

⁸⁹ Howard Adelman, “National School Climate Standards,” Accessed 25 May, 2021, Available from <https://www.schoolclimate.org/themes/schoolclimate/assets/pdf/policy/school-climate-standards.pdf>

⁹⁰ เกษม วัฒนชัย, *คุณครูที่รัก*. พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพฯ: พ.ศ.พัฒนา, 2559), 7-9.

ไม่หยุดนิ่ง อยู่อยู่ที่การให้ความหมาย 6) คุณธรรมคือข้อสอบอัตนัย สามารถตอบต่างกันได้ 7) คุณธรรม เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาความพยายาม⁹¹

แนวคิดจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร และนักวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ หรือผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับโครงการโรงเรียนคุณธรรม

ปนัดดา ดิศกุล ได้กล่าวถึง โรงเรียนคุณธรรมว่ามีโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบคือโรงเรียน บางมูลนากวิทวิทยา จังหวัดพิจิตร ซึ่งโรงเรียนน้อมนำพระบรมราชโองการของรัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทาง เป็นความมุ่งมั่นพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรมที่มีเป้าหมาย เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี คุณลักษณะพิเศษของโรงเรียนคุณธรรมคือ โรงเรียนร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญ และหน่วยงานภายนอก ผู้บริหารมีความยึดมั่นว่าคนดีสำคัญกว่าทุกสิ่ง ผู้บริหารปรับเปลี่ยนการทำงานให้สอดคล้องกับโรงเรียนคุณธรรม ผู้บริหารมีการประชุมหารืออย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารมีความตั้งใจปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ผู้บริหารมีความขยันหมั่นเพียร ผู้บริหารมีทักษะการสื่อสารที่ดี ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์ ผู้บริหารมีความรักชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ ครูที่ดีจะต้องสอนคุณธรรมควบคู่กับวิชาการ ครูแนะนำนักเรียนให้เข้าใจใช้ชีวิตอย่าง มีคุณค่า ครูปลูกฝังคุณธรรมให้นักเรียนเป็นคนดีในสังคม ครูมีความเมตตากรุณาต่อนักเรียน ครูมีการ พัฒนาดตนเองอยู่เสมอ ครูต้องมีคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาตนเองได้ นักเรียนมีความเพียร นักเรียนตั้งใจเรียน นักเรียนมีระเบียบวินัย นักเรียนมีความซื่อสัตย์ นักเรียน รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์⁹²

ภูธร จันทะหงษ์ ปุณยจรัสธำรง ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนคุณธรรมมีลักษณะแตกต่าง จากโรงเรียนอื่น คือ โรงเรียนแต่ละแห่งต้องวิเคราะห์คุณธรรมอัตลักษณ์โรงเรียนของตนเอง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน รวมถึงการพัฒนาผู้บริหาร ครู และนักเรียนทุกคนให้มีความตระหนักรู้ เข้าใจและคิดอย่างมีเหตุผล ซึมซับคุณค่าแห่งคุณธรรม

⁹¹ เดชรัตน์ สุขกำเนิด, “ครอบครัวส่งเสริมคุณธรรม” (บทสรุปการสัมมนาวิชาการเรื่อง นวัตกรรมส่งเสริมคุณธรรม 4.0 องค์ความรู้ประชุมวิชาการคุณธรรมในพื้นที่ทางสังคม จัดโดยศูนย์ คุณธรรม (องค์การมหาชน) ณ ศูนย์ประชุมวายุภักษ์ โรงแรมเซ็นทรา บาย เซ็นทารา ศูนย์ราชการ และคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ กรุงเทพฯ, 4 กรกฎาคม 2561.)

⁹² สัมภาษณ์ หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล, อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย, 23 ธันวาคม 2563.

ความดีอย่างเป็นธรรมชาติ สร้างความรู้สึกลึกซึ้งชอบชั่วดี ภูมิใจในการทำความดี และร่วมกันสร้าง เครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรม ด้วยการขอความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรที่ทำงาน ด้านคุณธรรม อย่างชัดเจน ต่อเนื่อง และยั่งยืน นอกจากนี้ โรงเรียนคุณธรรม ต้องมีแผนโครงการ คุณธรรมปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนเชื่อมโยงใช้ความรู้คุณธรรม โรงเรียนมีการกระจายเครือข่าย โรงเรียนคุณธรรมเป็นการระเบิดจากภายใน คือการทำสิ่งหนึ่งด้วยตนเอง โรงเรียนมีครูคุณธรรม ผู้บริหารมีการบูรณาการองค์ความรู้ภายในโรงเรียน ครูสามารถเป็นวิทยากรคุณธรรม นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้คุณธรรมได้ นักเรียนมีความกตัญญู โรงเรียนเป็นครอบครัวคุณธรรม ประกอบด้วยครูประจำชั้น ผู้ปกครองและนักเรียน⁹³

ฐาปนัฐ อุดมศรี ได้กล่าวไว้ว่า อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมมีความแตกต่างจากโรงเรียน อื่น มีความโดดเด่นเฉพาะ การเริ่มต้นของโรงเรียนคุณธรรม ผู้บริหารต้องจัดให้มีการประชุม ทุกภาคส่วนให้ทุกคนรับรู้นโยบาย และเป้าหมาย ที่โรงเรียนดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เช่น โรงเรียน มีโครงการให้นักเรียนทุกคนฝึกงานเป็นนิสิตตามวัดอุทิศประสงค์ และเป้าหมาย มีการใช้ดาว เป็นเกณฑ์มาตรฐานชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนกำหนดอัตลักษณ์ของตนเอง ผู้บริหาร มีความสามารถในการวิเคราะห์ รู้วิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ครูมีความสนิทกับนักเรียน เหมือนพ่อแม่ นักเรียนสามารถนำคุณธรรมแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ นักเรียนมีความขยัน ซึ่งต้องปฏิบัติ ควบคู่กับการใช้สติปัญญาแก้ปัญหา นักเรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง และวินัยต่อโรงเรียน มีความ เคารพ และยอมรับที่จะปฏิบัติตามข้อบังคับของโรงเรียน นอกจากนี้ โรงเรียนสามารถวิเคราะห์ข้อมูล การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้ และบูรณาการกิจกรรมคุณธรรม สอดแทรกไว้ในกิจกรรม ต่าง ๆ ของโรงเรียน หรือจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้คุณธรรมให้กับนักเรียนภายในโรงเรียน และให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อใช้ในการปรับปรุงโครงการหรือกิจกรรม ของนักเรียน ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในโรงเรียนอย่างทั่วถึง⁹⁴

ชัชวาลย์ สิงหาทอง ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนคุณธรรม มีความแตกต่างจากโรงเรียนอื่น เพราะมีความพร้อมของบุคลากรและนักเรียนในการดำเนินงาน โดยมีครูแกนนำ

⁹³ สัมภาษณ์ ภูธร จันทะหงษ์ ปุณยจรัสธำรง,รองผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 18 ธันวาคม 2563.

⁹⁴ สัมภาษณ์ ฐาปนัฐ อุดมศรี, นักวิชาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 18 ธันวาคม 2563

และนักเรียนแกนนำ ขับเคลื่อนโครงการไปในทิศทางเดียวกัน มีแผนปฏิบัติงานประจำปี มีโครงการกิจกรรมคุณธรรมอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนขับเคลื่อนโครงการคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง ชัดเจน มีสภาพแวดล้อมสะอาด ปลอดภัย เอื้อต่อการทำกิจกรรมส่งเสริมด้านคุณธรรม มีการประเมินผลเพื่อให้โรงเรียนปรับปรุงในการดำเนินงาน เพื่อให้ทราบจุดเด่น จุดด้อย ที่ควรนำไปขยายผล มีข้อมูลสารสนเทศด้านคุณธรรม มีการสร้างเครือข่ายภายในโรงเรียน การสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก การสร้างเครือข่ายกับองค์กรทางศาสนา โรงเรียนได้รับการยอมรับจากชุมชน และได้รับรางวัลด้านคุณธรรม ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจ ในการขับเคลื่อนการบริหารงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม ผู้บริหารมีการประเมินผล การปฏิบัติงาน และนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาด้านคุณธรรม ครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ ที่เสริมสร้างคุณธรรม นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ครูมีสื่อนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ด้านคุณธรรม ครูมีการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครูเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ นักเรียนอยู่อย่างพอเพียง นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม นักเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี นักเรียนเป็นผู้นำทางด้านคุณธรรม นักเรียนสร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วม นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น⁹⁵

ลัดดาวัลย์ คานตินันตร ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนคุณธรรมมีความแตกต่างจากโรงเรียนอื่น คือ โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ให้ลดลง และโรงเรียนมีเป้าหมายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นทั้งโรงเรียน โรงเรียนคุณธรรมเป็นการดำเนินงานภายใต้กรอบแนวคิด เพื่อปลูกฝังให้ผู้บริหาร ครู และนักเรียน มีคุณธรรม 5 ประการ คือ มีความพอเพียง มีความกตัญญู มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ และเกิดอุดมการณ์คุณธรรม ผู้บริหาร ครู ต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความตระหนักในคุณค่าแห่งคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน มีการคิดค้นนวัตกรรมคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารต้องมีการสร้างเครือข่ายชุมชนแห่งคุณธรรม โรงเรียนคุณธรรมเป็นการดำเนินงานที่ไม่ผูกขาดศาสนา ใดศาสนาหนึ่ง ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ การวางแผน แบบที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ปัญหา มาสู่การปฏิบัติเป็นระบบ ผู้บริหารมีความตระหนักในคุณค่าแห่งคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม ได้รับขวัญกำลังใจหรือยกย่องผู้ทำความดีจากองค์กรภายนอก นอกจากนี้ การดำเนินงานโรงเรียน

⁹⁵ สัมภาษณ์ ชัชวาลย์ สิงหาทอง, ผู้อำนวยการโรงเรียนภัทรญาณวิทยา, 16 ตุลาคม

คุณธรรม ต้องขับเคลื่อนทั้งระบบ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน มีการสร้างเครือข่ายชุมชน แห่งคุณธรรมโดยสร้างความร่วมมือร่วมกัน

ส่วนข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นอื่น การดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม หากต้องการ ให้เกิดผลเชิงประจักษ์ และเกิดคุณธรรมอย่างยั่งยืน เป็นวิถีชีวิต จะต้องมีการปฏิบัติพฤติกรรม คุณธรรมอย่างต่อเนื่อง มีการติดตามเป็นระยะ ตลอดจนมีการสร้างขวัญกำลังใจยกย่องผู้ทำความดี ให้สาธารณชนได้รับทราบ⁹⁶

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยขอแนะนำเสนองานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการ วิจัยเรื่องอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ซึ่งเป็นงานวิจัยที่มีความสัมพันธ์กับงานวิจัยที่จะดำเนินการวิจัย ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

ปัญญาเดช พันธุ์วัฒน์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การติดตามประเมินผล และสังเคราะห์ องค์ความรู้โครงการโรงเรียนคุณธรรม ในสังกัดกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่า มีการจัดการ เรียนการสอน ที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และสอดคล้อง กับนโยบายของโรงเรียน มีความต่อเนื่องของกิจกรรมหลักในการดำเนินงาน และมีกิจกรรมย่อย ในการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรทางการ ศึกษา และชุมชนอย่างต่อเนื่องในการกำหนดทิศทางร่วมกัน ดังนี้ ด้านปัจจัยนำเข้า: ความพร้อม ของทรัพยากร ในการดำเนินงานส่งผลให้เกิดความร่วมมือ และเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงาน ตาม “คุณธรรมเป้าหมาย” และวางแผนในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน “คุณธรรมอัตลักษณ์” ด้านกระบวนการ: กระบวนการดำเนินงานที่มีความต่อเนื่องในแต่ละกิจกรรมที่ ส่งเสริม ให้เกิดองค์ความรู้ และสามารถถ่ายทอดสู่ผู้อื่นได้ โดยมี ผู้บริหาร ครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษา และหน่วยงานสนับสนุน มีการนำองค์ความรู้ที่ได้ ไปพัฒนา ปรับปรุง ประยุกต์ใช้เป็นคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนภายใต้กรอบ “โตไปไม่โกง” ที่ส่งผล ต่อพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก และส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน ด้านผลผลิต: ผู้บริหาร ครูแกนนำ

⁹⁶ สัมภาษณ์ ลัดดาวัลย์ ศานตินิรันดร, ผู้อำนวยการโรงเรียนคทงวิทยา, 16 ตุลาคม

นักเรียนแกนนำ ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษา นำองค์ความรู้ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสู่การปฏิบัติ และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกในชีวิตประจำวัน มีทักษะชีวิตที่ดี ในสังคม และถ่ายทอด เผยแพร่องค์ความรู้ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาต่อยอดโครงการ และขยายผลสู่โรงเรียนอื่น โดยมีองค์ความรู้ “คุณธรรมอัตลักษณ์” และแนวทางในการปฏิบัติ “โตไปไม่โกง” ที่ได้จากการถอดองค์ความรู้ของโครงการ⁹⁷

มนตรี ตูลย์เมธาการ และคณะ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การสังเคราะห์องค์ความรู้กระบวนการขยายผลโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมในส่วนภูมิภาค และการประเมินผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม จากการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมประกอบด้วย 1) การ “เริ่มต้นด้วยใจ อย่าใช้การบังคับ” ผู้บริหาร ครู หรือนักเรียนแกนนำต้องหาวิธีการที่ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตระหนักถึงความสำคัญ และเห็นคุณค่าของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนและพร้อมที่จะทุ่มเทแรงกายแรงใจ และร่วมมือกันในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนด้วยความเต็มใจ 2) “ทำ ย้ำ ซ้ำ ทวน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร” การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาพอสมควร และต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงจะประสบความสำเร็จ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ และทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องรู้สึกว่าการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนเป็นเรื่องปกติที่อยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน และกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรในที่สุด 3) “สร้างเครือข่ายเพื่อขยายผล” เมื่อโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมจริยธรรมในแต่ละภูมิภาคประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ควรมีการขยายผลไปยังโรงเรียนอื่นด้วยวิธีการ coaching and mentoring โดยโรงเรียนต้นแบบควรเป็นที่เลี้ยงให้แก่โรงเรียนอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้างมากขึ้น และช่วยให้การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน 4) “สร้างแกนนำรุ่นใหม่” ต้องเป็นผู้ที่มีจิตอาสา มีปณิธานที่มุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียนพร้อมที่จะทุ่มเทแรงกายและแรงใจเสียสละเวลาในการทำงานด้วยความเต็มใจ รวมถึงสามารถเผยแพร่ และขยายผลความรู้สู่โรงเรียนเครือข่ายได้ 5) “สร้างระบบการนิเทศติดตามภายใน” โดยการสร้างกลุ่ม “ผู้นิเทศจิตอาสา” เป็นกลุ่มคณะผู้บริหาร ทำหน้าที่ติดตามการดำเนินงานสะท้อนสภาพการดำเนินงาน และช่วยแก้ไขปัญหาค้นหาในเบื้องต้นภายในโรงเรียน โดยดำเนินการทั้งใน

⁹⁷ ปัญญาเดช พันธุ์วัฒน์, “การติดตามประเมินผล และสังเคราะห์องค์ความรู้โครงการโรงเรียนคุณธรรมในสังกัดกรุงเทพมหานคร” วารสารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน 10, 1 (2560): 119-165.

รูปแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ 6) “สร้างองค์ความรู้จากการทำโครงการ” โครงการคุณธรรมจริยธรรมแต่ละโครงการมีจุดเด่น และมีความหลากหลายของการดำเนินงานที่น่าสนใจ ผลจากการทำโครงการคุณธรรมจริยธรรม ทำให้ได้แนวทางการดำเนินงาน และนวัตกรรมที่น่าสนใจ ในการพัฒนาความดี ซึ่งเกิดจากความคิด และความตั้งใจ ของนักเรียนที่ต้องการแก้ปัญหา และต้องการทำความดีด้วยตนเอง⁹⁸

ณัฐพร ส่งศรี ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนกลุ่มเครือข่าย บ้านโป่งที่ 3 ได้มีการวางแผนงานคุณธรรม โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาสภาพแวดล้อม บรรยากาศของโรงเรียน และชุมชน เพื่อให้มีความเหมาะสมในการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม โดยมีการประชุมระดมสมอง เพื่อค้นหา “คุณธรรมเป้าหมาย” และระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น มีการวางแผนในการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ในลักษณะ “พี่ทำนำ น้องทำตาม” มีการสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งด้านวิชาการ และความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ ยังมีการกำหนดการติดตามนิเทศงาน โดยสังเกตพัฒนาการด้านพฤติกรรมอันพึงประสงค์ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมของนักเรียน มีผู้บริหาร และครู เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง และเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม มีการติดตามและนิเทศพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมเป้าหมาย และคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมจากทุกภาคส่วน ร่วมสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม⁹⁹

นิสัลมียะห์ อีสาเฮาะ และศิลป์ชัย สุวรรณมณี ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน

⁹⁸ มนตรา ตูลย์เมธากา และคณะ, รายงานการวิจัยฉบับย่อ เรื่อง “การสังเคราะห์องค์ความรู้กระบวนการขยายผลโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมในส่วนภูมิภาค และการประเมินผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม”, (กรุงเทพฯ: เดือนตุลา, 2560): 1-122.

⁹⁹ ณัฐพร ส่งศรี, “การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3” วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2562), 712-724.

ในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนใต้ ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มีจำนวน 6 ด้าน ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ด้านการสร้างการยอมรับและการรับรู้ 2) ด้านการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ 3) ด้านการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 4) ด้านการกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน 5) ด้านการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง และ 6) ด้านการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม โดยบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก¹⁰⁰

คมลิขิต นามไว และคณะ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามคุณธรรมอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ผลการศึกษาพบว่า คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนคุณธรรมประกอบด้วย 1) คุณธรรมอัตลักษณ์ที่ผ่านกิจกรรมย่อยต่าง ๆ ได้แก่ (1.1) กิจกรรมที่มุ่งสร้างการมีส่วนร่วม (1.2) กิจกรรมที่มุ่งเพิ่มพูนทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงเหตุผล (1.3) กิจกรรมที่มุ่งเพิ่มพูนทักษะชีวิต (1.4) กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (1.5) กิจกรรมที่สนองตอบความสนใจ ความถนัดและความต้องการของนักเรียน (1.6) กิจกรรมที่สะท้อนบริบทจริงของโรงเรียน (1.7) การประเมินผลการเรียนรู้จากสภาพจริง (1.8) กิจกรรมที่จัดขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ในชั้นเรียน 2) ความซื่อสัตย์ 3) ขยัน 4) รับผิดชอบ 5) มีระเบียบวินัย 6) มีความอดุสาหะ 7) มีความมุ่งมั่น 8) ใฝ่พัฒนาการเรียนรู้ 9) อดทนอดกลั้น 10) สามัคคี 11) มีน้ำใจ 12) เมตตากรุณา 13) สุภาพ 14) มีสัมมาคารวะ 15) กตัญญู 16) พอเพียง 17) ประหยัด 18) มีจิตสาธารณะ¹⁰¹

ธีระ ชันบุตร ได้ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมที่มีสัมฤทธิ์ผลโรงเรียนบ้านปากน้ำ (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด) อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมที่มีสัมฤทธิ์ผล โรงเรียนบ้านปากน้ำ (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด) มี 5 องค์ประกอบหลัก คือ (1) การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน (2) การ

¹⁰⁰ นิสัลมียะห์ อีสาเฮาะและศิลาบ์ชัย สุวรรณมณี, “บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้,” (การประชุมวิชาการเสนองานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 20 เสนอที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 15 มีนาคม พ.ศ. 2562). 1928-1937.

¹⁰¹ คมลิขิต นามไวและคณะ, “การพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามคุณธรรมอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม,” วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด 9, 1 (มกราคม-มิถุนายน, 2563): 126-138.

บริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียน (3) การจัดการเรียนการสอนของครู (4) การเรียนรู้และคุณภาพนักเรียน (5) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน ด้านผลการสร้างกลยุทธ์ พบว่า มี 5 องค์ประกอบหลัก คือ (1) การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน (2) การบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียน (3) การจัดการเรียนการสอนของครู (4) การเรียนรู้และคุณภาพนักเรียน (5) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน ด้านผลการทดลองใช้กลยุทธ์การบริหาร จัดการโรงเรียนคุณธรรมที่มีสัมฤทธิ์ผลโรงเรียนบ้านปากน้ำ (เขตมจินนาวาสงเคราะห์) (1) ผลการประเมินระดับการปฏิบัติในด้านการดำเนินงานตามกลยุทธ์ในภาพรวม ครูผู้สอน มีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานตามกลยุทธ์ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด (2) ผลการพัฒนากลยุทธ์ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าควรมีการพัฒนา ในกลยุทธ์หลักที่ 1 การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน กลยุทธ์หลักที่ 2 การบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียน กลยุทธ์หลักที่ 3 การจัดการเรียนการสอนของครู กลยุทธ์หลักที่ 4 การเรียนรู้และคุณภาพนักเรียน และกลยุทธ์หลักที่ 5 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน¹⁰²

ประภาพร จันทร์ศรี ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) กรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย (1.1) การบริหารโรงเรียน 4 ด้าน (1.2) การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม 3 ด้าน และ (1.3) ความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม 7 ด้าน 2) สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา รวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารงานทั่วไปมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนความเข้มแข็งทางคุณธรรมของนักเรียนรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยความเมตตา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด สภาพแวดล้อมที่พึงประสงค์รวมทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด การบริหารงานบุคคลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด สำหรับความเข้มแข็งทางคุณธรรมของนักเรียน รวมทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ความพอเพียง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3) กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา มี 4 กลยุทธ์หลัก คือ (3.1) เร่งสร้างต้นแบบความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม (3.2) เชื่อมโยงภาคีเครือข่ายและสังคมอย่างมีเอกภาพในการขับเคลื่อนการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม (3.3) พัฒนาหลักสูตร

¹⁰² ธีระ ชันบุตร, “กลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมที่มีสัมฤทธิ์ผล โรงเรียนบ้านปากน้ำ (เขตมจินนาวาสงเคราะห์) อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร,” วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร 10,1 (มกราคม – มิถุนายน, 2562), 955-966.

และการจัดการเรียนรู้มุ่งสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน (3.4) บุรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เข้ากับการบริหารงบประมาณให้โปร่งใสและตรวจสอบได้¹⁰³

ธนสาร บัลลังก์ปัทมา ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก และ 10 องค์ประกอบย่อย 2) รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นรูปแบบที่มีชื่อว่า “MSMM Model” โดยเป็นรูปแบบที่มีโครงสร้างและวิธีการบริหารงานตามขอบข่าย และภารกิจด้านการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม ตามแนวคิดโรงเรียนคุณธรรมหลักสากลธรรม และการบริหารโรงเรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก และ 10 องค์ประกอบย่อย โดยเรียงลำดับจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบหลัก คือ แนวคิดโรงเรียนคุณธรรมหลักสากลธรรม และการบริหารโรงเรียน¹⁰⁴

แก้วตา พึ่งตนเอง ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพการบริหารโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกรอบแนวคิดการใช้วงจรคุณภาพ (PDCA Cycle) ในการบริหารโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการปลูกฝังคุณธรรม (คุณธรรมเพื่อพัฒนาตน คุณธรรมเพื่อพัฒนาการทำงาน และคุณธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม) ด้านหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน และด้านเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่คุณธรรม ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาในภาพรวม พบว่า กระบวนการวางแผน (P-Plan) การปฏิบัติตามแผน (D-Do) การตรวจสอบผลการดำเนินงาน (Check) และการปรับปรุงให้เหมาะสมตาม ผลการ ประเมิน(A-Act) มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุดสำหรับ

¹⁰³ ประภาพร จันทร์ศรี, “การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา,” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2559), บทคัดย่อ.

¹⁰⁴ ธนสาร บัลลังก์ปัทมา, “รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา” (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 2563), บทคัดย่อ.

ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามแผน รองลงมา ด้านการวางแผน และด้านการปรับปรุงให้เหมาะสมตามผลการประเมิน ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการตรวจสอบผลการดำเนินงาน¹⁰⁵

กนกวรรณ ชื่นใจจิตต์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม ในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม 2) แนวทางการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม พบว่า ด้านความพอเพียงควรน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน ของครูโดยการจัดอบรมหรือถ่ายทอดจากผู้มีประสบการณ์ ควรสร้างความตระหนักให้ครูจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายของตนเองติดตามและประเมินผล ด้านความรับผิดชอบ ควรใช้กระบวนการ PDCA คือ Plan (วางแผน) Do (ปฏิบัติ) Check (ตรวจสอบ) และ Act (การดำเนินการให้เหมาะสม) มาช่วยในการทำงานของครูมอบหมายงานให้ชัดเจนและเหมาะสม การส่งเสริมให้ครูได้ทำงานที่ถนัด กับความสามารถของตนเองจะช่วยให้การทำงานได้ผลดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด และด้านอุดมการณ์คุณธรรม สร้างวัฒนธรรมองค์กรคุณธรรมให้กับครู โดยคัดเลือกครูรุ่นพี่ ที่มีอุดมการณ์คุณธรรมที่เหมาะสมกับองค์กรปลูกฝังคุณธรรมให้กับครูโดยเริ่มจากความพอเพียง¹⁰⁶

สำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จากสถานศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ตามกรอบแนวคิดของกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมของมูลนิธิยุวสถิรคุณ 6 ขั้นตอน ในแต่ละด้านตามวงจรคุณภาพ PDCA ดังนี้ 1) ด้านการวางแผน (P : Plan) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูจากสถานศึกษา สังกัดสพป. และ สพม.มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมในกระบวนการสร้างการรับรู้ และการยอมรับ

¹⁰⁵ แก้วตา ฟิงตนเอง, “การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2555),บทคัดย่อ.

¹⁰⁶ กนกวรรณ ชื่นใจจิตต์, “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18,” (งานนิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 2561),บทคัดย่อ.

กระบวนการสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ และการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก 2) ด้านการปฏิบัติตามแผน (D : Do) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จากสถานศึกษาสังกัด สพป. และ สพม. มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียน คุณธรรม การกำหนดวิธีบรรลুকคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน และดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย การเปลี่ยนแปลง (คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 3) ด้านการ ตรวจสอบผลการดำเนินงาน (C-Check) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูจากสถานศึกษาสังกัด สพป. และ สพม. มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศติดตาม และการประเมินผลมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก 4) ด้านการปรับปรุงให้เหมาะสมตามผลการประเมิน (A-Act) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จากสถานศึกษาสังกัด สพป. และ สพม. มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงกระบวนการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ การถอดบทเรียน และการประชาสัมพันธ์ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก¹⁰⁷

สุรพงษ์ ศรีเศรษฐา ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนสู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรม โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ: กรณีศึกษา โรงเรียนพศกษ ภูมิวิทยาคาร ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้ 1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่ต้องการพัฒนา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ด้านมีวินัย ด้านความใฝ่เรียนใฝ่รู้ และด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน มีระดับสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อยทั้ง 3 ด้าน สมควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน 2) ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนพศกษภูมิ วิทยาคาร สู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรม โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรม การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 3) การยืนยันผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน พศกษภูมิวิทยาคาร สู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรม พบว่า โรงเรียนพศกษภูมิวิทยาคาร

---

¹⁰⁷ สำนักงานศึกษาธิการภาค 1, การศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมสังกัด สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 1, เข้าถึงเมื่อ 9 พฤษภาคม 2563, เข้าถึงได้จาก <http://www.reo2.moe.go.th/web/image/download/2561-reo1-dv-moral.pdf>

มีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการเป็นโรงเรียนคุณธรรม ในด้านความมีวินัย ด้านไฟเรียนไฟรู้ และด้านมุ่งมั่นในการทำงาน¹⁰⁸

งานวิจัยต่างประเทศ

สมิธ (Smith) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อัตลักษณ์โรงเรียนที่มีผลต่อการพัฒนาอัตลักษณ์นักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า 1) โรงเรียนเป็นสถานที่ที่นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์มากที่สุด 2) โรงเรียนให้ความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัยแก่นักเรียน 3) โรงเรียนสร้างกิจกรรมให้นักเรียนมีความรู้สึกผูกพันกับโรงเรียน 4) สภาพแวดล้อมของโรงเรียนจะส่งผลให้ผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้เสียมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนและ 5) โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจะส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมต่อต้านสังคมลดลง¹⁰⁹

अबดุล (Abdul) ได้ทำการศึกษาเรื่อง โรงเรียนที่ดีที่มีผลต่อการปรับตัวของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในดาร์จ รัฐอัสสัม ประเทศอินเดีย ผลการศึกษาพบว่า การสร้างบรรยากาศโรงเรียนที่ดีประกอบด้วย 1) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment) 2) สิ่งแวดล้อมทางด้านสังคม (Social environment) 3) สิ่งแวดล้อมทางด้านความรู้สึกและการรับรู้ (Affective environment) และ 5) สิ่งแวดล้อมทางด้านวิชาการ (Academic environment) การเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมกับบริบทแต่ละโรงเรียนจะทำให้เกิดความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ (Academic Excellences) ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน

¹⁰⁸ สุรพงษ์ ศรีเศรษฐา, การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรม โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ: กรณีศึกษา โรงเรียนพยุหะภูมิวิทยาคาร, **วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**, (มกราคม – มิถุนายน 2563),บทคัดย่อ.

¹⁰⁹ Megan Lorraine Smith. “School Climate, Early Adolescent Development, and Identity: Associations with Adjustment Outcomes.” (Ph.D. dissertation, College of Education and Human Services, West Virginia University, 2015.) Accessed 8 April , 2021. Available from <https://researchrepository.wvu.edu/etd/6670/>

เป็นบวกและมีความสุข นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนด้วยตนเอง (self-imposed) ครูมีจิตวิทยาการสอนและมีความรับผิดชอบต่องาน และมีจิตสาธารณะ¹¹⁰

แวงและเดกอล (Wang and Degol) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บรรยากาศโรงเรียน และผลลัพธ์ที่เกิดกับนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า บรรยากาศโรงเรียนที่ดีประกอบด้วย 1) นักเรียนรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในโรงเรียนทั้งด้านกายภาพและด้านจิตใจ 2) ผู้บริหาร มีภาวะผู้นำองค์กรที่สะท้อนถึงการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน 3) โรงเรียนสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของครู 4) มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในโรงเรียนแบบสนับสนุนส่งเสริมช่วยเหลือระหว่างกัน 5) มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 6) นักเรียนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน 7) สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเอื้อต่อการทำงานในโรงเรียน และ 8) มีทรัพยากรที่เพียงพอที่จำเป็นต่อการทำงานในโรงเรียน¹¹¹

แอบบาสี (Abbasi) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพแวดล้อมโรงเรียนที่มีผลต่อการพัฒนา อัตลักษณ์นักเรียน ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีคือ 1) โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมให้นักเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) โรงเรียนช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาและการเรียนรู้ 3) โรงเรียนมีการออกแบบอาคารสถานที่เพื่อให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง 4) โรงเรียนมีการจัดระเบียบอาคารสถานที่ให้นักเรียนรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของและมีความผูกพัน 5) โรงเรียนมีบรรยากาศปลอดภัยโปร่ง¹¹²

¹¹⁰ Samad Abdul. "A study of the effect of Academic climate on students Adjustment and Academic Achievement of provincialized secondary school of Darrang district Assam." (Ph.D. dissertation, Department of Education, Gauhati University, Assam, 2013.) Accessed 21 May, 2021. Available from <http://hdl.handle.net/10603/115362>.

¹¹¹ Ming-Te Wang., and Jessica L. Degol "School climate: A review of the construct, measurement, and impact on student outcomes." **Educational Psychology Review** 28, 2 (2016): 315-352.

¹¹² Neda Abbasi. "The translational Design of schools: An Evidence-Based Approach to aligning Pedagogy and Learning Environments." In **Adolescent Identity Formation and the School Environment**, Fisher, K. Ed (Rotterdam: Sense Publisher, 2016), 83-103.

ร็อกฮิม สุรานโต้ และวาดานา (Rokhim, Suranto and Wardana) ได้ทำการศึกษาเรื่องสภาพแวดล้อมของโรงเรียนกับพฤติกรรมความอดทนของนักเรียนในอินโดนีเซีย ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพแวดล้อมโรงเรียนหล่อหลอมให้นักเรียนมีความอดทน 2) โรงเรียนปลูกฝังเรื่องวินัยและกฎระเบียบอย่างใกล้ชิดกับนักเรียนได้อย่างเป็นระบบ 3) โรงเรียนมีการส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมที่หลากหลาย 4) โรงเรียนมีการเตรียมพร้อมนักเรียนเพื่อการหางานทำ 5) โรงเรียนเตรียมพร้อมทักษะพื้นฐานแก่นักเรียน 6) โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง มีการฝึกทักษะทางอาชีพ 7) โรงเรียนให้คำปรึกษาปัญหาของนักเรียน 8) ครูที่มีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนระหว่างทำการเรียนการสอน 9) นักเรียนมีการเรียนรู้ที่จะทำงานกลุ่มกับเพื่อน 10) โรงเรียนมีความสัมพันธ์กับนักเรียนทุกคนในครอบครัวและ 11) โรงเรียนมีบรรยากาศของความอบอุ่น ความใกล้ชิดสนิทสนม¹¹³

แคชเมอร์ (Qashmer) ได้ทำการศึกษาเรื่อง โรงเรียนที่ดีต่อการส่งเสริมอัตลักษณ์นักเรียน ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนที่มีความพร้อมและประสิทธิภาพของการเป็นโรงเรียนที่ดี ทำให้นักเรียนมีระดับของพฤติกรรมเชิงบวกสูงกว่า ซึ่งประกอบด้วย 1) โรงเรียนเป็นเหมือนสังคมที่หล่อหลอมเรื่องคุณธรรมและแนวปฏิบัติที่ดีงาม 2) โรงเรียนมีบรรยากาศที่ดีและเหมาะสมต่อการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน 3) โรงเรียนมีกิจกรรมหลากหลายให้นักเรียนเลือกเข้าร่วม 4) นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมมากกว่า 2 กิจกรรมจะมีประสบการณ์การเข้าสังคมที่สูงกว่านักเรียนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมเลย 5) โรงเรียนสร้างความรู้สึกรักผูกพันกับนักเรียน โรงเรียนปลูกฝังเรื่องความใส่ใจต่อสิ่งรอบข้าง 6) โรงเรียนปลูกฝังเรื่องความยุติธรรม 7) โรงเรียนปลูกฝังเรื่องความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต¹¹⁴

¹¹³ Hanif Nur Rokhim, Suranto and Amika Wardana, "The Relationship of School Environment to Student Tolerance in Indonesia." (paper presented at the 4th International Conference of Social Science and Education (ICSSED), n.p.,n.d., 2020).

¹¹⁴ Amani Faisal Qashmer, "Character Education and Adolescents' Moral Identity Development (Actual and Ideal)" Ph.D. dissertation, The Graduate School, University of Missouri - St. Louis, 2016. Accessed 21 May, 2021. Available from <https://irl.umsl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1064&context=dissertation>

กุมารีและคูล (Kumari and Dhull) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพแวดล้อม ในโรงเรียน และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนว่าเป็นการสร้างคุณลักษณะพิเศษ (characteristics) ของสังคมโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นอาคารสถานที่ความสะอาดและปลอดภัยต่อการใช้งาน มีความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน และผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับในโรงเรียน การมีความปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน มีการติดตามกระบวนการพัฒนาของนักเรียนและรายงานผล ความพร้อมของอุปกรณ์ และเทคโนโลยีทางการศึกษา กล่าวโดยรวม คือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างทุกสิ่งในโรงเรียนที่มีความกลมกลืน ให้ผลในแง่ของความรู้สึกรับรู้ บรรยากาศ ลักษณะร่วม ความเป็นอุดมคติของโรงเรียน¹¹⁵

เติร์กคาราแมน (Turkkaraman) ได้ทำการศึกษาเรื่อง โรงเรียนกับการเป็นองค์กรทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า 1) โรงเรียนเปรียบเสมือนสังคมขนาดใหญ่มีระบบและระเบียบทางสังคม 2) โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ 3) โรงเรียนมุ่งสร้างพฤติกรรมให้นักเรียนให้เป็นไปในทิศทางที่ตั้งไว้ 4) กิจกรรมและการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของกฎระเบียบของโรงเรียน 5) โรงเรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน 6) ครูเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน 7) ครูประพฤติตนให้นักเรียนเคารพ และ 8) ครูมีความจริงจังต่อนักเรียน¹¹⁶

คุชยารูบา คลิงเกอร์ และ ฮัสเซียน (Kutsyaruba, Klinger and Hussain) ได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศโรงเรียน ความปลอดภัยและการประสบความสำเร็จของนักเรียนผลการศึกษาพบว่า 1) บรรยากาศโรงเรียนที่ดีทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี 2) โรงเรียนมีความปลอดภัยทำให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัย 4) มีผลกระทบของสภาพแวดล้อมเชิงลบน้อย 5) มีการกลั่นแกล้งและความรุนแรงน้อยในนักเรียน¹¹⁷

¹¹⁵ Pramila Kumari and Poonam Dhull, "School climate and students outcome," *International Education & Research Journal* 3, 3 (Mar, 2017): 132-134.

¹¹⁶ Mimar Turkkahraman. "Education, Teaching and School as A Social Organization." *Procedia- Social and behavioral Science* 186, no. (2015): 381-387.

¹¹⁷ Benjamin Kutsyuruba, Don, A. Klinger and Alicia Hussain, "Relationships among school climate, school safety, and student achievement and well-being: a review of the literature," *Review of Education* 3, 2 (June, 2015): 103-135.

สรุป

สรุปได้ว่า จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยใช้เป็นฐานข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทราบองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม 2) เพื่อทราบผลการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะได้ตอบข้อคำถามของการวิจัย คือ 1) อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมมีองค์ประกอบอะไรบ้าง 2) ผลการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมเป็นอย่างไร จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องพบว่าอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม เป็นการทำที่ผู้บริหาร ครู และนักเรียน มีความสนใจในการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ที่โรงเรียนมุ่งหวังว่าจะเกิดขึ้น และคุณธรรมเป้าหมาย ที่จะดำเนินการ เพื่อให้โรงเรียนมีอัตลักษณ์เฉพาะตน โดยการทำทั้งโรงเรียน ทำจากล่างขึ้นบน ทำอย่างมีส่วนร่วม และทำอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการใช้เป็นกรอบอ้างอิงในการวางแผนเพื่อการพัฒนาอัตลักษณ์โรงเรียน ซึ่งเมื่อโรงเรียนได้ทราบถึงอัตลักษณ์โรงเรียนตนเองแล้ว ก็จะสามารถสร้างกลไกการขับเคลื่อน และสร้างเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมต่อไปได้ ส่งผลให้มีนักเรียนที่ดีของสังคม ครูที่ดีของนักเรียน และผู้บริหารที่ดีของโรงเรียน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศชาติต่อไป

บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทราบองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม และ 2) เพื่อทราบผลการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนคุณธรรม ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จำนวน 95 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนคุณธรรม ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จำนวน 76 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รวมทั้งสิ้น 304 คน ซึ่งเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยนี้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตามขั้นตอนระเบียบวิธี และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมโครงการวิจัย

ผู้วิจัยจัดเตรียมโครงการวิจัยอย่างเป็นระบบตามระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัย โดยศึกษาด้วยการศึกษาวิเคราะห์ แนวคิดทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมและอัตลักษณ์องค์กร จากตำรา เอกสารทางวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศจากสื่อทั่วไปและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย จัดทำโครงร่างการวิจัย นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และสอบปกป้องโครงร่างการวิจัย โดยขั้นสุดท้ายนี้ เป็นการปรับแก้ไขโครงร่างการวิจัยตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสอบปกป้องโครงร่างการวิจัย และขออนุมัติบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อดำเนินการทำวิจัยต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย เป็นขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างและพัฒนาเครื่องมือ นำไปทดลองใช้ ปรับปรุงคุณภาพ นำเครื่องมือที่พัฒนาแล้วไปเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดของขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาตัวแปรอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา วารสาร บทความ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.2 นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ (Content Synthesis) เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม เพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

1.3 นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่ได้ไปสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ใช้วิธีสัมภาษณ์แบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Interview) โดยผู้วิจัยใช้วิธีคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจง (Purposive Method) ผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้บริหาร และนักวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ หรือผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับโครงการโรงเรียนคุณธรรม

1.4 นำข้อสรุปเรื่องอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มาสังเคราะห์ (Content Synthesis) เพื่อนำไปสร้างเป็นข้อคำถาม ในแบบสอบถาม

ขั้นที่ 2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

2.1 นำตัวแปรตัวอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม มาพัฒนาเป็นเครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire)

2.2 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการนำเครื่องมือการวิจัยที่จัดทำขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม จำนวน 1 คน อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาและวรรณคดี

ตะวันออก จำนวน 1 คน อาจารย์ประจำภาควิชาการสอนสถิติและการวิจัย จำนวน 1 คน และ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนคุณธรรม จำนวน 2 คน ตรวจสอบโดยพิจารณา ค่าดัชนีความสอดคล้องที่เรียกว่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) ซึ่งพิจารณา ข้อกระทงคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไป

2.3 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยทั้งฉบับด้านความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 8 โรงเรียน 32 ฉบับ วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient).¹¹⁸ ได้ค่าความ เชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .982

ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนคุณธรรม ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จำนวน 76 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม รวมทั้งสิ้น 304 คน

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) เพื่อรวมกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในกลุ่มเดียวกัน วิเคราะห์องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ที่นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติทดสอบ Kaiser-Meyer- Olkin Measure of Sampling Adequacy and Bartlett's Test การสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Factor Extraction Method : Principal Component Analysis : PCA) และการหมุนแกนแบบแวนริแมกซ์ (Varimax Rotation) ซึ่งเกณฑ์การเลือกตัวแปรที่เข้าอยู่ในองค์ประกอบ พิจารณาจากค่าความแปรปรวนของตัว แปร (Eigenvalue) ซึ่งมากกว่า 1 และถือเอาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของตัวแปร

---

¹¹⁸ Lee J. Cronbach, *Essentials of Psychological Tests*, 4th ed. (New York: Harper & Row Publishers., 1984), 164.

แต่ละตัวขององค์ประกอบนั้นต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และอธิบายตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป ตามวิธีของไกเซอร์ (Kaiser)¹¹⁹

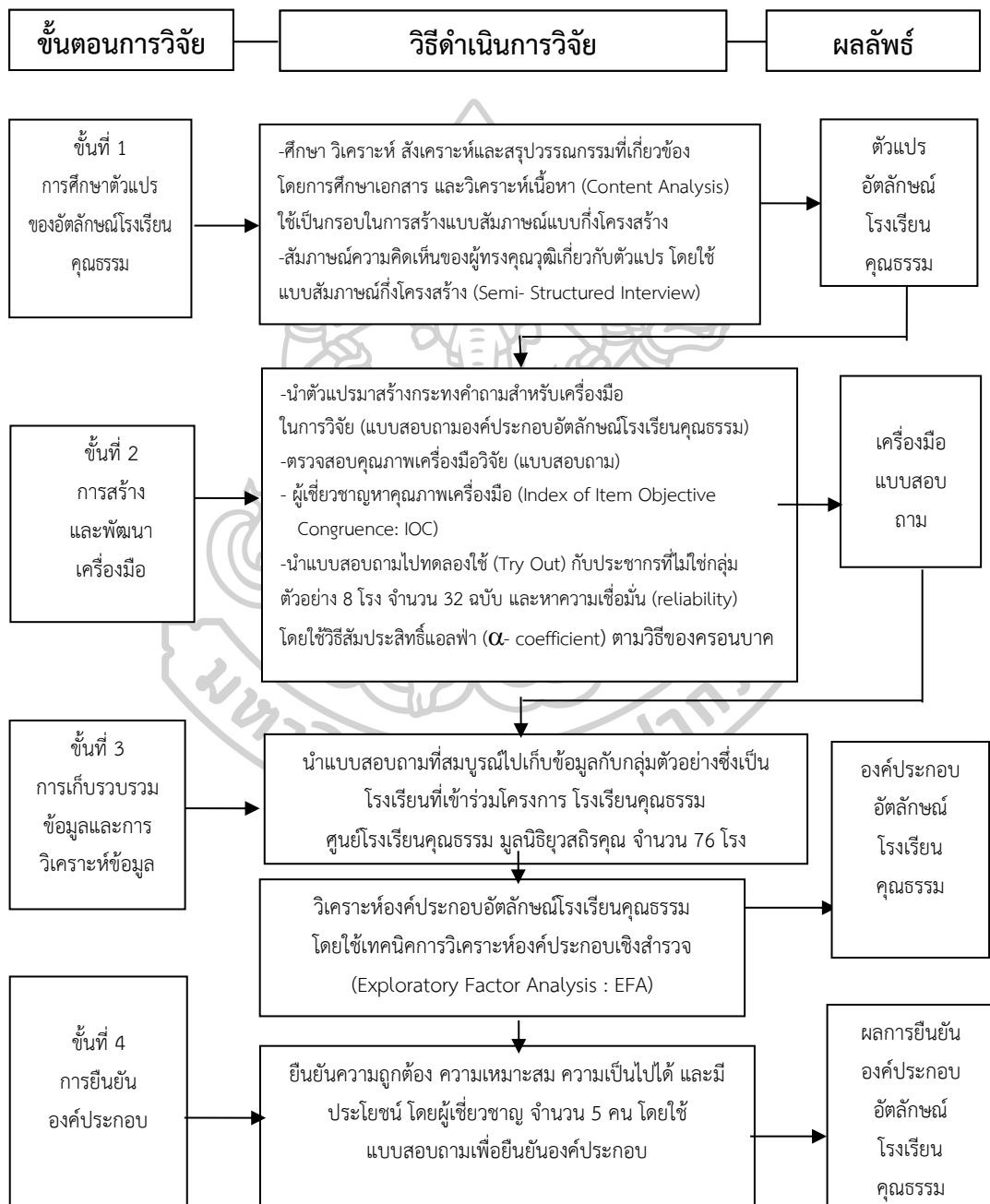

---

¹¹⁹ Kaiser quoted in Barbara G. Tabachnick, and Linda S. Fidell, **Using Multivariate Statistics** (New York Haper & Row, 1983), 411.

ขั้นที่ 4 ยืนยันองค์ประกอบ

การยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม เป็นขั้นตอนการนำผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณมายืนยัน มีความถูกต้อง (Accuracy Standards) เหมาะสม (Propriety Standards) เป็นไปได้ (Feasibility Standards) และมีประโยชน์ (Utility Standards) ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ดังแสดงในแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย

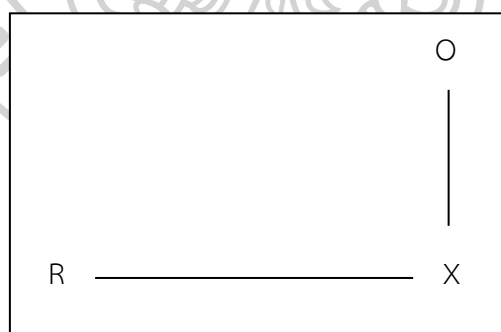
ผู้วิจัยรวบรวมผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ หลังจากนั้น จัดทำร่างรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ นำเสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขตามที่คณะกรรมการเสนอแนะ จัดพิมพ์รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขออนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบด้วย แผนแบบการวิจัย ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แผนแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ที่มีแผนแบบการวิจัยในลักษณะการศึกษาแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว ศึกษาสภาวะการณ์ไม่มีการทดลอง (The-One-Shot, Non-Experimental Case Study Design) ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนผัง (Diagram) ได้

เมื่อ R	หมายถึง	กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่ม
X	หมายถึง	ตัวแปรที่ศึกษา
O	หมายถึง	ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

แผนภูมิที่ 5 แผนผังของแผนแบบการวิจัย

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จำนวน 95 โรงเรียน (ข้อมูล 10 มิถุนายน 2561)¹²⁰

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนคุณธรรม ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางประมาณการขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)¹²¹ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 76 โรงเรียน ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งประเภท (Stratified random sampling)

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย โรงเรียนละ 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รวมทั้งสิ้น 304 ดังรายละเอียดปรากฏในตารางที่ 4

¹²⁰ ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ, รายชื่อโรงเรียนคุณธรรม, เข้าถึงเมื่อ มิถุนายน 2561, เข้าถึงได้จาก <http://moralschools.org/directory/>.

¹²¹ Robert V. Krejcie and Daryle W. Morgan, "Determining Sample Size for Research Activities," *Journal for Education and Psychological Measurement* 3, no. (November, 1970): 608.

ตารางที่ 4 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล

ภาค	ประชากร (โรง)	กลุ่ม ตัวอย่าง (โรง)	ผู้ให้ข้อมูล (คน)				รวม ผู้ให้ ข้อมูล (คน)
			ผู้อำนวยการ	รอง ผู้อำนวยการ	หัวหน้า กลุ่ม สาระ สังคม ศึกษาฯ	ครู กลุ่ม สาระ สังคม ศึกษา ฯ	
ภาคเหนือ	24	20	20	20	20	20	80
ภาคกลาง	44	34	34	34	34	34	136
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	7	6	6	6	6	6	24
ภาคตะวันออก	7	6	6	6	6	6	24
ภาคใต้	13	10	10	10	10	10	40
รวม	95	76	76	76	76	76	304

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรพื้นฐานและตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน
2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมที่ได้จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย และความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ประเภท คือ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง 2) แบบสอบถามความคิดเห็น และ 3) แบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม มีรายละเอียด ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ผู้วิจัยพัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรม เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการค้นคว้าเกี่ยวกับตัวแปรอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นลักษณะคำถามปลายเปิดภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

2. แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นโรงเรียนคุณธรรม ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จำนวน 76 โรงเรียน ซึ่งแบบสอบถามความคิดเห็นฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) วุฒิการศึกษา 4) ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน 5) ประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's five rating scale)¹²² มีรายละเอียด ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวแปรเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ในระดับมากที่สุด มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน

ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวแปรเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ในระดับมาก มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวแปรเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ในระดับปานกลาง มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวแปรเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ในระดับน้อย มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวแปรเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

---

¹²² Rensis Likert, *The Human Organization*, (New York: McGraw-Hill, 1961),74.

3. แบบสอบถามเพื่อยืนยันอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ผู้วิจัยนำไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) พิจารณา 4 ด้าน คือ มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยจำแนกตามประเภทของเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ดำเนินการ ดังนี้

1.1 วิเคราะห์เอกสาร (Content Analysis) จากตำรา เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม เพื่อให้เป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

1.2 สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

1.3 นำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบ และแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

1.4 นำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่ได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ไปสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

2. แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) ผู้วิจัยจัดสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 นำตัวแปรของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมที่ได้จากวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และแนวคิดจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร และนักวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ หรือผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับโครงการโรงเรียนคุณธรรม มาพัฒนาเป็นเครื่องมือการวิจัยในลักษณะแบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire)

2.2 นำแบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา

2.3 นำเครื่องมือวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องที่เรียกว่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) ซึ่งพิจารณาข้อกระทงคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ขึ้นไป พบว่า ข้อกระทงคำถาม จำนวน 130 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 และปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ได้คำถามจำนวน 119 ข้อ

2.4 ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย โดยการทดลองใช้ (Try Out) กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 8 โรงเรียน จำนวน 32 ฉบับ นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) พบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .982 (รายละเอียดดังภาคผนวก ค)¹²³

3. แบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ดำเนินการ ดังนี้

3.1 นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) มาสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

3.2 นำแบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมที่จัดสร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบและแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.3 นำแบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ที่ได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน คือ

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง

2. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อทดลองเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือจากโรงเรียนคุณธรรม เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) ผู้วิจัยจัดส่ง และรับคืนแบบสอบถามด้วยตนเอง สำหรับโรงเรียนที่สามารถดำเนินการ

¹²³ Lee J. Cronbach, *Essentials of Psychological Testing*, 4th ed. (New York: Harper & Row Publishers, 1984), 164.

การได้ แต่สำหรับโรงเรียนที่ติดขัดด้วยข้อจำกัดด้านเวลาและระยะทาง ผู้วิจัยใช้วิธีการส่งและรับคืนทางไปรษณีย์และการสแกนคิวอาร์โค้ด (QR code)

4. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบสอบถามเพื่อการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตอบแบบสอบถามแล้วส่งกลับทางไปรษณีย์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักระเบียบวิธีวิจัย ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลทุกขั้นตอนและนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้สถิติ ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2.2 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ใช้ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์และคานท์ (Best and Kahn)¹²⁴ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50–5.00 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวแปรเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวแปรเกี่ยวกับเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวแปรเกี่ยวกับเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวแปรเกี่ยวกับเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ในระดับน้อย

---

¹²⁴ John W. Best and Jame V. Kahn, **Research in Education**, 10th ed. (Massachusetts: Pearson Education, 2006), 310-311.

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นตัวแปรเกี่ยวกับเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ในระดับน้อยที่สุด

2.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติทดสอบ Kaiser-Meyer- Olkin Measure of Sampling Adequacy and Bartlett's Test ด้วยวิธีสกัดปัจจัยแบบการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Factor Extraction Method: Principal Component Analysis: PCA) และการหมุนแกนแบบแวนริแมกซ์ (Varimax Rotation) โดยถือว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อองค์ประกอบ โดยพิจารณาค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) ที่มากกว่า 1 และถือเอาค่าองค์ประกอบที่ใช้ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของตัวแปรของแต่ละองค์ประกอบที่มีค่าที่ 0.50 ขึ้นไป และต้องมีการรวมกลุ่มกันตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป ตามวิธีของไกเซอร์ (Kaiser)¹²⁵

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จากแบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ใช้สถิติความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

สรุป

การวิจัยเรื่อง “อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทราบองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม 2) เพื่อทราบผลการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีการวิจัย ดังนี้ ขั้นที่ 1 ศึกษาค้นคว้าตัวแปรที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ขั้นที่ 2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ โรงเรียนคุณธรรม ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จำนวน 95 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนคุณธรรม ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จำนวน 76 โรงเรียน โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 4 คน

¹²⁵ Kaiser quoted in Barbara G. Tabachnick, and Linda S. Fidell, **Using Multivariate Statistics** (New York: Haper & Row, 1983), 411.

ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รวมทั้งสิ้น 304 คน ชั้นที่ 4 การยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi- Structured Interview) 2) แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) และ 3) แบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติต่อไปนี้ คือ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation S.D.) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทราบองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม และ 2) เพื่อทราบผลการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย แบ่งเป็น 2 ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

1.1 ผลการวิเคราะห์เอกสาร ทฤษฎี งานวิจัย และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

1.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานเอกสาร ทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

1.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

1.1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

1.1.4 สรุปผลการวิเคราะห์เอกสาร ทฤษฎี งานวิจัย และการสัมภาษณ์

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

1.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.2.2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

1.2.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ผู้วิจัยได้นำร่างองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ มายืนยันเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ

โดยการนำเสนอองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ด้วยวิธีการยืนยันโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผู้วิจัยกำหนดกรอบการยืนยันองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์ ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

1.1 ผลการวิเคราะห์เอกสาร ทฤษฎี งานวิจัย และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

จากการศึกษาเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมทั้งจากนักวิชาการในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ คือ 1.1.1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานเอกสาร ทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม 1.1.2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม 1.1.3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม และ 1.1.4) สรุปผลการวิเคราะห์เอกสาร ทฤษฎี งานวิจัย และการสัมภาษณ์

1.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานเอกสารเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารของนักวิชาการในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งมีรายชื่อของนักวิชาการ ดังรายละเอียดด้านล่าง สามารถสรุปเป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์อักษรภาษาอังกฤษแทนผู้สร้างผลงาน เอกสาร และใช้เครื่องหมาย ✓ แทนสาระสำคัญที่นำไปใช้ จากการศึกษานี้วิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้ององค์ประกอบการศึกษา สามารถสรุปได้ดังรายละเอียดในตารางที่ 5 ดังนี้

- A = สมปอง ใจดีเฉย (2557)
- B = เกษม วัฒนชัย (2558)
- C = สรรเสริญ สุวรรณ และคณะ (2559)
- D = สุทธิชัย หยุ่น (2560)
- E = ปภัสวดี วีรภิตติ และคณะ (2560)
- F = เดชรัตน์ สุขกำเนิด (2561)
- G = สิ้น สือสวน และคณะ (2562)
- H = ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ (2563)

I = วิเชียร พงศธร และคณะ (2563)

J = สายฤดี วรกิจโกศาทร (2563)

K = สรวุฑ ตันยาลักษณ์ (2563)

L = Lopez (2014)

M = Adelman (2021)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม (ต่อ)

ข้อ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง												
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
57	โรงเรียนมีกิจกรรมส่งเสริมจิตอาสา				✓								
58	ผู้บริหารมีการพัฒนานักเรียน				✓								
59	ผู้บริหารมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียน				✓							✓	
60	ครูมีจิตอาสา				✓								
61	ครูใช้ทรัพยากรของโรงเรียนอย่างประหยัด				✓						✓		
62	นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน				✓								
63	นักเรียนไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข				✓						✓		
64	ครูปรับการสอนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมนักเรียน					✓							
65	ครูให้นักเรียนเรียนรู้ ลองผิดลองถูก เป็นประสบการณ์ด้วยตนเอง					✓							
66	ครูปลูกฝังนักเรียนให้คิดถึงส่วนรวม					✓							
67	ครูเปิดกว้างทางความคิดแก่นักเรียน					✓							✓
68	โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่สะอาด เรียบร้อย และปลอดภัย						✓						
69	โรงเรียนมีป้ายหลักธรรมคำสอน/คำขวัญ/คติสอนใจที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม						✓						
70	ผู้บริหารมีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมทั้งองค์กร						✓						
71	ครูมีจรรยาบรรณวิชาชีพครู						✓						

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม (ต่อ)

ข้อ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง												
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
86	ครูประกาศความดีของนักเรียนที่แสดงการมีคุณธรรมด้านต่าง ๆ									✓			
87	นักเรียนมีความเคารพต่อครู									✓			✓
88	นักเรียนปฏิบัติต่อเพื่อนด้วยความสุภาพ									✓			
89	โรงเรียนมีการพัฒนาจริยธรรมในนักเรียน										✓		
90	ผู้บริหารมีระบบการบริหารจัดการบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน											✓	
91	โรงเรียนเสริมสร้างการพัฒนาตนเอง และประชาธิปไตย											✓	
92	นักเรียนมีความสุข ปลอดภัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดี											✓	✓
93	นักเรียนรู้สึกปลอดภัยทางสังคม อารมณ์ และร่างกาย												✓
94	นักเรียน ครอบครัว และโรงเรียน ร่วมกันพัฒนา และสนับสนุนวิสัยทัศน์ของโรงเรียน												✓
95	ครูเป็นต้นแบบและปลูกฝังทัศนคติที่มีประโยชน์												✓
96	ผู้บริหาร ครู และนักเรียน เคารพซึ่งกันและกัน												✓
97	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จด้านการเรียนและการใช้ชีวิต												✓

จากตารางที่ 5 พบว่า การวิเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎี และข้อค้นพบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมของนักวิชาการ

ทั้งในและต่างประเทศ สรุปผลการวิเคราะห์ที่เกี่ยวของ ได้รวมทั้งสิ้น 97 ตัวแปร

1.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยของนักวิชาการในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งมีรายชื่อของนักวิชาการ ดังรายละเอียดด้านล่าง สามารถสรุปเป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์อักษรภาษาอังกฤษแทนผู้สร้างผลงาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และใช้เครื่องหมาย ✓ แทนสาระสำคัญที่นำไปใช้ จากการศึกษาวเคราะห์งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องซึ่งสรุปได้ดังรายละเอียดในตารางที่ 6 ดังนี้

- A = แก้วตา พึ่งตนเอง (2559)
- B = ประภาพร จันทน์ศรี (2559)
- C = ปัญญาเดช พันธุ์วัฒน์ (2560)
- D = มนตรา ตัญย์เมธาการ และคณะ (2560)
- E = กนกวรรณ ชื่นใจจิตต์ (2561)
- F = สำนักงานศึกษาธิการภาค 1 (2561)
- G = ญัฐพร ส่งศรี (2562)
- H = นิสิลมียะห์ อีสาเฮาะ และศิลป์ชัยสุวรรณมณ (2562)
- I = อีระ ชันบุตร (2562)
- J = คมลลิขิต นามไว และคณะ (2563)
- K = ธนสาร บัลลังก์ปัทมา (2563)
- L = สุรพงษ์ ศรีเศรษฐา (2563)
- M = Abdul (2013)
- N = Benjamin Kutsyuruba, Don, A. Klinger and Alicia Hussain (2015)
- O = Megan Lorraine Smith (2015)
- P = Mimar Turkkahraman (2015)
- Q = Amani Faisal Qashmar (2016)
- R = Neda Abbasi (2016)
- S = Pramila Kumari. and Poonam Dhull (2017)
- T = Ming- Te-Wang., and Jessica L. Degol (2016)
- U = Hanif Nur Rokhim, Suranto and Amika Wardana (2020)

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม (ต่อ)

ชื่อ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง																									
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U					
36	ผู้บริหารติดตามนิเทศงาน จากพัฒนาการด้านพฤติกรรมอันพึงประสงค์เป็นรูปธรรมของนักเรียน																									
37	ผู้บริหารและครูเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงและเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม																									
38	ผู้บริหารมีนวัตกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม																									
39	โรงเรียนสร้างการยอมรับ และการรับรู้อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมต่อบุคคลภายนอก																									
40	โรงเรียนกำหนดวิธีการบรรลุเป้าหมายคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน																									
41	โรงเรียนมีกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม																									
42	โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมเหมาะสมต่อการเรียนรู้คุณธรรม																									
43	ครูจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียน																									
44	นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ																									

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม (ต่อ)

ข้อ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง																									
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U					
81	โรงเรียนสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของนักเรียน																									
82	โรงเรียนให้ความสำคัญและการรับรู้เชิงบวกต่อนักเรียน																									
83	นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนด้วยตนเอง																									
84	ครูมีจิตวิทยาการสอน																									
85	โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย																									
86	นักเรียนไม่ก่อกวนและไม่ใช้ความรุนแรงกับเพื่อน																									
87	โรงเรียนให้ความสำคัญกับความปลอดภัยแก่นักเรียน																									
88	โรงเรียนมีกิจกรรมหลากหลาย																									
89	ผู้ประกอบการหรืออื่นในกิจกรรมของโรงเรียน																									
90	โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ																									
91	โรงเรียนมุ่งสร้างพฤติกรรมนักเรียนให้เป็นไปในทิศทางที่ได้กำหนดไว้																									
92	ครูจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน																									
93	โรงเรียนมีบรรยากาศที่เอื้อการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน																									

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม (ต่อ)

ชื่อ	เอกสารที่เกี่ยวข้อง																									
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U					
104	ตัวแปร																									
	ครูมีการติดตามกระบวนการพัฒนาของนักเรียน และรายงานผล																									
105	นักเรียนมีความอดทน																									
106	นักเรียนเคารพกฎระเบียบ																									
107	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมที่หลากหลาย																									
108	โรงเรียนเตรียมพร้อมทักษะชีวิตแก่นักเรียน																									

จากตารางที่ 6 พบว่า การวิเคราะห์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ
สรุปผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้รวมทั้งสิ้น 108 ตัวแปร

1.1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับ อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์อักษรภาษาอังกฤษแทนการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และใช้เครื่องหมาย ✓ แทนสาระสำคัญที่นำไปใช้จากผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ซึ่งสรุปผลการสังเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ รายละเอียดดังตารางที่ 7

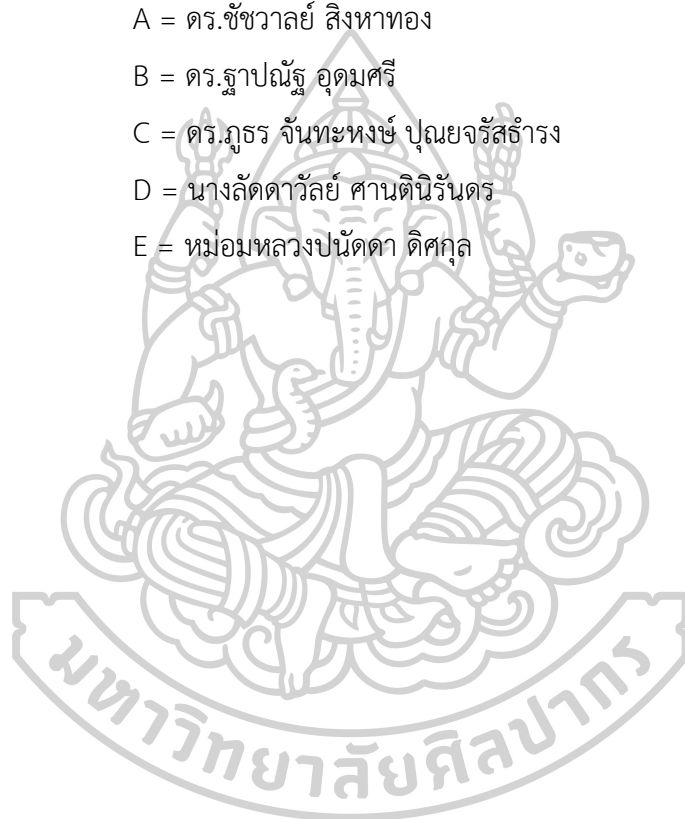
A = ดร.ชัชวาลย์ สิงหาทอง

B = ดร.ฐาปนัฐ อุดมศรี

C = ดร.ภูธร จันทะหงษ์ ปุณยจรัสธำรง

D = นางลัดดาวลัย ศานตินิรันดร

E = หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียน
คุณธรรม

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E
1	โรงเรียนมีการวางแผนขับเคลื่อนโครงการคุณธรรมไปในทิศทางเดียวกัน	✓				
2	โรงเรียนมีการวางแผนพัฒนาโครงการด้านคุณธรรมอย่างต่อเนื่องชัดเจน	✓				
3	โรงเรียนมีสภาพแวดล้อม สะอาดปลอดภัย เอื้อต่อการทำกิจกรรมส่งเสริมปลูกฝังด้านคุณธรรม	✓				
4	โรงเรียนมีการประเมินผล เพื่อให้ทราบจุดเด่น จุดด้อยของอัตลักษณ์โรงเรียน	✓				
5	โรงเรียนมีข้อมูลสารสนเทศด้านคุณธรรม	✓				
6	โรงเรียนผ่านการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของรัฐ	✓				
7	โรงเรียนได้รับการยอมรับจากชุมชนและได้รับรางวัลด้านคุณธรรม	✓				
8	ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการขับเคลื่อนการบริหารงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม	✓				
9	ผู้บริหารมีการประเมินผลการปฏิบัติงานและนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนาด้านคุณธรรม	✓				
10	ครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณธรรมนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้	✓				
11	ครูมีสื่อ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ด้านคุณธรรม	✓				
12	ครูมีการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	✓				
13	ครูแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ	✓				
14	นักเรียนอยู่อย่างพอเพียง	✓				
15	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม	✓				
16	นักเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	✓				
17	นักเรียนเป็นผู้นำทางด้านคุณธรรม	✓				
18	นักเรียนสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม	✓				
19	นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น	✓				

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียน
คุณธรรม (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E
20	โรงเรียนมีโครงการจะทำให้ให้นักเรียนทุกคนฝึกจนเป็นนิสัยตาม วัตถุประสงค์เป้าหมาย		✓			
21	ใช้ดาวเป็นเกณฑ์มาตรฐานชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม		✓			
22	โรงเรียนผู้กำหนดอัตลักษณ์ของตนเอง		✓			
23	ผู้บริหารมีความสามารถวิเคราะห์ รู้วิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในโรงเรียน		✓			
24	ครูมีความสนิทกันเหมือนพ่อแม่กับนักเรียน		✓			
25	นักเรียนมีความสามารถนำคุณธรรมแก้ปัญหาด้วยตนเองได้		✓			
26	โรงเรียนมีแผนโครงการคุณธรรมปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง			✓		
27	โรงเรียนเชื่อมโยงใช้ความรู้คุณธรรม			✓		
28	โรงเรียนมีการกระจายเครือข่าย			✓		
29	โรงเรียนคุณธรรมเป็นการระเบิดจากภายในคือการทำสิ่งหนึ่ง ด้วยตนเอง			✓		
30	โรงเรียนมีครูคุณธรรม			✓		
31	ผู้บริหารมีการบูรณาการองค์ความรู้ภายในโรงเรียน			✓		
32	ครูสามารถเป็นวิทยากรคุณธรรม			✓		
33	นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้คุณธรรมได้			✓		
34	นักเรียนมีความกตัญญู			✓		
35	โรงเรียนเป็นครอบครัวคุณธรรมประกอบด้วยครูประจำชั้น ผู้ปกครองและนักเรียน			✓		
36	โรงเรียนคุณธรรมมีวิสัยทัศน์เป้าหมายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม นักเรียนที่ไม่พึงประสงค์ลดลง				✓	
37	โรงเรียนมีเป้าหมายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น ทั้งโรงเรียน				✓	
38	โรงเรียนคุณธรรมเป็นการดำเนินงานที่ไม่ผูกขาดศาสนาใด ศาสนาหนึ่ง				✓	

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียน
คุณธรรม (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E
39	ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ การวางแผนแบบ ที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ปัญหาการลงสู่การปฏิบัติเป็นระบบ				✓	
40	ผู้บริหารมีความตระหนักในคุณค่าแห่งคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม				✓	
41	ผู้บริหารมีการคิดค้นนวัตกรรมคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง				✓	
42	โรงเรียนมุ่งมั่นพัฒนาตนเองสู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรม					✓
43	โรงเรียนน้อมนำพระบรมราชโองาทของรัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทาง					✓
44	โรงเรียนร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญหน่วยงานภายนอก					✓
45	ผู้บริหารมีความยึดมั่นว่าคนดีสำคัญกว่าทุกสิ่ง					✓
46	ผู้บริหารปรับเปลี่ยนงานให้สอดคล้องกับโรงเรียนคุณธรรม					✓
47	ผู้บริหารมีการประชุมหารืออย่างสม่ำเสมอ					✓
48	ผู้บริหารมีคุณธรรมจริยธรรม					✓
49	ผู้บริหารมีความตั้งใจปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ					✓
50	ผู้บริหารมีความขยันหมั่นเพียร					✓
51	ผู้บริหารมีทักษะสื่อสารที่ดี					✓
52	ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์					✓
53	ผู้บริหารมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์					✓
54	ครูที่ดีจะต้องสอนคุณธรรมไปควบคู่กับวิชาการ					✓
55	ครูแนะนำนักเรียนให้เข้าใจใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า					✓
56	ครูปลูกฝังคุณธรรมให้นักเรียนเป็นที่ดีในสังคม					✓
57	ครูมีความเมตตากรุณาต่อนักเรียน					✓
58	ครูมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ					✓
59	ครูต้องมีคุณธรรมจริยธรรม					✓

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียน
คุณธรรม (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	A	B	C	D	E
60	นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาตนเองได้					✓
61	นักเรียนมีความเพียร					✓
62	นักเรียนตั้งใจเรียน					✓
63	นักเรียนมีระเบียบวินัย					✓
64	นักเรียนมีความซื่อสัตย์					✓
65	นักเรียนรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์					✓

จากตารางที่ 7 สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม จำนวน 5 คน ได้ตัวแปรรวมทั้งสิ้น 65 ตัวแปร ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม เพื่อใช้เป็นข้อกระทงคำถามในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัยต่อไป

1.1.4 สรุปผลการวิเคราะห์เอกสาร ทฤษฎี งานวิจัย และการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์เอกสาร จากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องได้รวม 97 ตัวแปร การวิเคราะห์งานวิจัย และข้อค้นพบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้รวม 108 ตัวแปร และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิได้รวม 65 ตัวแปร ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลมาบูรณาการเข้าด้วยกัน และนำมาจัดสร้างเป็นข้อคำถามได้จำนวนทั้งสิ้น 130 ข้อ และเมื่อนำมาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุ ประสงค์ (Index of item Objective Congruence : IOC) ของเครื่องมือ พบว่าแบบสอบถามมีค่า IOC เป็นไปตามเกณฑ์ที่มีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป จำนวน 119 ข้อ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาที่ใช้ ตลอดจนเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนิยามของตัวแปร และนำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 โรง ผู้ให้ข้อมูลโรงละ 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รวม 32 คน และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.982 เพื่อนำไปใช้สอบถามกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างได้แก่ โรงเรียนคุณธรรม ระดับมัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มลุนิธิยุวสถิรคุณ จำนวน 76 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 76 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 76 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 76 คน และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 76 คน รวม 304 คน ส่งแบบสอบถามที่มีข้อความถามจำนวน 119 ข้อ ไปยังกลุ่มตัวอย่าง ได้รับแบบสอบถามความคิดเห็นกลับคืนมา 280 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.10 และเป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ทั้งหมด ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความคิดเห็นมาวิเคราะห์ผล ดังนี้

1.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เมื่อแยกพิจารณาตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และประสบการณ์ ในตำแหน่งปัจจุบัน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) ดังรายละเอียดในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	107	38.21
- หญิง	173	61.79
รวม	280	100.00
2. อายุ		
- ต่ำกว่า 30 ปี	55	19.64
- 30 – 40 ปี	74	26.43
- 41 – 50 ปี	76	27.14
- 51 ปีขึ้นไป	75	26.79
รวม	280	100.00

ตารางที่ 8 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
3. ระดับการศึกษา		
- ปริญญาตรี	101	36.07
- ปริญญาโท	163	58.21
- ปริญญาเอก	16	5.71
รวม	280	100.00
1. เพศ		
- ชาย	107	38.21
- หญิง	173	61.79
4. ตำแหน่งหน้าที่		
- ผู้อำนวยการโรงเรียน	70	25.00
- รองผู้อำนวยการโรงเรียน	70	25.00
- หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ	70	25.00
- ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ	70	25.00
รวม	280	100.00
5. ประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน		
- 1- 5 ปี	153	54.64
- 6 – 10 ปี	43	15.36
- 11 – 15 ปี	32	11.43
- 16 – 20 ปี	10	3.57
- 21 – 25 ปี	15	5.36
- 26 ปีขึ้นไป	27	9.64
รวม	280	100.00

จากตารางที่ 8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม 280 คนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 61.79 เป็นเพศชายจำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 38.21 อายุส่วนใหญ่เป็นอายุ 41-50 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 27.14 อายุ 30-40 ปี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 26.43 อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 26.79 และอายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 55 คน

คิดเป็นร้อยละ 19.64 ระดับการศึกษา มีการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 58.21 ระดับปริญญาตรีจำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 36.07 และระดับปริญญาเอก จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 5.71 ตำแหน่งหน้าที่ในสถานศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งหน้าที่ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 25 รองผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 25 หัวหน้า กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และครู กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน 1-5 ปี จำนวน 153 คน คิดเป็น ร้อยละ 54.64 ตั้งแต่ 6-10 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 15.36 ตั้งแต่ 11-15 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็น ร้อยละ 11.43 ตั้งแต่ 26 ปีขึ้นไป จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 9.64 ตั้งแต่ 21-25 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.36 และ ตั้งแต่ 16-20 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.57

1.2.2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรอัตลักษณ์โรงเรียน

คุณธรรม

วิเคราะห์จากมัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) รายละเอียดดังตารางที่ 9 ตารางที่ 9 มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเห็นด้วยว่าเป็น อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

(n=280)

ที่	อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเห็น
1	โรงเรียนมีวิสัยทัศน์และปรัชญาด้านคุณธรรมชัดเจน	4.49	0.66	มาก
2	โรงเรียนมีแผนงาน โครงการ และโครงการส่งเสริมคุณธรรม	4.46	0.68	มาก
3	โรงเรียนมีแผนกลยุทธ์การดำเนินงานโรงเรียนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน	4.41	0.73	มาก
4	โรงเรียนมีกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม	4.35	0.75	มาก
5	โรงเรียนมีแผนพัฒนาคุณธรรม	4.41	0.68	มาก
6	โรงเรียนมีบรรยากาศที่ดีต่อการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน	4.37	0.68	มาก
7	โรงเรียนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมทุกกิจกรรมจนเป็นวิถีคุณธรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียน	4.45	0.66	มาก

ตารางที่ 9 มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเห็นด้วยว่าเป็น
 อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม (ต่อ)

(n=280)

ที่	อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
8	โรงเรียนคุณธรรมเป็นการดำเนินงานที่ไม่ผูกขาดศาสนาใดศาสนา หนึ่ง	4.61	0.66	มากที่สุด
9	โรงเรียนมีคุณธรรมอัตลักษณ์	4.70	0.58	มากที่สุด
10	โรงเรียนมีการนำหลักธรรมคำสอนหรือพระราชดำริมาใช้ใน โครงการคุณธรรม	4.39	0.72	มาก
11	โรงเรียนสร้างเครือข่ายเพื่อขยายผล ด้วยวิธีการ coaching and mentoring	3.67	1.03	มาก
12	โรงเรียนมีป้ายหลักธรรมคำสอน/คำขวัญ/คติสอนใจที่ส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม	4.08	0.90	มาก
13	โรงเรียนเป็นต้นแบบการปฏิรูปประเทศ	3.32	1.15	ปานกลาง
14	โรงเรียนมีองค์ความรู้และนวัตกรรมสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม	4.20	0.79	มาก
15	ผู้บริหารบริหารสถานศึกษาด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้	4.53	0.64	มากที่สุด
16	โรงเรียนสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ	4.34	0.75	มาก
17	โรงเรียนสร้างกลุ่มผู้นิเทศจิตอาสา	3.97	1.09	มาก
18	ผู้บริหารและครู มีการนิเทศติดตามและการประเมินผลคุณธรรม จริยธรรม	4.63	0.60	มากที่สุด
19	โรงเรียนเป็นต้นแบบเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม	4.56	0.72	มากที่สุด
20	ครูจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ของโรงเรียน	4.43	0.73	มาก
21	โรงเรียนมีการพัฒนาจริยธรรมในนักเรียน	4.41	0.68	มาก
22	ใช้ดาวเป็นเกณฑ์มาตรฐานชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม	3.55	1.24	มาก

ตารางที่ 9 มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเห็นด้วยว่าเป็น
 อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม (ต่อ)

(n=280)

ที่	อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
23	โรงเรียนมีข้อมูลสารสนเทศด้านคุณธรรม	4.05	0.85	มาก
24	โรงเรียนสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านวิชาการ และความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ	4.08	0.93	มาก
25	โรงเรียนผ่านการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส ในการดำเนินงานของรัฐ	4.22	0.88	มาก
26	ผู้บริหาร คณะครู คณะนักเรียน ร่วมกันกำหนดคุณธรรม อัตลักษณ์	4.23	0.75	มาก
27	ผู้บริหารบริหารสถานศึกษาอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม	4.37	0.73	มาก
28	ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดี	4.37	0.84	มาก
29	โรงเรียนมีแผนงานขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมอย่างชัดเจน	4.05	1.07	มาก
30	ผู้บริหาร ครู และนักเรียนร่วมกันขับเคลื่อนโครงการโรงเรียน คุณธรรม	3.93	0.97	มาก
31	โรงเรียนพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำให้เป็นผู้นำเยาวชน จิตอาสา	3.86	0.96	มาก
32	ผู้บริหารสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของครู	3.90	0.94	มาก
33	โรงเรียนได้รับการยอมรับให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม	3.89	0.99	มาก
34	ครูปรับการสอนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมนักเรียน	4.58	0.62	มากที่สุด
35	โรงเรียนเสริมสร้างระเบียบวินัยให้นักเรียน	4.63	0.58	มากที่สุด
36	โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้คุณธรรมหลากหลาย	4.32	0.85	มาก
37	โรงเรียนกำหนดวิธีการบรรลุเป้าหมายคุณธรรม อัตลักษณ์ของโรงเรียน	4.48	0.72	มาก
38	นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น	4.50	0.70	มากที่สุด

ตารางที่ 9 มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเห็นด้วยว่าเป็น
 อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม (ต่อ)

(n=280)

ที่	อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
39	โรงเรียนได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติจากหน่วยงาน ภายในหรือภายนอก	4.30	0.77	มาก
40	โรงเรียนมีการสร้างเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมและมีส่วนร่วมกับ หน่วยงานภายนอก	4.25	0.93	มาก
41	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จด้านการเรียนและ การใช้ชีวิต	4.56	0.68	มากที่สุด
42	โรงเรียนคิดทำ ย้ำ ซ้ำ ทวน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร	4.29	0.79	มาก
43	โรงเรียนมีโครงการจะทำให้นักเรียนทุกคนฝึกจนเป็นนิสัยตาม วัตถุประสงค์เป้าหมาย	4.22	0.83	มาก
44	โรงเรียนคุณธรรมมีเป้าหมายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนที่ไม่พึง ประสงค์ลดลง	4.18	0.79	มาก
45	ผู้บริหารและครู มีการปรับปรุงกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การ ถอดบทเรียน และการประชาสัมพันธ์	4.07	0.89	มาก
46	โรงเรียนมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการคุณธรรมผ่าน ช่องทางต่าง ๆ	4.16	0.85	มาก
47	นักเรียน ครอบครัว และโรงเรียน ร่วมกันพัฒนา และสนับสนุน วิสัยทัศน์ของโรงเรียน	4.52	0.76	มากที่สุด
48	ผู้บริหารใช้กระบวนการ PDCA ในการบริหารงาน	4.50	0.75	มากที่สุด
49	ผู้บริหารมีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมทั้งองค์กร	4.46	0.78	มาก
50	ผู้บริหารมีความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์	4.77	0.49	มากที่สุด
51	ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ตรงเวลาและเต็มเวลา	4.69	0.57	มากที่สุด
52	ผู้บริหารเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนงานแบบมีส่วนร่วม	4.56	0.68	มากที่สุด
53	ผู้บริหารมีความสามารถวิเคราะห์รู้วิธีแก้ปัญหาต่างๆภายใน โรงเรียน	4.47	0.78	มาก

ตารางที่ 9 มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเห็นด้วยว่าเป็น
 อັตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม (ต่อ)

(n=280)

ที่	อັตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
54	ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจด้านคุณธรรม	4.66	0.56	มากที่สุด
55	ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา	4.45	0.78	มาก
56	ผู้บริหาร ครู และนักเรียน เคารพซึ่งกันและกัน	4.59	0.63	มากที่สุด
57	ผู้บริหารมีการบูรณาการองค์ความรู้ภายในโรงเรียน	4.46	0.73	มาก
58	ผู้บริหารมีความยึดมั่นว่าคนดีสำคัญกว่าทุกสิ่ง	4.52	0.73	มากที่สุด
59	ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการขับเคลื่อนการบริหารงาน โครงการโรงเรียนคุณธรรม	4.45	0.78	มาก
60	ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ การวางแผนแบบ ที่ร่วมกันคิด ร่วมกัน ทำ และร่วมกันแก้ปัญหามาลงสู่การปฏิบัติเป็นระบบ	4.36	0.86	มาก
61	ผู้บริหารได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติ	4.63	0.60	มากที่สุด
62	ผู้บริหารมีการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล	4.64	0.67	มากที่สุด
63	ผู้บริหารมีความเมตตา	4.63	0.63	มากที่สุด
64	ผู้บริหารเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและศิษย์	4.63	0.64	มากที่สุด
65	ผู้บริหารมีความพอเพียง	4.46	0.75	มาก
66	ผู้บริหารมีการประชุมหารืออย่างสม่ำเสมอ	4.36	0.73	มาก
67	ผู้บริหารมีความตั้งใจปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ	4.54	0.75	มากที่สุด
68	ผู้บริหารมีทักษะการสื่อสารที่ดี	4.35	0.81	มาก
69	ผู้บริหารมีความขยันหมั่นเพียร	4.65	0.61	มากที่สุด
70	ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์	4.65	0.63	มากที่สุด

ตารางที่ 9 มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเห็นด้วยว่าเป็น
 อັตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม (ต่อ)

(n=280)

ที่	อັตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
71	ผู้บริหารและครูเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง และเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม	4.47	0.76	มาก
72	ผู้บริหารใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่คุณธรรม	4.58	0.66	มากที่สุด
73	ผู้บริหารปรับเปลี่ยนทำงานให้สอดคล้องกับโรงเรียนคุณธรรม	4.62	0.63	มากที่สุด
74	ครูแนะนำนักเรียนให้เข้าใจใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า	4.66	0.55	มากที่สุด
75	โรงเรียนคุณธรรมเป็นการดำเนินงานที่ไม่ผูกขาดศาสนาใด ศาสนาหนึ่ง	4.42	0.73	มาก
76	ผู้บริหารมีความตั้งใจจริง และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค	4.60	0.60	มากที่สุด
77	ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำเป็นหมู่คณะ	4.57	0.65	มากที่สุด
78	โรงเรียนมีการประเมินผล เพื่อให้ทราบจุดเด่น จุดด้อย ของอັตลักษณ์โรงเรียน	4.43	0.72	มาก
79	ครูมีการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	4.38	0.76	มาก
80	ครูมีความสามารถเป็นวิทยากรคุณธรรมได้	4.26	0.91	มาก
81	ครูมีความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรม	4.42	0.75	มาก
82	ครูเสียสละเพื่อส่วนรวม	4.52	0.76	มากที่สุด
83	ครูไม่สร้างความแตกแยกในหมู่คณะ	4.59	0.72	มากที่สุด
84	ครูมีจรรยาบรรณวิชาชีพครู	4.66	0.60	มากที่สุด
85	ครูช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน	4.65	0.64	มากที่สุด
86	ครูพูดจาสุภาพ	4.68	0.59	มากที่สุด
87	ครูเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมได้รับการยกเชิดชูเกียรติ	4.56	0.63	มากที่สุด
88	ครูมีความเมตตากรุณาต่อนักเรียน	4.62	0.55	มากที่สุด
89	ครูสอนให้นักเรียนมีระเบียบวินัย	4.70	0.55	มากที่สุด
90	ครูมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	4.64	0.62	มากที่สุด
91	ครูไม่แสวงหาประโยชน์จากนักเรียนและโรงเรียน	4.48	0.68	มาก

ตารางที่ 9 มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเห็นด้วยว่าเป็น
 อັตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม (ต่อ)

(n=280)

ที่	อັตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
92	นักเรียนมีโครงการคุณธรรมตามคุณธรรมอັตลักษณ์	4.42	0.70	มาก
93	นักเรียนมีโครงการคุณธรรมรู้จักการทำงานเป็นทีม	4.45	0.69	มาก
94	นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้คุณธรรมได้	4.36	0.72	มาก
95	นักเรียนสามารถเผยแพร่องค์ความรู้โครงการคุณธรรม	4.42	0.72	มาก
96	นักเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี	4.19	0.73	มาก
97	นักเรียนมีความกตัญญู	4.13	0.83	มาก
98	นักเรียนอยู่อย่างพอเพียง	4.39	0.68	มาก
99	นักเรียนมีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี	4.40	0.72	มาก
100	นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาตนเองได้	4.36	0.78	มาก
101	นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเองและส่วนรวม มากขึ้น	4.45	0.69	มาก
102	นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนด้วยตนเอง	4.41	0.71	มาก
103	นักเรียนมีจิตสาธารณะ	4.21	0.87	มาก
104	นักเรียนไม่ก่อกวนแกล้งและไม่ใช้ความรุนแรงกับเพื่อน	4.15	0.95	มาก
105	นักเรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้และมุ่งมั่นในการเรียน	4.08	0.96	มาก
106	นักเรียนพูดจาสุภาพ	4.34	0.70	มาก
107	นักเรียนเป็นผู้นำทางด้านคุณธรรม	4.32	0.75	มาก
108	นักเรียนมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	4.65	0.62	มากที่สุด
109	นักเรียนจัดตั้งกลุ่ม/ชุมชน/ชมรมตามความสนใจ ปฏิบัติ กิจกรรมขยายผลแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านคุณธรรมภายใน โรงเรียน	4.58	0.62	มากที่สุด

ตารางที่ 9 มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเห็นด้วยว่าเป็น
 อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม (ต่อ)

(n=280)

ที่	อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเห็น
110	นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม คุณงามความดีที่มีอยู่ในตนเอง นำมายึดถือปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิตภาคภูมิใจในการทำดี	4.44	0.71	มาก
111	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น	4.22	0.81	มาก
112	นักเรียนปฏิบัติต่อเพื่อนด้วยความสุภาพ	4.46	0.63	มาก
113	นักเรียนไม่หลงลืมตัวเมื่อประสบความสำเร็จ	4.53	0.63	มากที่สุด
114	นักเรียนมีทัศนคติในการมองโลกเชิงบวก	4.48	0.65	มาก
115	นักเรียนมีวินัย	4.32	0.75	มาก
116	นักเรียนมีความเคารพต่อครู	4.42	0.71	มาก
117	นักเรียนตรงต่อเวลา	4.41	0.74	มาก
118	นักเรียนรู้สึกปลอดภัยทางสังคม อารมณ์ และร่างกาย	4.37	0.76	มาก
119	นักเรียน ครอบครัว และโรงเรียน ร่วมกันพัฒนา และสนับสนุนวิสัยทัศน์ของโรงเรียน	4.33	0.73	มาก

จากตารางที่ 9 พบว่า ในภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นด้วยว่าเป็นตัวแปร
 อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ในระดับมาก โดยตัวแปรต่าง ๆ มี มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) อยู่ระหว่าง
 3.55 – 4.49 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ระหว่าง 0.49 – 1.24 ตัวแปรที่มีมัชฌิมเลขคณิต
 ($\bar{X}$) สูงสุดคือข้อ 50 ผู้บริหารมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ($\bar{X}$ = 4.77 , S.D. = 0.49)
 ส่วนตัวแปรที่มีมัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ต่ำสุด คือข้อ 13 โรงเรียนเป็นต้นแบบปฏิรูปประเทศ
 ($\bar{X}$ = 3.32, S.D. = 1.15)

1.2.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ด้วยการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis)

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาองค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory
 Factor Analysis: EFA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปตรวจสอบสถิติ มีความสัมพันธ์กันโดยพิจารณา
 จากค่า KMO and Bartlett's Test โดยค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling

Adequacy (MSA) อยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และสถิติทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity ใช้ทดสอบตัวแปรต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ จากการวิเคราะห์หองค์ประกอบได้ผล ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ค่า KMO and Bartlett's Test of Sphericity

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	.816
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square
	60273.275
	df
	7140
	Sig.
	.000

จากตารางที่ 10 ค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) เท่ากับ .816 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 119 ตัวแปรของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมจำนวนข้อมูลที่มีความเพียงพอและมีความเหมาะสม สามารถใช้สถิติการวิเคราะห์หองค์ประกอบ (Factor Analysis) ระดับดี ทั้งนี้เพราะค่า KMO มีค่ามากกว่า 0.5 และเข้าใกล้ 1 และเมื่อทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity พบในลักษณะเดียวกัน คือ ค่า Chi-Square = 60273.275 ค่า Significance = .000 ซึ่งน้อยกว่า .05 จึงปฏิเสธและยอมรับ ซึ่งแสดงว่าค่าแมทริกซ์สัมพันธ์สหสัมพันธ์ของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมทั้ง 119 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กันทำให้ข้อมูลนี้ นำไปวิเคราะห์หองค์ประกอบ (Factor Analysis) ได้

การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์หองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม หลังจากที่ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับเกี่ยวกับความคิดเห็นเรื่องอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมจำนวน 280 ฉบับ จากทั้งสิ้น 304 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.10 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการ ใช้การสกัดหองค์ประกอบ (Factor Extraction) ด้วยวิธีวิเคราะห์ส่วนประกอบหลัก (Principal Component Analysis: PCA) ด้วยการหมุนแกนด้วยวิธีวาริแมกซ์ (Varimax Extraction) ได้ผลวิเคราะห์ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ค่าไอเก็น ค่าร้อยละของความแปรปรวนและค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน
ของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

องค์ประกอบ (Component)	Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	ค่าความแปรปรวน (Eigen values)	ค่าร้อยละของความแปรปรวน (% of Variance)	ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Cumulative % of variance)	ค่าความแปรปรวน (Eigenvalues)	ค่าร้อยละของความแปรปรวน (% of Variance)	ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Cumulative % of variance)
1	52.589	44.192	44.192	17.858	15.007	15.007
2	9.333	7.843	52.035	17.530	14.731	29.738
3	4.960	4.168	56.204	14.161	11.900	41.638
4	3.576	3.005	59.209	8.765	7.366	49.004
5	3.250	2.731	61.940	7.328	6.158	55.162
6	2.613	2.196	64.136	6.019	5.058	60.219
7	2.353	1.977	66.114	3.589	3.016	63.235
8	2.216	1.862	67.976	2.581	2.169	65.403
9	2.066	1.736	69.712	2.259	1.898	67.302
10	1.935	1.626	71.338	1.921	1.614	68.916
11	1.895	1.592	72.930	1.889	1.588	70.504
12	1.683	1.414	74.344	1.767	1.484	71.988
13	1.481	1.245	75.589	1.758	1.477	73.466
14	1.401	1.177	76.766	1.717	1.443	74.908
15	1.322	1.111	77.877	1.639	1.377	76.286
16	1.308	1.099	78.977	1.615	1.358	77.643
17	1.196	1.005	79.981	1.535	1.290	78.933
18	1.143	.961	80.942	1.503	1.263	80.196
19	1.075	.904	81.846	1.498	1.259	81.454
20	1.011	.850	82.696	1.477	1.241	82.696

จากตารางที่ 11 พบว่า เมื่อพิจารณาเฉพาะองค์ประกอบแปรตัวอัตลักษณ์ โรงเรียนคุณธรรม ที่มีค่าความแปรปรวนหรือค่าไอเก็น (eigenvalue) 1 ขึ้นไป ได้จำนวนองค์ประกอบทั้งสิ้น 20 องค์ประกอบ (component) ค่าร้อยละความแปรปรวน (percent of variance) ระหว่าง 1.241– 15.007 และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance) เท่ากับร้อยละ 82.696 ลักษณะนี้แสดงว่า องค์ประกอบทั้ง 20 องค์ประกอบ สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบได้เท่ากับร้อยละ 82.696

แต่เมื่อพิจารณาเกณฑ์ในการศึกษาครั้งนี้ใช้เกณฑ์ในการเลือกองค์ประกอบคือ 1) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป 2) มีค่าไอเก็น (eigen values) มากกว่า 1.00 ตามเกณฑ์ของไกเซอร์ (Kaiser's criterion) และ 3) มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบมากกว่า 3 ตัวขึ้นไป พบว่า 7 องค์ประกอบที่มีคุณลักษณะเป็นไปตามเกณฑ์ ส่วนองค์ประกอบที่เหลือไม่เป็นไปตามเกณฑ์พิจารณา ทำให้ตัวแปรในการพิจารณาเหลือเพียง 91 ตัวแปร จากตัวแปรทั้งหมด 119 ตัวแปร ซึ่งจำแนกได้ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบและจำนวนองค์ประกอบ

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)						
	1	2	3	4	5	6	7
Q64	.813						
Q62	.799						
Q63	.799						
Q61	.775						
Q69	.728						
Q54	.712						
Q70	.709						
Q58	.692						
Q67	.687						
Q57	.682						
Q65	.671						
Q72	.668						
Q56	.663						
Q66	.613						

ตารางที่ 12 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบและจำนวนองค์ประกอบ (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading)						
	1	2	3	4	5	6	7
Q60	.602						
Q76	.601						
Q51	.590						
Q52	.584						
Q55	.574						
Q68	.571						
Q73	.563						
Q53	.511						
Q59	.502						
Q101		.760					
Q111		.750					
Q99		.746					
Q117		.731					
Q107		.716					
Q98		.711					
Q106		.710					
Q100		.700					
Q119		.697					
Q112		.685					
Q118		.678					
Q103		.673					
Q114		.670					
Q110		.652					
Q105		.649					
Q116		.634					
Q115		.627					

ตารางที่ 12 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบและจำนวนองค์ประกอบ (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading)						
	1	2	3	4	5	6	7
Q104		.623					
Q102		.616					
Q97		.614					
Q109		.597					
Q113		.562					
Q22			.787				
Q31			.783				
Q32			.771				
Q13			.751				
Q30			.734				
Q11			.718				
Q45			.694				
Q33			.694				
Q17			.683				
Q29			.681				
Q40			.591				
Q23			.576				
Q46			.570				
Q12			.561				
Q24			.540				
Q42			.534				
Q18				.713			
Q26				.615			
Q27				.597			
Q21				.587			
Q20				.579			

ตารางที่ 12 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบและจำนวนองค์ประกอบ (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading)						
	1	2	3	4	5	6	7
Q93							.581
รวม 91 ตัวแปร	23 ตัวแปร	22 ตัวแปร	16 ตัวแปร	10 ตัวแปร	9 ตัวแปร	7 ตัวแปร	4 ตัวแปร

จากตารางที่ 12 พบว่า องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม มี 7 องค์ประกอบ จำนวน 91 ตัวแปร คือ องค์ประกอบที่ 1 จำนวน 23 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 จำนวน 22 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 จำนวน 16 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 4 จำนวน 10 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 5 จำนวน 9 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 6 จำนวน 7 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 7 จำนวน 4 ตัวแปร มีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 องค์ประกอบ จำนวนตัวแปร และค่าน้ำหนักองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

ลำดับที่	องค์ประกอบ	จำนวน ตัวแปร	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1	องค์ประกอบที่ 1	23	.502 - .813
2	องค์ประกอบที่ 2	22	.562 - .760
3	องค์ประกอบที่ 3	16	.534 - .787
4	องค์ประกอบที่ 4	10	.522 - .713
5	องค์ประกอบที่ 5	9	.517 - .798
6	องค์ประกอบที่ 6	7	.548 - .750
7	องค์ประกอบที่ 7	4	.581 - .629
รวม		91	.502 - 813

จากตารางที่ 13 พบว่า องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ตามเกณฑ์การคัดเลือกองค์ประกอบมี 7 องค์ประกอบ 91 ตัวแปร คือ องค์ประกอบที่ 1 จำนวน 23 ตัวแปร ค่า factor loadings อยู่ระหว่าง .502 -.813 องค์ประกอบที่ 2 จำนวน 22 ตัวแปร ค่า factor loadings อยู่ระหว่าง .562 -.760 องค์ประกอบที่ 3 จำนวน 16 ตัวแปร ค่า factor loadings อยู่ระหว่าง .534 - .787 องค์ประกอบที่ 4 จำนวน 10 ตัวแปร ค่า factor loadings อยู่ระหว่าง .522 -.713 องค์ประกอบที่ 5 จำนวน 9 ตัวแปร ค่า factor loadings อยู่ระหว่าง .517 -.798

องค์ประกอบที่ 6 จำนวน 7 ตัวแปร ค่า factor loadings อยู่ระหว่าง .548 - .750 องค์ประกอบที่ 7 จำนวน 4 ตัวแปร ค่า factor loadings อยู่ระหว่าง .581 - .629 นอกจากนี้ ผู้นำนักองค์ประกอบ และตัวแปรที่อธิบายในแต่ละองค์ประกอบหลังหมุนแกน แสดงรายละเอียดในตารางที่ 14 ตารางที่ 14 องค์ประกอบที่ 1

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	Q64	ผู้บริหารเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและศิษย์	.813
2	Q62	ผู้บริหารเป็นผู้รักประชาธิปไตย	.799
3	Q63	ผู้บริหารมีความเมตตา	.799
4	Q61	ผู้บริหารได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติ	.775
5	Q69	ผู้บริหารมีความขยันหมั่นเพียร	.728
6	Q54	ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจด้านคุณธรรม	.712
7	Q70	ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์	.709
8	Q58	ผู้บริหารมีความยึดมั่นว่าคนดีสำคัญกว่าทุกสิ่ง	.692
9	Q67	ผู้บริหารมีความตั้งใจปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ	.687
10	Q57	ผู้บริหารมีการบูรณาการองค์ความรู้ภายในโรงเรียน	.682
11	Q65	ผู้บริหารมีความพอเพียง	.671
12	Q72	ผู้บริหารใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่คุณธรรม	.668
13	Q56	ผู้บริหาร ครู และนักเรียน เคารพซึ่งกันและกัน	.663
14	Q66	ผู้บริหารมีการประชุมหารืออย่างสม่ำเสมอ	.613
15	Q60	ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ การวางแผนแบบ ที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ปัญหา มาลงสู่การปฏิบัติเป็นระบบ	.602
16	Q76	ผู้บริหารมีความตั้งใจจริง และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค	.601
17	Q51	ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ตรงเวลาและเต็มเวลา	.590
18	Q52	ผู้บริหารเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนงานแบบมีส่วนร่วม	.584
19	Q55	ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา	.574

ตารางที่ 14 องค์ประกอบที่ 1 (ต่อ)

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
20	Q68	ผู้บริหารมีทักษะการสื่อสารที่ดี	.571
21	Q73	ผู้บริหารปรับเปลี่ยนงานให้สอดคล้องกับโรงเรียนคุณธรรม	.563
22	Q53	บริหารมีความสามารถวิเคราะห์วิธีแก้ปัญหาต่างๆภายในโรงเรียน	.511
23	Q59	ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการขับเคลื่อนการบริหารงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม	.502
ค่าความแปรปรวนหรือค่าไอเก็น (eigenvalue)			17.858
ค่าร้อยละความแปรปรวน (percent of variance)			15.007
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance)			15.007

จากตารางที่ 14 พบว่า องค์ประกอบที่ 1 อธิบายด้วยตัวแปรสำคัญ จำนวน 23 ตัวแปร หลังหมุนแกน ได้แก่ตัวแปรที่ Q64, Q62, Q63, Q61, Q69, Q54, Q70, Q58, Q67, Q57, Q65, Q72, Q56, Q66, Q60, Q76, Q51, Q52, Q55, Q68, Q73, Q53 และ Q59 ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .502 - .813 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues) เท่ากับ 17.858 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance) เท่ากับ 15.007 และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance) เท่ากับ 15.007 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบอื่น ๆ พบว่า องค์ประกอบมีความสำคัญเป็นอันดับ 1 กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 23 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด ผู้วิจัยจึงกำหนดเอาชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ผู้นำมีคุณธรรม”

ตารางที่ 15 องค์ประกอบที่ 2

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
1	Q101	นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเองและส่วนรวม	.760
2	Q111	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น	.750
3.	Q99	นักเรียนมีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี	.746
4	Q117	นักเรียนตรงต่อเวลา	.731
5	Q107	นักเรียนเป็นผู้นำทางด้านคุณธรรม	.716
6	Q98	นักเรียนอยู่อย่างพอเพียง	.711
7	Q106	นักเรียนพูดจาสุภาพ	.710
8	Q100	นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาตนเองได้	.700
9	Q119	นักเรียน ครอบครัว และโรงเรียน ร่วมกันพัฒนา และสนับสนุนวิสัยทัศน์ ของโรงเรียน	.697
10	Q112	นักเรียนปฏิบัติต่อเพื่อนด้วยความสุภาพ	.685
11	Q118	นักเรียนรู้จักปลอดภัยทางสังคม อารมณ์ และร่างกาย	.678
12	Q103	นักเรียนมีจิตสาธารณะ	.673
13	Q114	นักเรียนมีทัศนคติในการมองโลกเชิงบวก	.670
14	Q110	นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม คุณงามความดีที่มีอยู่ในตนเอง นำมายึดถือ ปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิตภาคภูมิใจในการทำดี	.652
15	Q105	นักเรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้และมุ่งมั่นในการเรียน	.649
16	Q116	นักเรียนมีความเคารพต่อครู	.634
17	Q115	นักเรียนมีวินัย	.627
18	Q104	นักเรียนไม่กลั่นแกล้งและไม่ใช้ความรุนแรงกับเพื่อน	.623
19	Q102	นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนด้วยตนเอง	.616
20	Q97	นักเรียนมีความกตัญญู	.614
21	Q109	นักเรียนจัดตั้งกลุ่ม/ชุมชน/ชมรมตามความสนใจ ปฏิบัติกิจกรรมขยายผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านคุณธรรมภายในโรงเรียน	.597
22	Q113	นักเรียนไม่หลงลืมตัวเมื่อประสบความสำเร็จ	.562
ค่าความแปรปรวนหรือค่าไอเก็น (eigenvalue)			17.530
ค่าร้อยละความแปรปรวน (percent of variance)			14.731
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance)			29.738

จากตารางที่ 15 พบว่า องค์ประกอบที่ 2 มีตัวแปรสำคัญ จำนวน 22 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรที่ Q101, Q111, Q99, Q117, Q107, Q98, Q106, Q100, Q119, Q112, Q118, Q103, Q114, Q105, Q116, Q115, Q104, Q102, Q97, Q109, Q113 และ Q113 ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .562 - .7602 มีค่าความแปรปรวน (eigenvalue) 17.530 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance) 14.731 ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance) 29.738 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบอื่นๆ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 2 ผู้วิจัยจึงกำหนดเอาชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “นักเรียนมีพฤติกรรมพึงประสงค์”

ตารางที่ 16 องค์ประกอบที่ 3

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	Q22	ใช้ดาวเป็นเกณฑ์มาตรฐานชีวิตโรงเรียนคุณธรรม	.787
2	Q31	โรงเรียนพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำให้เป็นผู้นำเยาวชนจิตอาสา	.783
3	Q32	ผู้บริหารสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของครู	.771
4	Q13	โรงเรียนเป็นต้นแบบการปฏิรูปประเทศ	.751
5	Q30	ผู้บริหาร ครู และนักเรียนร่วมกันขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม	.734
6	Q11	โรงเรียนสร้างเครือข่ายเพื่อขยายผล ด้วยวิธีการ coaching and mentoring	.718
7	Q45	ผู้บริหารและครู มีการปรับปรุงกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดบทเรียน และการประชาสัมพันธ์	.694
8	Q33	โรงเรียนได้รับการยอมรับให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม	.694
9	Q17	โรงเรียนสร้างกลุ่มผู้นิเทศจิตอาสา	.683
10	Q29	โรงเรียนมีแผนงานขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมอย่างชัดเจน	.681
11	Q40	โรงเรียนมีการสร้างเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมและมีส่วนร่วมร่วมกับหน่วยงานภายนอก	.591

ตารางที่ 16 องค์ประกอบที่ 3 (ต่อ)

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
12	Q23	โรงเรียนมีข้อมูลสารสนเทศด้านคุณธรรม	.576
13	Q46	โรงเรียนมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการคุณธรรมผ่านช่องทางต่าง ๆ	.570
14	Q12	โรงเรียนมีป้ายหลักธรรมคำสอน/คำขวัญ/คติสอนใจที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	.561
15	Q24	โรงเรียนสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านวิชาการและความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ	.540
16	Q42	โรงเรียนคิดทำ ย้ำ ซ้ำ ทวน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร	.534
ค่าความแปรปรวนหรือค่าไอเก็น (eigenvalue)			14.161
ค่าร้อยละความแปรปรวน (percent of variance)			11.900
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance)			41.638

จากตารางที่ 16 พบว่า องค์ประกอบที่ 3 มีตัวแปรสำคัญ จำนวน 16 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรที่ Q22, Q31, Q32, Q13, Q30, Q11, Q45, Q33, Q17, Q29, Q40, Q23, Q46, Q12, Q24 และ Q42 ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .534 - .576 มีค่าความแปรปรวน (eigenvalue) 14.161 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance) 11.900 ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance) 41.638 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบอื่นๆ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 3 ผู้วิจัยจึงกำหนดเอาชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “โรงเรียนมีกลไกขับเคลื่อนคุณธรรม”

ตารางที่ 17 องค์ประกอบที่ 4

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
1	Q18	ผู้บริหารและครู มีการนิเทศติดตามและการประเมินผลคุณธรรม จริยธรรม	.713
2	Q26	ผู้บริหาร คณะครู คณะนักเรียน ร่วมกันกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์	.615
3	Q27	ผู้บริหารบริหารสถานศึกษาอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม	.597
4	Q21	โรงเรียนมีการพัฒนาจริยธรรมในนักเรียน	.587
5	Q20	ครูจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ให้สอดคล้อง กับเป้าหมายของโรงเรียน	.579
6	Q28	ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งบูรณาการความรู้คู่ความดี	.578
7	Q9	โรงเรียนมีคุณธรรมอัตลักษณ์	.577
8	Q15	ผู้บริหารบริหารสถานศึกษาด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้	.573
9	Q37	โรงเรียนกำหนดวิธีการบรรลุเป้าหมายคุณธรรม อัตลักษณ์ของโรงเรียน	.559
10	Q34	ครูปรับการสอนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมนักเรียน	.522
ค่าความแปรปรวนหรือค่าไอเก็น (eigenvalue)			8.765
ค่าร้อยละความแปรปรวน (percent of variance)			7.366
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance)			49.004

จากตารางที่ 17 พบว่า องค์ประกอบที่ 4 มีตัวแปรสำคัญ จำนวน 10 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรที่ Q18, Q26, Q27, Q21, Q20, Q28, Q9, Q15, Q37 และ Q34 ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .522 - .713 มีค่าความแปรปรวน (eigenvalue) 8.765 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance) 7.366 ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance) 49.004 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบอื่น ๆ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 4 ผู้วิจัยจึงกำหนดเอาชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “หลักสูตรมีการบูรณาการคุณธรรม”

ตารางที่ 18 องค์ประกอบที่ 5

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
1	Q89	ครูสอนให้นักเรียนมีระเบียบวินัย	.798
2	Q90	ครูมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	.759
3	Q87	ครูเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมได้รับการยกเชิดชูเกียรติ	.671
4	Q86	ครูพูดจาสุภาพ	.624
5	Q84	ครูมีจรรยาบรรณวิชาชีพครู	.577
6	Q83	ครูไม่สร้างความแตกแยกในหมู่คณะ	.563
7	Q85	ครูช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน	.548
8	Q91	ครูไม่แสวงหาประโยชน์จากนักเรียนและโรงเรียน	.522
9	Q82	ครูเสียสละเพื่อส่วนรวม	.517
ค่าความแปรปรวนหรือค่าไอเก็น (eigenvalue)			7.328
ค่าร้อยละความแปรปรวน (percent of variance)			6.158
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance)			55.162

จากตารางที่ 18 พบว่า องค์ประกอบที่ 5 มีตัวแปรสำคัญ จำนวน 9 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรที่ Q89, Q90, Q87, Q86, Q84, Q83, Q85, Q91 และ Q82 ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .517- .798 มีค่าความแปรปรวน (eigenvalue) 7.328 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance) 6.158 ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance) 55.162 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบอื่น ๆ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 5 ผู้วิจัยจึงกำหนดเอาชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ครูเป็นแบบอย่างที่ดี”

ตารางที่ 19 องค์ประกอบที่ 6

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
1	Q4	โรงเรียนมีกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม	.750
2	Q3	โรงเรียนมีแผนกลยุทธ์การดำเนินงานโรงเรียนที่สอดคล้อง กับสถานการณ์ปัจจุบัน	.743
3	Q5	โรงเรียนมีแผนพัฒนาคุณธรรม	.732
4	Q2	โรงเรียนมีแผนงาน โครงการ และโครงการส่งเสริม คุณธรรม	.719
5	Q1	โรงเรียนมีวิสัยทัศน์และปรัชญาด้านคุณธรรมชัดเจน	.559
6	Q7	โรงเรียนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมทุกกิจกรรมจนเป็น วิถีคุณธรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียน	.556
7	Q6	โรงเรียนมีบรรยากาศที่ดีต่อการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน	.548
ค่าความแปรปรวนหรือค่าไอเก็น (eigenvalue)			6.019
ค่าร้อยละความแปรปรวน (percent of variance)			5.058
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance)			60.219

จากตารางที่ 19 พบว่า องค์ประกอบที่ 6 มีตัวแปรสำคัญ จำนวน 7 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรที่ Q4, Q3, Q5, Q2, Q1, Q7 และ Q6 ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .548 - .750 มีค่าความแปรปรวน (eigenvalue) 6.019 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance) 5.058 ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance) 60.219 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบอื่น ๆ พบว่า องค์ประกอบนี้ มีความสำคัญเป็นอันดับ 6 ผู้วิจัยจึงกำหนดเอาชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ ปรัชญา และการวางแผนโครงการ”

ตารางที่ 20 องค์ประกอบที่ 7

ที่	ตัวแปร	ข้อความ	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	Q95	นักเรียนสามารถเผยแพร่องค์ความรู้โครงการคุณธรรม	.629
2	Q94	นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้คุณธรรมได้	.622
3	Q92	นักเรียนมีโครงการคุณธรรมตามคุณธรรมอัตลักษณ์	.590
4	Q93	นักเรียนมีโครงการคุณธรรมรู้จักการทำงานเป็นทีม	.581
ค่าความแปรปรวนหรือค่าไอเก็น (eigenvalue)			3.589
ค่าร้อยละความแปรปรวน (percent of variance)			3.016
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance)			63.235

จากตารางที่ 20 พบว่า องค์ประกอบที่ 7 มีตัวแปรสำคัญ จำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรที่ Q95, Q94, Q92 และ Q94 ซึ่งมีค่าน้ำหนักตัวแปรในองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .581 - .629 มีค่าความแปรปรวน (eigenvalue) 3.589 ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance) 3.016 ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (cumulative percent of variance) 63.235 ซึ่งเมื่อเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบอื่น ๆ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 7 ผู้วิจัยจึงกำหนดเอาชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “นักเรียน และครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากโครงการคุณธรรม”

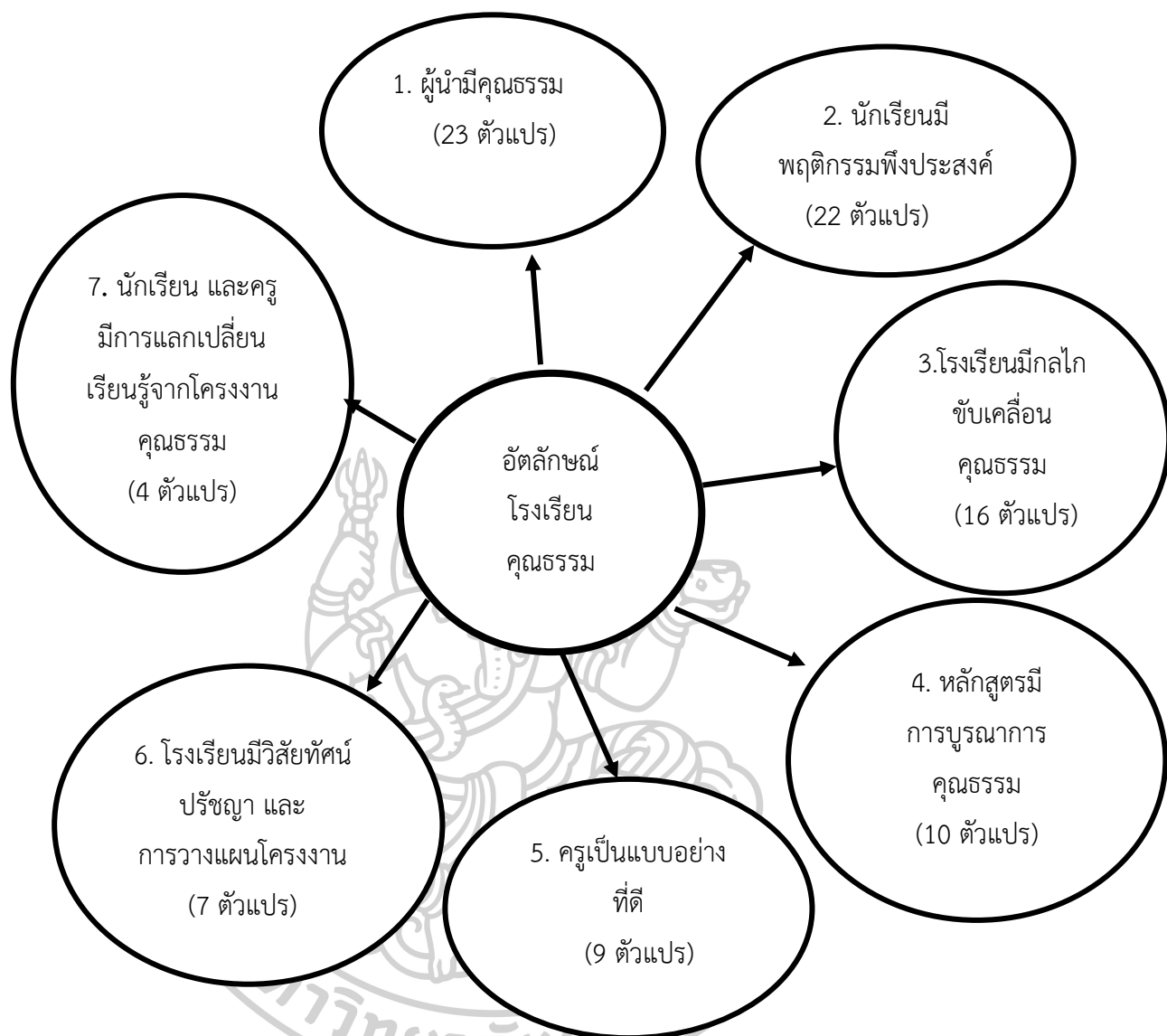
จากการวิเคราะห์อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม จำนวน 91 ตัวแปร ด้วยสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) พบว่า องค์ประกอบที่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นแต่ละองค์ประกอบ (Component) มีค่าไอเก็น (Eigenvalue) มากกว่า 1.00 ตามแนวคิดของไกเซอร์ (Kaiser's criterion) ค่าน้ำหนักตัวแปรแต่ละตัว (Factor Loading) มากกว่า 0.50 และในแต่ละองค์ประกอบมีตัวแปรอธิบายมากกว่า 3 ตัวขึ้นไป ซึ่งสรุปได้ว่า ตัวแปรอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม จำนวน 119 ตัวแปร สามารถวิเคราะห์องค์ประกอบได้ 7 องค์ประกอบ จำนวนตัวแปร 119 ตัวแปร รายละเอียดดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

องค์ประกอบ	อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	จำนวนตัวแปร
1	ผู้นำมีคุณธรรม	23
2	นักเรียนมีพฤติกรรมพึงประสงค์	22
3	โรงเรียนมีกลไกขับเคลื่อนคุณธรรม	16
4	หลักสูตรมีการบูรณาการคุณธรรม	10
5	ครูเป็นแบบอย่างที่ดี	9
6	โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ ปรัชญา และ การวางแผนโครงการ	7
7	นักเรียน และครู มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากโครงการคุณธรรม	4
รวม		91

จากตารางที่ 21 พบว่า อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม มีจำนวนองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ 91 ตัวแปร คือ องค์ประกอบที่ 1 ผู้นำมีคุณธรรม จำนวน 23 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 นักเรียนมีพฤติกรรมพึงประสงค์ จำนวน 22 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 โรงเรียนมีกลไกขับเคลื่อนคุณธรรม จำนวน 16 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 4 หลักสูตรมีการบูรณาการคุณธรรม จำนวน 10 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 5 ครูเป็นแบบอย่างที่ดี จำนวน 9 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 6 โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ ปรัชญา และ การวางแผนโครงการ จำนวน 7 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 7 นักเรียน และครู มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากโครงการคุณธรรม จำนวน 4 ตัวแปร ดังแผนภูมิที่ 6

แผนภูมิที่ 6 สรุปลักษณะโรงเรียนคุณธรรม

จากแผนภูมิที่ 6 สรุปลักษณะโรงเรียนคุณธรรม จากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีองค์ประกอบจำนวน 7 องค์ประกอบ จำนวน 91 ตัวแปร ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ผู้นำมีคุณธรรม ประกอบด้วย 23 ตัวแปร คือ 1) ผู้บริหารเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและศิษย์ 2) ผู้บริหารเป็นผู้รักประชาธิปไตย 3) ผู้บริหารมีความเมตตา 4) ผู้บริหารได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติ 5) ผู้บริหารมีความขยันหมั่นเพียร 6) ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจด้านคุณธรรม 7) ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์ 8) ผู้บริหารมีความยึดมั่นว่าคนดีสำคัญกว่าทุกสิ่ง 9) ผู้บริหารมีความตั้งใจปฏิบัติอย่างต่อเนืองสม่ำเสมอ 10) ผู้บริหารมีการบูรณาการองค์ความรู้ภายในโรงเรียน 11) ผู้บริหารมีความพอเพียง 12) ผู้บริหารใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่คุณธรรม 13) ผู้บริหาร ครู และนักเรียน เคารพซึ่งกันและกัน 14) ผู้บริหาร มีการ

ประชุมหารืออย่างสม่ำเสมอ 15) ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ การวางแผนแบบที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ปัญหาตามลู่การปฏิบัติเป็นระบบ 16) ผู้บริหารมีความตั้งใจจริง และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค 17) ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ตรงเวลาและเต็มเวลา 18) ผู้บริหารเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนงานแบบมีส่วนร่วม 19) ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 20) ผู้บริหารมีทักษะการสื่อสารที่ดี 21) ผู้บริหารปรับเปลี่ยนทำงานให้สอดคล้องกับโรงเรียนคุณธรรม 22) บริหารมีความสามารถวิเคราะห์ วิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในโรงเรียน และ 23) ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการขับเคลื่อนการบริหารงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม

องค์ประกอบที่ 2 นักเรียนมีพฤติกรรมพึงประสงค์ประกอบด้วย 22 ตัวแปร คือ 1) นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเองและส่วนรวมมากขึ้น 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น 3) นักเรียนมีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี 4) นักเรียนตรงต่อเวลา 5) นักเรียนเป็นผู้นำทางด้านคุณธรรม 6) นักเรียนอยู่อย่างพอเพียง 7) นักเรียนพูดจาสุภาพ 8) นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาตนเองได้ 9) นักเรียน ครอบครัว และโรงเรียน ร่วมกันพัฒนา และสนับสนุนวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 10) นักเรียนปฏิบัติต่อเพื่อนด้วยความสุภาพ 11) นักเรียนรู้สึกปลอดภัยทางสังคม อารมณ์ และร่างกาย 12) นักเรียนมีจิตสาธารณะ 13) นักเรียนมีทัศนคติในการมองโลกเชิงบวก 14) นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม คุณงามความดีที่อยู่ในตนเอง นำมายึดถือปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิตภาคภูมิใจในการทำดี 15) นักเรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้และมุ่งมั่นในการเรียน 16) นักเรียนมีความเคารพต่อครู 17) นักเรียนมีวินัย 18) นักเรียนไม่ก่อกวนแกล้งและไม่ใช้ความรุนแรงกับเพื่อน 19) นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนด้วยตนเอง 20) นักเรียนมีความกตัญญู 21) นักเรียนจัดตั้งกลุ่ม/ชุมชน/ชมรมตามความสนใจ ปฏิบัติกิจกรรม ขยายผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านคุณธรรมภายในโรงเรียน และ 22) นักเรียนไม่หลงลืมตัวเมื่อประสบความสำเร็จ

องค์ประกอบที่ 3 โรงเรียนมีกลไกขับเคลื่อนคุณธรรม ประกอบด้วย 16 ตัวแปร คือ 1) ใช้ดาวเป็นเกณฑ์มาตรฐานชีวิตโรงเรียนคุณธรรม 2) โรงเรียนพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำให้เป็นผู้นำเยาวชนจิตอาสา 3) ผู้บริหารสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของครู 4) โรงเรียนเป็นต้นแบบการปฏิรูปประเทศ 5) ผู้บริหาร ครู และนักเรียนร่วมกันขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม 6) โรงเรียนสร้างเครือข่ายเพื่อขยายผลด้วยวิธีการ coaching and mentoring 7) ผู้บริหารและครู มีการปรับปรุงกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดบทเรียน และการประชาสัมพันธ์ 8) โรงเรียนได้รับการยอมรับให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม 9) โรงเรียนสร้างกลุ่มผู้นิติจิตอาสา 10) โรงเรียนมีแผนงานขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมอย่างชัดเจน 11) โรงเรียนมีการสร้างเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมและมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภายนอก 12) โรงเรียนมีข้อมูลสารสนเทศด้านคุณธรรม 13) โรงเรียนมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการคุณธรรมผ่านช่องทางต่าง ๆ 14) โรงเรียนมีป้ายหลักธรรมคำสอน/คำขวัญ/คติสอนใจ ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม 15) โรงเรียนสร้าง

เครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านวิชาการและความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ และ 16) โรงเรียนคิดทำ ย้ำ ซ้ำ ทวน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร

องค์ประกอบที่ 4 หลักสูตรมีการบูรณาการคุณธรรม ประกอบด้วย 10 ตัวแปร คือ 1) ผู้บริหารและครู มีการนิเทศติดตามและการประเมินผลคุณธรรมจริยธรรม 2) ผู้บริหาร คณะครู คณะนักเรียน ร่วมกันกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ 3) ผู้บริหารบริหารสถานศึกษาอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม 4) โรงเรียนมีการพัฒนาจริยธรรมในนักเรียน 5) ครูจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน 6) ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดี 7) โรงเรียนมีคุณธรรมอัตลักษณ์ 8) ผู้บริหารบริหารสถานศึกษาด้วยความโปร่งใสเป็นธรรม และตรวจสอบได้ 9) โรงเรียนกำหนดวิธีการบรรลุเป้าหมายคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน และ 10) ครูปรับการสอนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมนักเรียน

องค์ประกอบที่ 5 ครูเป็นแบบอย่างที่ดี ประกอบด้วย 9 ตัวแปร คือ 1) ครูสามารถเป็นวิทยากรคุณธรรม 2) ครูมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 3) ครูเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม ได้รับการยกเชิดชูเกียรติ 4) ครูพูดจาสุภาพ 5) ครูมีจรรยาบรรณวิชาชีพครู 6) ครูไม่สร้างความแตกแยกให้หมู่คณะ 7) ครูช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน 8) ครูไม่แสวงหาประโยชน์จากนักเรียนและโรงเรียน และ 9) ครูเสียสละเพื่อส่วนรวม

องค์ประกอบที่ 6 โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ ปรัชญา และการวางแผนโครงการประกอบด้วย 7 ตัวแปร คือ 1) โรงเรียนมีกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 2) โรงเรียนมีแผนกลยุทธ์การดำเนินงานโรงเรียนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน 3) โรงเรียนมีแผนพัฒนาคุณธรรม 4) โรงเรียนมีแผนงาน โครงการ และโครงการส่งเสริมคุณธรรม 5) โรงเรียน มีวิสัยทัศน์และปรัชญาด้านคุณธรรมชัดเจน 6) โรงเรียนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมทุกกิจกรรม จนเป็นวิถีคุณธรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียน และ 7) โรงเรียนมีบรรยากาศที่ดีต่อการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน

องค์ประกอบที่ 7 นักเรียน และครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากโครงการคุณธรรม ประกอบด้วย 4 ตัวแปร คือ 1) นักเรียนสามารถเผยแพร่องค์ความรู้โครงการคุณธรรม 2) นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้คุณธรรมได้ 3) นักเรียนมีโครงการคุณธรรมตามคุณธรรมอัตลักษณ์ 4) นักเรียนมีโครงการคุณธรรมรู้จักการทำงานเป็นทีม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

ผู้วิจัยนำองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม จำนวน 7 องค์ประกอบ 91 ตัวแปร ที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ยืนยัน โดยใช้แบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) พิจารณา 4 ด้าน คือ มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์ ผลการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม รายละเอียด ดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ผลการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

ลำดับ ที่	รายการ องค์ประกอบ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ															
		ความถูกต้อง				ความเหมาะสม				ความเป็นไปได้				ความมีประโยชน์			
		ถูกต้อง		ไม่ถูกต้อง		เหมาะสม		ไม่เหมาะสม		เป็นไปได้		เป็นไปได้		มีประโยชน์		ไม่มีประโยชน์	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	องค์ประกอบที่ 1 ผู้นำมีคุณธรรม	5	100	0	0.00	5	100	0	0.00	5	100	0	0.00	5	100	0	0.00
2	องค์ประกอบที่ 2 นักเรียนมีพฤติกรรม พึงประสงค์	5	100	0	0.00	5	100	0	0.00	5	100	0	0.00	5	100	0	0.00
3	องค์ประกอบที่ 3 โรงเรียนมีกลไก ขับเคลื่อนคุณธรรม	5	100	0	0.00	5	100	0	0.00	5	100	0	0.00	5	100	0	0.00
4	องค์ประกอบที่ 4 หลักสูตรมีการ บูรณาการคุณธรรม	5	100	0	0.00	5	100	0	0.00	5	100	0	0.00	5	100	0	0.00

ตารางที่ 22 ผลการยืนยันองค์ประกอบอัตถิภาวน์โรงเรียนคุณธรรม (ต่อ)

ลำดับที่	รายการองค์ประกอบ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ															
		ความถูกต้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความมีประโยชน์						
		ถูกต้อง	ไม่ถูกต้อง	ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	เป็นไปได้	เป็นไปได้	เป็นไปได้	มีประโยชน์	ไม่มีประโยชน์	มีประโยชน์	ไม่มีประโยชน์				
จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
5	องค์ประกอบที่ 5 ครูเป็นแบบอย่างที่ดี	5	100	0	0.00	5	100	0	0.00	5	100	0	0.00	5	100	0	0.00
6	องค์ประกอบที่ 6 โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ ปรัชญา และ การวางแผนโครงการ	5	100	0	0.00	5	100	0	0.00	5	100	0	0.00	5	100	0	0.00
7	องค์ประกอบที่ 7 นักเรียน และครูมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้จาก โครงการคุณธรรม	5	100	0	0.00	5	100	0	0.00	5	100	0	0.00	5	100	0	0.00

จากตารางที่ 22 พบว่า ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อองค์ประกอบอัตลักษณ์ โรงเรียนคุณธรรม จำนวน 5 คน โดยผู้เชี่ยวชาญยื่นงานวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้ ได้แก่ มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์ เมื่อแยกพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้นำ มีคุณธรรม มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 100 2) นักเรียน มีพฤติกรรม พึงประสงค์ มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 100 3) โรงเรียน มีกลไกขับเคลื่อนคุณธรรม มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 100 4) หลักสูตรมีการบูรณาการคุณธรรม มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 100 5) ครูเป็นแบบอย่างที่ดี มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 100 6) โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ ปรัชญา และ การวางแผนโครงการ มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 100 และ 7) นักเรียน และ ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากโครงการคุณธรรม มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 100 ขณะที่ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นเอง มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์เกี่ยวกับองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบ มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 100

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อทราบองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม และ 2) เพื่อทราบผลการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม กำหนดขั้นตอนในการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาค้นคว้าตัวแปรที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ขั้นที่ 2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนคุณธรรม ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จำนวน 95 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนคุณธรรม ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จำนวน 76 โรงเรียน โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และครู กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รวมทั้งสิ้น 304 คน ขั้นที่ 4 การยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi- Structured Interview) 2) แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) และ 3) แบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติต่อไปนี้เป็น ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม” ได้ข้อค้นพบ 2 ส่วน คือ 1) องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม และ 2) ผลการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ จำนวน 91 ตัวแปร คือ 1) ผู้นำมีคุณธรรม ประกอบด้วย 23 ตัวแปร 2) นักเรียนมีพฤติกรรมพึงประสงค์ ประกอบด้วย 22 ตัวแปร 3) โรงเรียนมีกลไกขับเคลื่อนคุณธรรม ประกอบด้วย 16 ตัวแปร 4) หลักสูตรมีการบูรณาการคุณธรรม ประกอบด้วย 10 ตัวแปร 5) ครูเป็นแบบอย่างที่ดี ประกอบด้วย 9 ตัวแปร 6) โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ ปรัชญา และการวางแผนโครงการ ประกอบด้วย 7 ตัวแปร และ 7) นักเรียนและครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากโครงการคุณธรรม ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ดังนั้น องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ซึ่งเป็นพหุองค์ประกอบตามสมมติฐานการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ผู้นำมีคุณธรรม ประกอบด้วย 23 ตัวแปร คือ 1) ผู้บริหารเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและศิษย์ 2) ผู้บริหารเป็นผู้รักประชาธิปไตย 3) ผู้บริหารมีความเมตตา 4) ผู้บริหารได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติ 5) ผู้บริหารมีความขยันหมั่นเพียร 6) ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจด้านคุณธรรม 7) ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์ 8) ผู้บริหารมีความยึดมั่นว่าคนดีสำคัญกว่าทุกสิ่ง 9) ผู้บริหารมีความตั้งใจปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ 10) ผู้บริหารมีการบูรณาการองค์ความรู้ภายในโรงเรียน 11) ผู้บริหารมีความพอเพียง 12) ผู้บริหารใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่คุณธรรม 13) ผู้บริหาร ครู และนักเรียน เคารพซึ่งกันและกัน 14) ผู้บริหาร มีการประชุมหารืออย่างสม่ำเสมอ 15) ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ การวางแผนแบบที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ปัญหาหาทางสู่การปฏิบัติเป็นระบบ 16) ผู้บริหารมีความตั้งใจจริง และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค 17) ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ตรงเวลาและเต็มเวลา 18) ผู้บริหารเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนงานแบบมีส่วนร่วม 19) ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 20) ผู้บริหารมีทักษะการสื่อสารที่ดี 21) ผู้บริหารปรับเปลี่ยนทำงานให้สอดคล้องกับโรงเรียนคุณธรรม 22) บริหารมีความสามารถวิเคราะห์ รู้วิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในโรงเรียน และ 23) ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการขับเคลื่อนการบริหารงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม

องค์ประกอบที่ 2 นักเรียนมีพฤติกรรมพึงประสงค์ ประกอบด้วย 22 ตัวแปร คือ 1) นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเองและส่วนรวมมากขึ้น 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น 3) นักเรียนมีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี 4) นักเรียนตรงต่อเวลา 5) นักเรียนเป็นผู้นำทางด้านคุณธรรม 6) นักเรียนอยู่อย่างพอเพียง 7) นักเรียนพูดจาสุภาพ 8) นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาตนเองได้ 9) นักเรียน ครอบครัว และโรงเรียน ร่วมกันพัฒนา และสนับสนุนวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 10) นักเรียนปฏิบัติต่อเพื่อนด้วยความสุภาพ 11) นักเรียนรู้สึกปลอดภัยทางสังคม อารมณ์ และร่างกาย 12) นักเรียนมีจิตสาธารณะ 13) นักเรียนมีทัศนคติในการมองโลกเชิงบวก 14) นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม คุณงามความดีที่อยู่ในตนเอง นำมายึดถือปฏิบัติจนเป็น

วิถีชีวิตภาคภูมิใจในการทำดี 15) นักเรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้และมุ่งมั่นในการเรียน 16) นักเรียนมีความเคารพต่อครู 17) นักเรียนมีวินัย 18) นักเรียนไม่กลั่นแกล้งและไม่ใช้ความรุนแรงกับเพื่อน 19) นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนด้วยตนเอง 20) นักเรียนมีความกตัญญู 21) นักเรียนจัดตั้งกลุ่ม/ชุมชน/ชมรม ตามความสนใจ ปฏิบัติกิจกรรม ขยายผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านคุณธรรมภายในโรงเรียน และ 22) นักเรียนไม่หลงลืมตัวเมื่อประสบความสำเร็จ

องค์ประกอบที่ 3 โรงเรียนมีกลไกขับเคลื่อนคุณธรรม ประกอบด้วย 16 ตัวแปร คือ

1) ใช้ดาวเป็นเกณฑ์มาตรฐานชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม 2) โรงเรียนพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำให้เป็นผู้นำเยาวชนจิตอาสา 3) ผู้บริหารสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของครู 4) โรงเรียนเป็นต้นแบบการปฏิรูปประเทศ 5) ผู้บริหาร ครู และนักเรียนร่วมกันขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม 6) โรงเรียนสร้างเครือข่ายเพื่อขยายผลด้วยวิธีการ coaching and mentoring 7) ผู้บริหารและครู มีการปรับปรุงกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดบทเรียน และการประชาสัมพันธ์ 8) โรงเรียนได้รับการยอมรับให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม 9) โรงเรียนสร้างกลุ่มผู้นิเทศจิตอาสา 10) โรงเรียนมีแผนงานขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมอย่างชัดเจน 11) โรงเรียนมีการสร้างเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมและมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภายนอก 12) โรงเรียนมีข้อมูลสารสนเทศด้านคุณธรรม 13) โรงเรียนมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการคุณธรรมผ่านช่องทางต่าง ๆ 14) โรงเรียนมีป้ายหลักธรรมคำสอน/คำขวัญ/คติสอนใจ ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม 15) โรงเรียนสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านวิชาการและความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ และ 16) โรงเรียนคิดทำ ย้ำ ซ้ำ ทวน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร

องค์ประกอบที่ 4 หลักสูตรมีการบูรณาการคุณธรรม ประกอบด้วย 10 ตัวแปร คือ

1) ผู้บริหารและครู มีการนิเทศติดตามและการประเมินผลคุณธรรมจริยธรรม 2) ผู้บริหาร คณะครู คณะนักเรียน ร่วมกันกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ 3) ผู้บริหารบริหารสถานศึกษาอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม 4) โรงเรียนมีการพัฒนาจริยธรรมในนักเรียน 5) ครูจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน 6) ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดี 7) โรงเรียนมีคุณธรรมอัตลักษณ์ 8) ผู้บริหารบริหารสถานศึกษาด้วยความโปร่งใสเป็นธรรม และตรวจสอบได้ 9) โรงเรียนกำหนดวิธีการบรรลุเป้าหมายคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน และ 10) ครูปรับการสอนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมนักเรียน

องค์ประกอบที่ 5 ครูเป็นแบบอย่างที่ดี ประกอบด้วย 9 ตัวแปร คือ

1) ครูสามารถเป็นวิทยากรคุณธรรม 2) ครูมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 3) ครูเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ 4) ครูพูดจาสุภาพ 5) ครูมีจรรยาบรรณวิชาชีพครู 6) ครูไม่สร้าง

ความแตกแยกในหมู่คณะ 7) ครูช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน 8) ครูไม่แสวงหาประโยชน์จากนักเรียน และโรงเรียน และ 9) ครูเสียสละเพื่อส่วนรวม

องค์ประกอบที่ 6 โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ ปรัชญา และ การวางแผนโครงการ ประกอบด้วย 7 ตัวแปร คือ 1) โรงเรียนมีกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 2) โรงเรียนมีแผนกลยุทธ์การดำเนินงานโรงเรียนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน 3) โรงเรียนมีแผนพัฒนาคุณธรรม 4) โรงเรียนมีแผนงาน โครงการ และโครงการส่งเสริมคุณธรรม 5) โรงเรียนมีวิสัยทัศน์และปรัชญาด้านคุณธรรมชัดเจน 6) โรงเรียนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมทุกกิจกรรม จนเป็นวิถีคุณธรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียน และ 7) โรงเรียนมีบรรยากาศที่ดีต่อการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน

องค์ประกอบที่ 7 นักเรียน และครู มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากโครงการคุณธรรม ประกอบด้วย 4 ตัวแปร คือ 1) นักเรียนสามารถเผยแพร่องค์ความรู้โครงการคุณธรรม 2) นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้คุณธรรมได้ 3) นักเรียนมีโครงการคุณธรรมตามคุณธรรมอัตลักษณ์ 4) ครูมีการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. ผลการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม จำนวน 5 คน ผลการยืนยัน พบว่า องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม จำนวน 7 องค์ประกอบ คือ 1) ผู้นำมีคุณธรรม 2) นักเรียนมีพฤติกรรมพึงประสงค์ 3) โรงเรียนมีกลไกขับเคลื่อนคุณธรรม 4) หลักสูตรมีการบูรณาการคุณธรรม 5) ครูเป็นแบบอย่างที่ดี 6) โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ ปรัชญา และ การวางแผนโครงการ และ 7) นักเรียน และครู มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากโครงการคุณธรรม มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่องอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ การวิจัย 2 ประการ คือ 1) องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม และ 2) ผลการยืนยัน องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้นำมีคุณธรรม 2) นักเรียนมีพฤติกรรมพึงประสงค์ 3) โรงเรียนมีกลไก

ขับเคลื่อนคุณธรรม 4) หลักสูตรมีการบูรณาการคุณธรรม 5) ครูเป็นแบบอย่างที่ดี 6) โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ ปรัชญา และการวางแผนโครงการ 7) นักเรียนและครู มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากโครงการคุณธรรม ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องสมมติฐานการวิจัยที่ 1 คือ องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมเป็นพหุองค์ประกอบ ส่งผลให้มีความโดดเด่นและแตกต่างจากโรงเรียนทั่วไป ดังนี้ องค์ประกอบ ผู้นำมีคุณธรรม ที่ไม่ได้ผูกขาดกับแนวคิด ความเชื่อ หรือศาสนาใดศาสนาหนึ่ง แต่เป็นผู้นำที่สามารถบูรณาการคุณธรรมสากลไปใช้ภายในโรงเรียน องค์ประกอบ นักเรียนมีพฤติกรรมพึงประสงค์ จะปฏิบัติตามตามกรอบแนวคิดคุณธรรม 5 ประการ คือ ความพอเพียง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ และการเกิดอุดมการณ์คุณธรรม ซึ่งนักเรียนแต่ละโรงเรียนก็จะเน้นคุณธรรมแต่ละด้านแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับความสนใจเฉพาะของแต่ละบุคคล องค์ประกอบ โรงเรียนมีกลไกขับเคลื่อนคุณธรรม จะมีการใช้ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์เป็นเครื่องมือระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของคุณธรรมเป้าหมายแต่ละด้าน ที่โรงเรียนได้คัดเลือกไว้แล้ว มีการวัดผลความสำเร็จ โดยการใช้สัญลักษณ์รูปดาว เพื่อประกาศเชิดชูเกียรติ องค์ประกอบ หลักสูตรมีการบูรณาการคุณธรรม จะมีจุดเด่นที่ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ร่วมกันกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ องค์ประกอบ ครูเป็นแบบอย่างที่ดี คือ ครูในโรงเรียนคุณธรรม จะต้องเป็นผู้มีความยึดมั่นในตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ ที่ตนเองได้กำหนดไว้ร่วมกัน กับผู้บริหาร และนักเรียน และต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด องค์ประกอบ โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ ปรัชญา และการวางแผนโครงการ มีความโดดเด่น มุ่งเน้นวัตถุประสงค์หลัก คือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้ลดลง และส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เพิ่มขึ้นทั้งโรงเรียนเท่านั้น โดยมีการวางแผนการดำเนินงานจากล่างขึ้นบน (Bottom up) เป็นการเปิดใจรับฟังปัญหาที่แท้จริงจากนักเรียนและครู มากกว่าการกำหนดนโยบายจากผู้บริหารทางเดียว ทำให้รู้ถึง “ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ” ได้อย่างตรงจุด และองค์ประกอบ นักเรียนและครู มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากโครงการคุณธรรม โดยมีจุดเด่นคือ มีโครงการคุณธรรม ที่จะต้องเป็นสิ่งที่นักเรียนคิด เลือกลงมือแก้ไขปัญหานั้น มาเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อน นักเรียนและครู สามารถฝึกคุณธรรมจนเป็นนิสัย จากการคิดโครงการคุณธรรม และมีการสร้างองค์ความรู้จากการทำโครงการที่หลากหลาย สามารถพัฒนาเป็นนวัตกรรมทางคุณธรรมที่นักเรียน และครูต้องการทำ ความดีด้วยตนเองได้ และสอดคล้องกับคำกล่าวของ สีน สือสวน และคณะ ที่ว่า โรงเรียนคุณธรรมมีกระบวนการพัฒนาคุณธรรมทั้งระบบ มีการวิเคราะห์กำหนดเป้าหมาย การวางแผน และนำแผนงานไปสู่การปฏิบัติ มีการประเมินผล การเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนากระบวนการให้คุณธรรมเข้าไปอยู่ในวิถีปฏิบัติของทุกคนในโรงเรียน และการมีส่วนร่วมของนักเรียนครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน และผู้สอน ภายใต้ระบบการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอนที่ดี และสอดคล้องกับคำกล่าวของวิเชียร พงศธร ที่ว่า โรงเรียนคุณธรรมเป็นแหล่งเรียนรู้

คุณธรรมของทุกคนในโรงเรียน มีสภาพแวดล้อมที่ทำให้รู้สึกสบายกาย สบายใจ สะอาด และร่มรื่น มีโครงการคุณธรรม ที่ส่งเสริมให้นักเรียนคิด และแก้ไขปัญหาเอง ส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น ดังนั้น อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ในแต่ละองค์ประกอบ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ผู้นำมีคุณธรรม เป็นองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมที่มีความสำคัญที่สุด มี 23 ตัวแปร ประกอบด้วย ผู้บริหารเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและศิษย์ ผู้บริหารเป็นผู้รักประชาธิปไตย ผู้บริหารมีความเมตตา ผู้บริหารได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติ ผู้บริหารมีความขยันหมั่นเพียร ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจด้านคุณธรรม ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์ ผู้บริหารมีความยึดมั่นว่าคนดีสำคัญกว่าทุกสิ่ง ผู้บริหารมีความตั้งใจปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ผู้บริหารมีการบูรณาการองค์ความรู้ภายในโรงเรียน ผู้บริหารมีความพอเพียง ผู้บริหารใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่คุณธรรม ผู้บริหาร ครู และนักเรียน เคารพซึ่งกันและกัน ผู้บริหาร มีการประชุมหารืออย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ การวางแผนแบบที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ปัญหา มาสู่การปฏิบัติเป็นระบบ ผู้บริหารมีความตั้งใจจริง และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ตรงเวลาและเต็มเวลา ผู้บริหารเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนงานแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารมีทักษะการสื่อสารที่ดี ผู้บริหารปรับเปลี่ยนงานให้สอดคล้องกับโรงเรียนคุณธรรม ผู้บริหารมีความสามารถวิเคราะห์ รู้วิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในโรงเรียน และ ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการขับเคลื่อนการบริหารงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบดังกล่าวนี้ มีความโดดเด่นอย่างยิ่งสำหรับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ที่จะต้องมีผู้นำที่แสดงคุณลักษณะที่เหมาะสมและดีงามทั้งการกระทำ การวางตัว การดำรงชีวิตประจำวัน และการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่ได้ยึดถือกับแนวคำสอนทางศาสนาใด ศาสนาหนึ่ง แต่เป็นผู้นำการยึดถือหลักคุณธรรมสากลที่ประยุกต์ใช้ได้กับคนทุกความเชื่อ และสามารถปฏิบัติได้ทั้งโรงเรียน เนื่องจาก บทบาทของการเป็นผู้บริหารโรงเรียนคุณธรรม ต้องมีการวางแผนงานคุณธรรมกับหลายภาคส่วน ผู้บริหารจะเป็นผู้ระดมสมอง ในการประชุมเพื่อร่วมกำหนดคุณธรรมเป้าหมาย ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ปัญหา มาสู่การปฏิบัติเป็นระบบ การที่ผู้บริหารมีความเป็นกัลยาณมิตรกับครู และนักเรียน ก็จะส่งผลให้เกิดบรรยากาศที่เป็นมิตรในการทำงาน ผู้ใต้บังคับบัญชากล้าพูด กล้าเสนอแนะ ทำให้ผู้บริหารได้รับรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนคุณธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำมีความเป็นประชาธิปไตย จะต้องมีความยุติธรรม รับฟังความคิดเห็นของครู และนักเรียน ให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น เกิดเอกภาพในการขับเคลื่อนการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรม ในลักษณะ “ร่วมกันคิด ร่วมกัน

ทำ คุณธรรมทั้งโรงเรียน” นอกจากนี้ ผู้นำโรงเรียนคุณธรรม จะต้องเป็นผู้ที่มีความยึดมั่นว่าการเป็นคนดีสำคัญกว่าทุกสิ่ง สนับสนุนการทำงานที่โปร่งใสเป็นธรรม และถ่ายทอดแนวคิดนี้ไปสู่กระบวนการการทำงาน ทำให้ครูทำงานได้อย่างมีความสุข และซึมซับวิถีคุณธรรมในชีวิตประจำวัน ดังนั้น อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมจะมีความโดดเด่น มีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปได้ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม สอดคล้องกับคำกล่าวของ ปันดดา ดิศกุล ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารที่มีคุณธรรมจะต้องเริ่มจากความตั้งมั่นในความดี และยึดถือว่าคุณดีสำคัญกว่าทุกสิ่ง ซึ่งผู้บริหารจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและนักเรียน มีคุณธรรมอัตลักษณ์ที่เด่นชัดคือความเพียร การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การบริหารงานอย่างโปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้ การปฏิบัติด้านคุณธรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของประภาพร จันทรัมย์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหาร เน้นความเมตตาและความพอเพียง มีการสร้างต้นแบบความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เข้ากับการบริหารงบประมาณให้มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ ภูธร จันทะหงษ์ ปุณยจรัสธำรง ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนคุณธรรมมีลักษณะแตกต่างจากโรงเรียนอื่น คือผู้บริหารมีการบูรณาการองค์ความรู้คุณธรรมภายในโรงเรียน เป็นผู้นำครูและนักเรียน ในการวิเคราะห์คุณธรรมอัตลักษณ์โรงเรียนของตนเอง ผู้บริหารมีความตระหนักรู้ เข้าใจ และคิดอย่างมีเหตุผล จึงกล่าวได้ว่า ผู้นำมีคุณธรรม เป็นความโดดเด่นของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

องค์ประกอบที่ 2 นักเรียนมีพฤติกรรมพึงประสงค์ เป็นองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ที่มีความสำคัญเป็นอันดับที่สอง มี 22 ตัวแปร ประกอบด้วย นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเองและส่วนรวมมากขึ้น นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น นักเรียนมีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี นักเรียนตรงต่อเวลา นักเรียนเป็นผู้นำทางด้านคุณธรรม นักเรียนอยู่อย่างพอเพียง นักเรียนพูดจาสุภาพ นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาตนเองได้ นักเรียน ครอบครั้ว และโรงเรียน ร่วมกันพัฒนา และสนับสนุนวิสัยทัศน์ของโรงเรียน นักเรียนปฏิบัติต่อเพื่อนด้วยความสุภาพ นักเรียนรู้สึกปลอดภัยทางสังคม อารมณ์ และร่างกาย นักเรียนมีจิตสาธารณะ นักเรียนมีทัศนคติในการมองโลกเชิงบวก นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม คุณงามความดีที่อยู่ในตนเอง นำมายึดถือปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต นักเรียนใฝ่เรียน ใฝ่รู้ และมุ่งมั่นในการเรียน นักเรียนมีความเคารพต่อครู นักเรียนมีวินัย นักเรียนไม่ก่อกวนแกล้ง และไม่ใช้ความรุนแรงกับเพื่อน นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนด้วยตนเอง นักเรียนมีความกตัญญู นักเรียนจัดตั้งกลุ่ม/ชมชน/ ชมรม ตามความสนใจ ปฏิบัติกิจกรรมขยายผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านคุณธรรม ภายในโรงเรียน และ นักเรียนไม่หลงลืมตัวเมื่อประสบ

ความสำเร็จ จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบดังกล่าวนี้ มีความโดดเด่นอย่างยิ่ง สำหรับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม เนื่องจาก พฤติกรรมพึงประสงค์ของนักเรียนในแต่ละโรงเรียน จะมีความแตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับความสนใจ และการค้นพบปัญหาที่ต้องการแก้ไขของนักเรียนตามบริบทโรงเรียนของตนเอง ซึ่งนักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์แบ่งออกเป็นพฤติกรรมที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่ทำร้าย หรือทำลายตนเอง เช่น นักเรียนมีทัศนคติในการมองโลกเชิงบวก นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม คุณงามความดีที่อยู่ในตนเอง นำมายึดถือปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต นักเรียนรู้สึกปลอดภัยทางสังคม อารมณ์ และร่างกาย พฤติกรรมที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ทำร้ายหรือทำลายผู้อื่นให้เดือดร้อน เช่น นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและส่วนรวม นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาตนเองได้ นักเรียนมีจิตสาธารณะ นักเรียนอยู่อย่างพอเพียง นักเรียนปฏิบัติต่อเพื่อนด้วยความสุภาพ นักเรียนพูดจาสุภาพ นักเรียนตรงต่อเวลา และพฤติกรรมด้านการพัฒนาตนเอง เช่น นักเรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้และมุ่งมั่นในการเรียน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น นักเรียนมีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี นักเรียนเป็นผู้นำทางด้านคุณธรรม นักเรียนจัดตั้งกลุ่ม/ชุมชน/ชมรม ตามความสนใจ และขยายผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านคุณธรรมภายในโรงเรียน พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนคุณธรรม จะมีการปฏิบัติยึดถือต่อไปจนเกิดเป็นการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์โดยอัตโนมัติ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด ก็จะมีพฤติกรรมดังกล่าวในลักษณะคงเส้นคงวา เป็นลักษณะประจำตัวของนักเรียนโรงเรียนคุณธรรม ดังนั้น อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมจะมีความโดดเด่น มีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปได้ต้องมี นักเรียนที่มีพฤติกรรมพึงประสงค์ สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยกรอบแนวคิดที่สำคัญของโรงเรียนคุณธรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน 5 ด้าน คือความพอเพียง ความกตัญญู ความซื่อสัตย์สุจริตสร้างชาติ ความรับผิดชอบ และ การมีคุณธรรมจริยธรรม และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนไว้ 8 ประการ ซึ่งโรงเรียนทุกแห่งต้องจัดการเรียนรู้ให้ครอบคลุม ได้แก่ การรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ การมีความซื่อสัตย์ การมีวินัย การเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ การอยู่อย่างพอเพียง การมุ่งมั่นในการ ทำงาน การรักความเป็นไทย และการมีจิตสาธารณะ และสอดคล้องกับแนวคิดของสุทธิชัย หยุ่น ที่กล่าวถึงพฤติกรรมนักเรียนที่พึงประสงค์ ไว้ว่า นักเรียนมีน้ำใจต่อเพื่อน นักเรียนปฏิบัติตามอัตลักษณ์คุณธรรมที่กำหนดขึ้น นักเรียนมีความซื่อสัตย์ นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อเพื่อน นักเรียนมีจิตอาสา นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน นักเรียนช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านทุกวัน และ นักเรียนใช้จ่ายอย่างประหยัด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพงษ์ ศรีเศรษฐา ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนสู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรม โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ: กรณีศึกษา โรงเรียนพัยคณภูมิวิทยาคาร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ และ มุ่งมั่นในการทำงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ अबดุล (Abdul) ได้

ทำการศึกษาเรื่อง โรงเรียนที่ดีที่มีผลต่อการปรับตัวของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในดาร์จ รัฐอัสสัม ประเทศอินเดีย ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนด้วยตนเอง (Self-imposed) และนักเรียนมีความเป็นเลิศทางวิชาการ และสอดคล้องกับงานวิจัยร็อคฮิม สุรานโต้ และวาदानา (Rokhim, Suranto and Wardana) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพแวดล้อมของโรงเรียนกับพฤติกรรมความอดทนของนักเรียนในอินโดนีเซีย ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีการเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกันกับเพื่อน นักเรียนมีวินัย และนักเรียนมีความอดทน จึงกล่าวได้ว่า นักเรียนมีพฤติกรรมพึงประสงค์เป็นความโดดเด่นของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

องค์ประกอบที่ 3 โรงเรียนมีกลไกขับเคลื่อนคุณธรรม เป็นองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ที่มีความสำคัญเป็นอันดับที่สาม มี 16 ตัวแปร ประกอบด้วย การใช้ดาวเป็นเกณฑ์มาตรฐานชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำให้เป็นผู้นำเยาวชนจิตอาสา ผู้บริหาร สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของครู โรงเรียนเป็นต้นแบบการปฏิรูปประเทศ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนร่วมกันขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม โรงเรียนสร้างเครือข่ายเพื่อขยายผลด้วยวิธีการ coaching and mentoring ผู้บริหารและครู มีการปรับปรุงกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดบทเรียน และการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนได้รับการยอมรับให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ด้านคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนสร้างกลุ่มผู้จิตอาสา โรงเรียนมีแผนงานขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมอย่างชัดเจน โรงเรียนมีการสร้างเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมและมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภายนอก โรงเรียนมีข้อมูลสารสนเทศด้านคุณธรรม โรงเรียนมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการคุณธรรมผ่านช่องทางต่าง ๆ โรงเรียนมีป้ายหลักธรรมคำสอน/คำขวัญ/คติสอนใจ ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านวิชาการ และความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ และ โรงเรียนคิดทำ ย้ำ ซ้ำ ทวน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบดังกล่าวนี้ มีความโดดเด่นอย่างยิ่ง สำหรับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม เนื่องจาก กลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมจะมุ่งเน้นในการสร้างความรู้ความเข้าใจและพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ ด้วยการอบรมเชิงปฏิบัติการ ระดมสมองเพื่อค้นหา “คุณธรรมเป้าหมาย” และระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของคุณธรรมเป้าหมายแต่ละด้านที่โรงเรียนได้คัดเลือกไว้ ที่เรียกว่า “คุณธรรมอัตลักษณ์” ซึ่งมีการจำแนกตามกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้บริหาร ครู และนักเรียนเพื่อให้แต่ละกลุ่มรับทราบถึงวิธีปฏิบัติตนในแต่ละด้าน การมีโครงการคุณธรรม (Moral Project) เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนรู้ มีการนิเทศติดตามโดยนิเทศอาสาของมูลนิธิยุวสถิรคุณ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนลดลง และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น มีการสังเคราะห์ และถอดบทเรียน เพื่อให้โรงเรียนรับทราบถึงข้อที่ควรปรับปรุง เพื่อให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาคุณธรรมอัตลักษณ์ของตนเองให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นการส่งเสริมผู้บริหาร ครู และนักเรียน ให้มีความตระหนักรู้ เข้าใจ และสามารถขยายเครือข่าย และเป็นแหล่งเรียนรู้คุณธรรมให้แก่โรงเรียนอื่น ๆ

ดังนั้น อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมจะมีความโดดเด่น มีชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปได้ โรงเรียนจะต้องมีกลไกขับเคลื่อนคุณธรรม สอดคล้องกับสมปอง ใจดีเฉย กล่าวถึงกลไกที่ใช้พัฒนาโรงเรียนคุณธรรม คือ โรงเรียนมีแผนงาน โครงการ และโครงการส่งเสริมคุณธรรม ผู้บริหารบริหารสถานศึกษาอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ร่วมกันขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม ผู้บริหารพัฒนาศักยภาพครูแกนนำ และนักเรียนแกนนำให้เป็นผู้นำเยาวชนจิตอาสาสมัครออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดี และผู้บริหารจัดให้มีการศึกษาคุณงานโรงเรียนต้นแบบคุณธรรม และสอดคล้องกับปภัสวดี วีรภิตติ และคณะ ที่กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ต้องเริ่มการสร้างการรับรู้การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ มีการกำหนดวิธีและคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน การจัดทำโครงการคุณธรรม การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม และการบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้การนิเทศติดตาม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประเมินผล การถอดบทเรียนคุณธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของแก้วตา พิงตนเอง ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพการบริหารโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนคุณธรรมใช้กลไกวงจรคุณภาพ (PDCA Cycle) ในการบริหารโรงเรียนคุณธรรม ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงให้เหมาะสมตามการประเมินในด้านการปลูกฝังคุณธรรม ด้านธรรมาภิบาลในการบริหารงาน และด้านเศรษฐกิจพอเพียงมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 1 ผลการศึกษาพบว่า การใช้วงจรคุณภาพ (PDCA Cycle) มีความครอบคลุมด้านการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมในกระบวนการสร้างการรับรู้ และการยอมรับ กระบวนการสร้างครูแกนนำ และนักเรียนแกนนำ และการกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ การสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม การกำหนดวิธีบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน และดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลง (คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน) การนิเทศติดตาม และการประเมินผลการปรับปรุงกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดบทเรียน และการประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก จึงกล่าวได้ว่า โรงเรียนมีกลไกขับเคลื่อนคุณธรรม เป็นความโดดเด่นของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

องค์ประกอบที่ 4 หลักสูตรมีการบูรณาการคุณธรรม เป็นองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ที่มีความสำคัญ เป็นอันดับที่สี่ มี 10 ตัวแปร ประกอบด้วย ผู้บริหาร และครูมีการนิเทศติดตามและการประเมินผลคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ร่วมกันกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ ผู้บริหารบริหารสถานศึกษาอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม โรงเรียนมีการพัฒนา

จริยธรรมในนักเรียน ครูจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดี โรงเรียนมีคุณธรรมอัตลักษณ์ ผู้บริหาร บริหารสถานศึกษาด้วยความโปร่งใสเป็นธรรม และตรวจสอบได้ โรงเรียนกำหนดวิธีการบรรลุเป้าหมาย คุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน และ ครูปรับการสอนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมนักเรียน จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบดังกล่าวนี้ มีความโดดเด่นอย่างยิ่ง สำหรับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม เนื่องจาก หลักสูตรมีการบูรณาการคุณธรรม เป็นหนึ่งในโครงการพัฒนาจริยคุณ หรือที่เรียกว่า โครงการคุณธรรม เป็นกิจกรรมที่มุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้เป็นพฤติกรรมเชิงบวก และเป็นกิจกรรมหนึ่ง ที่กำหนดให้โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินโครงการ ตามแผนปฏิบัติการ เน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน โดยมีคู่มือ และเอกสาร จากมูลนิธิยุวสถิรคุณ ซึ่งจะ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณธรรมในระยะยาวต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของคมลิขิต นามไว และคณะ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามคุณธรรมอัตลักษณ์ โรงเรียนคุณธรรม จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้ คู่ความดีตามคุณธรรมอัตลักษณ์ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมที่มุ่งสร้างการมีส่วนร่วมกับสังคม กิจกรรมเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงเหตุผล กิจกรรมที่มุ่งเพิ่มพูนทักษะของชีวิตกิจกรรมที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมที่สนองตอบความสนใจ ความถนัด และความต้องการของนักเรียน กิจกรรมที่สะท้อนบริบทจริงของโรงเรียน กิจกรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ในชั้นเรียน กิจกรรมที่ ปลุกฝังเรื่องความซื่อสัตย์ ใฝ่การเรียนรู้ สามัคคี มีน้ำใจ กตัญญู พอเพียง ประหยัด มีจิตสาธารณะ จึง กล่าวได้ว่า โรงเรียนมีกลไกขับเคลื่อนคุณธรรมเป็นความโดดเด่นของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

องค์ประกอบที่ 5 ครูเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม มีความสำคัญเป็นที่ลำดับที่ ห้า มี 9 ตัวแปร ประกอบด้วย ครูสามารถเป็นวิทยากรคุณธรรม ครูมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ครูเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมได้รับการยกยเชิดชูเกียรติ ครูพูดจาสุภาพ ครูมีจรรยาบรรณวิชาชีพ ครูไม่สร้างความแตกแยกในหมู่คณะ ครูช่วยเหลือเพื่อน ร่วมงาน ครูไม่แสวงหาประโยชน์จากนักเรียนและโรงเรียน และ ครูเสียสละเพื่อส่วนรวม จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบดังนี้ มีความโดดเด่นอย่างยิ่งสำหรับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม เนื่องจากครู โรงเรียนคุณธรรม จะต้องผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพ “ครูแกนนำ” จากโครงการ พัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ มีหลักสูตรพัฒนาศักยภาพครูแกนนำ ใช้ปัญหาเป็นฐานการ เรียนรู้ (Problem-Based Learning : PBL) มีลักษณะการตั้งปัญหาเป็นประเด็นนำ กระตุ้นให้เกิด การคิดวิเคราะห์ ตั้งสมมติฐาน ค้นหาสาเหตุ และค้นคว้า ความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้อง โดยการเรียนรู้ จากปัญหา ซึ่งอาจเป็นสถานการณ์จริง เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ถูกต้อง การเรียนรู้ แบบ PBL จะเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้อำนาจการทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งครูแกนนำจะมีการเรียนรู้

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวข้องกับปัญหานั้น ๆ เน้นกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบเนื้อหาสาระจะเป็นลักษณะบูรณาการ โดยผสมผสานเนื้อหาของหลายๆ สาระวิชาเข้าด้วยกัน เพื่อที่จะอธิบายปัญหา มีการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย โดยมีวิทยากรประจำกลุ่ม (Facilitator) เป็นผู้สนับสนุนและกระตุ้นให้ร่วมกันสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในกลุ่ม และการเรียนรู้และค้นคว้าหาความรู้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตนเองหรือกลุ่มตั้งไว้ (Self-directed learning) โดยมีวิทยากรจิตอาสาจากศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณให้การอบรม ซึ่งครูที่ผ่านการอบรมจะเป็น “วิทยากรคุณธรรม” ที่มีความรู้ความเข้าใจและเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม จริยธรรมแก่เพื่อนครู และนักเรียนได้ นอกจากนี้ ครูยังมีความสามารถเข้าใจกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมสามารถถ่ายทอดวิธีการอบรม ตามแนวทางของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม ให้แก่เพื่อนครู และกลุ่มนักเรียนแกนนำของโรงเรียนได้ นอกจากนี้ ครูยังสามารถกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมคุณธรรมให้แก่ นักเรียน ครูเป็นผู้ที่มีความรัก ความเมตตา เอาใจใส่นักเรียน ตลอดจนปฏิบัติตามตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ที่ครูได้กำหนดไว้ และนำไปขยายผลในโรงเรียนเครือข่ายได้ สอดคล้องกับคำกล่าวของชัชวาลย์ สิงหาทอง ที่กล่าวไว้ว่า ครูเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม ครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างคุณธรรม และสามารถไปสร้างสื่อนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ด้านคุณธรรมแก่นักเรียน ครูมีการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางคุณธรรม และยังสอดคล้องกับแนวคิดของสราวุธ ต้นยาลักษณ์ ที่กล่าวถึงคุณธรรมอัตลักษณ์ของครู เช่น ครูตรงต่อเวลา ครูไม่แสวงหาผลประโยชน์จากนักเรียนและโรงเรียน ครูรับผิดชอบในหน้าที่ ครูมีจิตอาสา และ ครูประหยัดทรัพยากรของโรงเรียนและยังสอดคล้องกับแนวคิดของเกษม วัฒนชัย ที่ได้กล่าวถึงการเป็นครูที่ดีครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างแห่งความดีงาม ครูมีปฏิสัมพันธ์ภาพเชิงบวกระหว่างนักเรียนในห้องเรียน ครูต้องพินิจพิเคราะห์ทุกสิ่งด้วยเหตุผล จึงกล่าวได้ว่า ครูเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นความโดดเด่นของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

องค์ประกอบที่ 6 โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ ปรัชญา และการวางแผนโครงการเป็นองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมที่มีความสำคัญเป็นที่ลำดับที่ หก มี 7 ตัวแปรประกอบด้วย โรงเรียนมีกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนมีแผนกลยุทธ์ การดำเนินงานโรงเรียนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โรงเรียนมีแผนพัฒนาคุณธรรม โรงเรียนมีแผนงาน โครงการ และโครงการส่งเสริมคุณธรรม โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ และปรัชญา ด้านคุณธรรมชัดเจน โรงเรียนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมทุกกิจกรรมจนเป็นวิถีคุณธรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียน และโรงเรียนมีบรรยากาศที่ดีต่อการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบนี้ มีความโดดเด่นอย่างยิ่งสำหรับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม เนื่องจากในการวางแผนการดำเนินงาน และการบริหารการศึกษา โรงเรียนคุณธรรมจะต้องมีกำหนดวิสัยทัศน์ ปรัชญา และการวางแผน

โครงการที่เน้นด้านคุณธรรมอัตลักษณ์ และคุณธรรมเป้าหมาย มีการวิเคราะห์สถานะ และปัจจัยแวดล้อมของโรงเรียน เพื่อให้ทราบสถานภาพการดำเนินงานที่ผ่านมา และบริบทภายนอกต่าง ๆ ที่จะเปลี่ยนไปในอนาคต สำหรับเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดยุทธศาสตร์ และทราบถึงสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และสิ่งที่ควรจะเป็นในอนาคต เพื่อหาทางในการอุดช่องว่างที่มี โดยมีการมีวิเคราะห์จุดดี จุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนา ส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เพิ่มขึ้นทั้งโรงเรียน โดยโรงเรียนคุณธรรมแต่ละโรง จะมีแผนงานคุณธรรมเฉพาะตน ที่เกิดจากการบูรณาการโครงการ และกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนได้จัดทำขึ้น ภายใต้แผนงานด้านวิชาการ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมทุกกิจกรรมจนเป็นวิถี สู่การลงมือปฏิบัติที่สนองต่อความต้องการที่แท้จริงของนักเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และพัฒนาเป็นโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบต่อไปในอนาคต ซึ่งสอดคล้องแนวคิด สายฤดี วรกิจโกศาทร กล่าวว่าการกำหนดแนวทางการเป็นโรงเรียนคุณธรรม ต้องมีความสอดคล้องกับปรัชญา และวิสัยทัศน์โรงเรียน มีการกำหนดคุณธรรมเป้าหมายของโรงเรียน ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และสอดคล้องกับคำกล่าวของลัทธิเต๋าว่า “โรงเรียนคุณธรรมมีความแตกต่างจากโรงเรียนอื่น คือ โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่เพียงประสงค์ให้ลดลง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เพิ่มขึ้นทั้งโรงเรียน ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพร สงศรี ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนกลุ่มเครือข่าย บ้านโป่งที่ 3 ได้มีการวางแผนงานคุณธรรม โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาสภาพแวดล้อม บรรยากาศของโรงเรียนและชุมชน มีการประชุมระดมสมอง เพื่อค้นหา “คุณธรรมเป้าหมาย” และระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น มีการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น มีการวางแผนในการอบรมเชิงปฏิบัติการ มีการพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำในลักษณะ “พี่ทำนำ น้องทำตาม” มีการสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งด้านวิชาการ และความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ จึงกล่าวได้ว่า โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ ปรัชญา และการวางแผนโครงการเป็นความโดดเด่นของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

องค์ประกอบที่ 7 นักเรียน และครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากโครงการคุณธรรม เป็นองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมที่มีความสำคัญเป็นที่ลำดับที่ เจ็ด มี 4 ตัวแปรประกอบด้วย นักเรียนสามารถเผยแพร่องค์ความรู้โครงการคุณธรรม นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้คุณธรรมได้ นักเรียนมีโครงการคุณธรรมตามคุณธรรมอัตลักษณ์ นักเรียนมีโครงการคุณธรรมรู้จักการทำงานเป็นทีม จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบนี้ มีความโดดเด่นอย่างยิ่งสำหรับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม เนื่องจาก การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของโรงเรียนคุณธรรม จะเกิดจากการที่นักเรียน

และครู เผยแพร่ความรู้ผ่านโครงการคุณธรรม ที่เกิดจากการคิด เลือก และลงมือทำด้วยตนเอง โดยนำปัญหาที่คัดเลือกแล้ว มาระดมสมองหาสาเหตุของปัญหานั้น ๆ ที่ทุกคนเห็นพ้อง นำมาแก้ไข ปัญหา สรุปลงความรู้เป็นโครงการคุณธรรม รวมถึงมีการเผยแพร่สู่สาธารณชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โครงการคุณธรรมกับเครือข่ายในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการคุณธรรมสามารถทำได้ในหลายรูปแบบ เช่น จัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประชุม จัดกิจกรรมอย่างเป็นกิจลักษณะ เพื่อให้นักเรียน และครู มีโอกาสพบปะพูดคุย และกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น และช่วยผนึกกำลังกันให้เข้มแข็ง ในการร่วมกันทำความดี สามารถเป็นแบบอย่างให้กับโรงเรียนอื่นได้ นอกจากนี้ การแลกเปลี่ยน ความรู้และประสบการณ์โครงการคุณธรรม นับว่าเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สร้างประโยชน์แก่ โรงเรียน เพราะสามารถนำความรู้ที่ได้ ไปเผยแพร่ และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของชัชวาลย์ สิงหาทอง กล่าวว่า ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจด้านคุณธรรม และการขับเคลื่อนโครงการคุณธรรมอย่างเป็นระบบ มีการถ่ายทอดองค์ความรู้การดำเนินงาน คุณธรรมร่วมกับนักเรียน และครู เพื่อให้เกิดการสร้างเครือข่าย การมีส่วนร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และขับเคลื่อนโครงการไปในทิศทางเดียวกันอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องงานวิจัยของ ปัญญาเดช พันธุ์วัฒน์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การติดตามประเมินผล และสังเคราะห์องค์ความรู้โครงการโรงเรียน คุณธรรม ในสังกัดกรุงเทพมหานครจากการศึกษา พบว่า โครงการโรงเรียนคุณธรรม จะมีนักเรียน แกนนำ ที่ต้องนำองค์ความรู้ด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมมาปฏิบัติ และประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวัน มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกในชีวิตประจำวัน มีทักษะชีวิตที่ดีในสังคม และถ่ายทอด เผยแพร่องค์ความรู้ ในการพัฒนาต่อยอดโครงการ และขยายผลสู่โรงเรียนอื่น โดยมีองค์ ความรู้ “คุณธรรมอัตลักษณ์” และแนวทางในการปฏิบัติ “โตไปไม่โกง” ที่ได้จากการถอดองค์ความรู้ ของโครงการ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมนตรา ตูลย์เมธากการ และคณะ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การสังเคราะห์องค์ความรู้กระบวนการขยายผลโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมในส่วนภูมิภาค และการ ประเมินผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม ผลการศึกษา พบว่า นักเรียน และครูมีการสร้าง เครือข่ายเพื่อขยายผลไปยังโรงเรียนอื่นด้วยวิธีการ coaching and mentoring เผยแพร่และขยายผล ความรู้สู่โรงเรียนเครือข่ายได้ จึงกล่าวได้ว่า นักเรียน และครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากโครงการ คุณธรรม เป็นความโดดเด่นของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

ผลการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่าองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ทั้ง 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้นำมีคุณธรรม 2) นักเรียนมีพฤติกรรมพึงประสงค์ 3) โรงเรียนมีกลไกขับเคลื่อนคุณธรรม 4) หลักสูตรมีการบูรณาการคุณธรรม 5) ครูเป็นแบบอย่างที่ดี 6) โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ปรัชญา และการวางแผนโครงการ 7) นักเรียนและครู มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากโครงการคุณธรรม ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 คือ ผลการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์ ดังนี้ ผลที่เกิดขึ้นกับผู้บริหาร ในการบริหารโรงเรียนที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จ องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือการมีผู้นำที่นอกจากจะมีความรู้ความสามารถ และทักษะในการบริหารจัดการแล้ว การมีผู้นำที่มีคุณธรรม มีพฤติกรรมและการปฏิบัติตนในทางที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และบุคคลทั่วไป ก็เป็นเครื่องสะท้อนถึงอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมได้เป็นอย่างดี ซึ่งการที่ผู้บริหารเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและศิษย์ เป็นผู้รักประชาธิปไตย มีความเมตตา มีความขยันหมั่นเพียร มีความรู้ ความเข้าใจด้านคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ มีความยึดมั่นว่าคนดีสำคัญกว่าทุกสิ่ง มีความตั้งใจปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการบูรณาการองค์ความรู้ภายในโรงเรียน มีความพอเพียง มีหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่คุณธรรม มีความเคารพครูและนักเรียน มีการประชุมหารืออย่างสม่ำเสมอการวิเคราะห์วางแผนแบบที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ปัญหามาลงสู่การปฏิบัติเป็นระบบ มีความตั้งใจจริง และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ปฏิบัติหน้าที่ตรงเวลา และเต็มเวลา เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนงานแบบมีส่วนร่วม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีทักษะการสื่อสารที่ดี มีการปรับเปลี่ยนการงานให้สอดคล้องกับโรงเรียนคุณธรรม มีความสามารถวิเคราะห์ รู้วิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในโรงเรียน มีความรู้ความเข้าใจในการขับเคลื่อนการบริหารงาน โครงการโรงเรียนคุณธรรมนั้น จะส่งผลให้โรงเรียนคุณธรรมประสบความสำเร็จ เพราะเมื่อผู้บริหารมีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรม จะเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน นักเรียนมีพฤติกรรมพึงประสงค์ นับว่าเป็นเป้าหมายและหัวใจหลักของการดำเนินการโครงการโรงเรียนคุณธรรมที่ต้องการสร้างนักเรียนดีให้โรงเรียน มีโครงการคุณธรรมให้นักเรียนกำหนดปัญหาและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนและลงมือปฏิบัติโครงการ มีการทำงานเป็นทีม มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ของตนเองและส่วนรวมมากขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น มีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี ตรงต่อเวลามากขึ้น เป็นผู้นำทางด้านคุณธรรม อยู่อย่างพอเพียง พุดจาสุภาพ สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาตนเองได้ ปฏิบัติต่อเพื่อนด้วยความสุภาพ มีจิตสาธารณะ มีทัศนคติในการมองโลกเชิงบวก

มีคุณธรรมจริยธรรมที่นำมาปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต มีการใฝ่เรียนใฝ่รู้ และมุ่งมั่นในการเรียน มีความเคารพต่อครู มีวินัย ไม่ก่อกวนแกล้ง และไม่ใช้ความรุนแรงกับเพื่อน ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ด้วยตนเอง มีความกตัญญู มีการจัดตั้งกลุ่ม/ชุมชน/ ชมรม ตามความสนใจ ปฏิบัติกิจกรรม ขยายผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านคุณธรรมภายในโรงเรียน ล้วนแล้วแต่เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลพลอยได้ที่ตามมาจากการปฏิบัติตามตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ และการเรียนรู้ผ่านโครงการคุณธรรม ส่งผลให้เป็นเด็กดีของครู เด็กดีของโรงเรียน ลูกที่ดีของครอบครัว และคนดีของบ้านเมือง

ผลที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน การที่โรงเรียนมีกลไกขับเคลื่อนคุณธรรม เป็นการยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม โดย ผู้บริหาร ครู และนักเรียนร่วมกันขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรมอย่างชัดเจน โดยโรงเรียนมีป้ายหลักธรรมคำสอน/คำขวัญ/คติสอนใจ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม มีแหล่งข้อมูลสารสนเทศด้านคุณธรรม เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ มีการพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำ ให้เป็นผู้นำเยาวชนจิตอาสา สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาครูแกนนำ ใช้โครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ความดี มีการปรับปรุงกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดบทเรียน และการประชาสัมพันธ์ มีการนิเทศติดตามภายใน ตลอดจนมีการสร้างเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม และมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภายนอก ด้วยวิธีการ coaching and mentoring และผู้บริหาร ครู และนักเรียน ร่วมกันคิดทำ ย้ำ ซ้ำ ทวน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งจะทำให้กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมมีความยั่งยืน

ผลที่เกิดขึ้นกับการหลักสูตรการเรียนการสอน หลักสูตรมีการบูรณาการคุณธรรม จะทำให้การวางแผนการจัดการเรียนรู้และเตรียมการสอนของครู สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีการเรียนรู้ที่บูรณาการคุณธรรมจริยธรรม เชื่อมโยงไปในเนื้อหาวิชาที่สอนได้ นอกจากนี้ ครูยังสามารถปรับการสอนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมนักเรียน และยังสามารถเชื่อมโยงคุณธรรมไปยังการปฏิบัติผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การพัฒนาจริยธรรมในนักเรียน กิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดี ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่เริ่มด้วยใจ ไม่ใช่การบังคับ ทำให้เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้คุณธรรมในโรงเรียน นักเรียนเต็มใจที่จำทำและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จ

ผลที่เกิดขึ้นกับครู จากการที่ครูเป็นแบบอย่างที่ดี มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ครูพูดจาสุภาพ ครูไม่สร้างความแตกแยกในหมู่คณะ ครูไม่แสวงหาประโยชน์จากนักเรียนและโรงเรียน ครูเสียสละเพื่อส่วนรวม ครูมีการพัฒนาตนเอง อยู่เสมอ ครูมีจรรยาบรรณวิชาชีพ ครูช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน ครูสามารถเป็นวิทยากรคุณธรรม ครูเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ ทำให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ เห็นคุณค่าของการทำความดี และมีความภาคภูมิใจที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน

ผลที่เกิดขึ้นในกับโรงเรียนคุณธรรม จากการศึกษาที่โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ ปรัชญา และการวางแผนโครงการเนื่องจากโรงเรียนคุณธรรมมีแผนกลยุทธ์การดำเนินงานที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมทุกกิจกรรมจนเป็นวิถีคุณธรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียน ส่งผลให้การดำเนินงานด้านอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมจะยังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่องไปอย่างมีระเบียบแบบแผน ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนผู้บริหารโรงเรียน นักเรียนแกนนำ หรือครูแกนนำก็ตาม

องค์ความรู้และนวัตกรรมที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและครู เนื่องจากนักเรียน และครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากโครงการคุณธรรม จึงทำให้นักเรียนสามารถเผยแพร่องค์ความรู้โครงการคุณธรรม เรียนรู้การทำงานอย่างเป็นทีม ตลอดจนสามารถถ่ายทอดความรู้คุณธรรมได้ นับว่าเป็นความสำเร็จอย่างมาก เพราะนักเรียนจะรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของโรงเรียนร่วมด้วย การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของโรงเรียน มีการปฏิบัติตามคุณธรรมอัตลักษณ์ที่กำหนดไว้ ได้ลงมือแก้ไข และถ่ายทอดต่อยอด และขยายผลไปยังโรงเรียนอื่น ทำให้นักเรียนเกิดความตระหนักในคุณธรรมและซึมซับเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง ดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จึงทำให้อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม มีความถูกต้องเหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการผลการวิจัยเรื่อง อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมซึ่งพบว่า องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมมีความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนั้น เพื่อให้องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม มีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการศึกษาวิจัยอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ซึ่งสรุปผลเป็นข้อค้นพบการวิจัยครั้งนี้ ที่เป็นองค์ความรู้ ที่จะเป็นประโยชน์ต่ออัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ซึ่งควรนำข้อค้นพบจากการวิจัยองค์ประกอบของอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานภายในโรงเรียนคุณธรรมเพื่อการบริหารงาน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรนำองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมทั้ง 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้นำมีคุณธรรม นักเรียนมีพฤติกรรมพึงประสงค์ โรงเรียนมีกลไกขับเคลื่อนคุณธรรม หลักสูตรมีการบูรณาการคุณธรรม ครูเป็นแบบอย่างที่ดี โรงเรียน

มีวิสัยทัศน์ ปรัชญา และการวางแผนโครงการ และ นักเรียน และครู มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากโครงการคุณธรรม ไปสร้างคู่มืออบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม เพื่อนำไป เผยแพร่ให้กับโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม

2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรสนับสนุนงบประมาณในการอบรม เชิงปฏิบัติการให้กับผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียน ของโรงเรียนคุณธรรม ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ใน อัตลักษณ์ของโรงเรียนคุณธรรม เพื่อสนับสนุนให้เป็นโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ ผู้บริหารต้นแบบ ครูแกนนำ และนักเรียนแกนนำด้านคุณธรรม ตลอดจนสามารถขยายผลไปสู่โรงเรียนอื่นได้

3. โรงเรียนต้นแบบโรงเรียนคุณธรรม ควรนำองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ทั้ง 7 องค์ประกอบ ไปวางแผนการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาโรงเรียน ผู้บริหาร ครู นักเรียน กระบวนการ จัดการเรียนการสอน และกิจกรรม ตลอดจน ส่งเสริมโครงการคุณธรรม ให้เกิดอัตลักษณ์โรงเรียน คุณธรรมชั้นเลิศ ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนตนเองต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาอนาคตภาพของโรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ
2. ควรมีการศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ
3. ควรมีการศึกษาปัจจัยความสำเร็จของโรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกวรรณ ชื่นใจจิตต์. “การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2561.
- เกษม วัฒนชัย. **คุณครูที่รัก**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: พ.ศ.พัฒนา, 2559.
- _____ . **คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม**. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2558.
- _____ . **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ. (2560 – 2564)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559.
- _____ . **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2551.
- แก้วตา พึ่งตนเอง. “การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.
- คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ. **คู่มือการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2559-2564)**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- คมลิจิต นามไวและคณะ. “การพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามคุณธรรมอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม.” **วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด** 9, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563): บทคัดย่อ.
- โครงการสำรวจสถานการณ์คุณธรรมของสังคมไทย. เข้าถึงเมื่อ 17 มิถุนายน 2564, เข้าถึงได้จาก” https://www.moralcenter.or.th/images/ผลโพล_-_โครงการสำรวจสถานการณ์คุณธรรมของส.pdf.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. **อัตลักษณ์ผู้เรียน เอกลักษณ์สถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: ซีโน พับลิชชิ่ง แอนด์ แพคเกจจิง, 2557.
- ณัฐพร ส่งศรี. “การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3.” **วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร** 10, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2562): 25-36.
- เดชรัตน์ สุขกำเนิด. “ครอบครัวส่งเสริมคุณธรรม.” บทสรุปการสัมมนาวิชาการเรื่อง นวัตกรรม

- ส่งเสริมคุณธรรม 4.0 องค์ความรู้ประชุมวิชาการคุณธรรมในพื้นที่ทางสังคม จัดโดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ณ ศูนย์ประชุมวายุภักษ์ โรงแรมเซ็นทรา บาย เซ็นทารา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ กรุงเทพฯ, 4 กรกฎาคม 2561.
- ธนสาร บัลลังก์ปัทมา. “รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิต บัณฑิตสาขาวิชา การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2563.
- ธีระ ชันบุตร, “กลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมที่มีสัมฤทธิ์ผล โรงเรียนบ้านปากน้ำ (เขตมีจินนาวาสงเคราะห์) อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร,” **วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร** 10, 1 (มกราคม – มิถุนายน, 2562): 955-966.
- ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. **นโยบายโรงเรียนคุณธรรม**. เข้าถึงเมื่อ 4 ตุลาคม 2563. เข้าถึงได้จาก http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=43683&Key=news_eera_kiat/.
- นวรรตน์ รามสูต และบัลลังก์ โรหิตเสถียร. “การศึกษาไทย 4.0 ในบริบทการจัดการศึกษาเพื่อการศึกษาที่ยั่งยืน. เข้าถึงเมื่อ 23 พฤษภาคม 2564. เข้าถึงได้จาก <http://www.moe.go.th/websm/2016/aug/354.html>
- นารี น้อยจินดา. “คุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย.” **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต** 7, 2 (พฤศจิกายน 2555 – เมษายน 2556): 54-62.
- นิลลมียะห์ อิศาเฮาะและและศิลป์ชัย สุวรรณมณี. “บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้.” การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 20 เสนอที่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 15 มีนาคม พ.ศ. 2562.
- ประภาพร จันทร์ศรี. “การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ,คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.
- ปัญญาเดช พันธุ์วัฒน์. “การติดตามประเมินผล และสังเคราะห์องค์ความรู้โครงการโรงเรียนคุณธรรมในสังกัดกรุงเทพมหานคร.” **วารสารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน** 10, 1 (2560): 119-165.
- ปภัสวดี วีรภิตติ และคณะ. **คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2559.
- ปภัสวดี วีรภิตติ และคณะ. **กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ทำอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2560.

_____ **คู่มือการนิเทศติดตามโรงเรียนคุณธรรม.** กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2560.

_____ **บนเส้นทางสร้างคนดี.** กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2558.

“พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553.” เข้าถึงเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2563. เข้าถึงได้จาก
<http://www.atg.go.th/law-03.html>

ไพโรจน์ เค. “**Corporate Identity คืออะไร? (อัตลักษณ์ขององค์กร).** เข้าถึงเมื่อ 19 มีนาคม 2564. เข้าถึงได้จาก <https://greedisgoods.com/corporate-identity-%E0%B8%84%E0%B8%B7%E0%B8%AD/>

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **ร้อยโรงเรียนดีวิถีพุทธชั้นนำ รุ่น 1: โครงการประเมินเสนอแนะและพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553.

มูลนิธิยุวสถิรคุณ. **ประวัติความเป็นมาของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม.** เข้าถึงเมื่อ 22 พฤษภาคม 2564. เข้าถึงได้จาก <http://www.vyouth.org/aboutus/1>

มนตรี ตูลย์เมธาการและคณะ. **รายงานการวิจัยฉบับย่อ เรื่อง “การสังเคราะห์องค์ความรู้กระบวนการขยายผลโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมในส่วนภูมิภาค และการประเมินผลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม.”** กรุงเทพฯ: เดือนตุลา, 2560.

ราชบัณฑิตยสถาน. **คลังความรู้.** เข้าถึงเมื่อ 15 สิงหาคม 2563. เข้าถึงได้จาก
<http://www.royin.go.th/?knowledges=อัตลักษณ์-16-มิถุนายน-25>

วิเชียร พงศธร และคณะ. **ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการโรงเรียนคุณธรรม.** เข้าถึงเมื่อ 15 สิงหาคม 2563. เข้าถึงได้จาก <https://www.yuvabadhan foundation .org/th/work/moralschools/>

วีรวิท คงศักดิ์. **โรงเรียนคุณธรรม “บางมุลนาโกโมเดล.”** เข้าถึงเมื่อ 9 มิถุนายน 2564. เข้าถึงได้จาก
<https://dl.moralcenter.or.th/องค์ความรู้ส่งเสริมคุณธรรม/บทความ-กรณีศึกษา/10-โรงเรียนคุณธรรม-บางมุลนาโกโมเดล>

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต. **แผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรมกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ 2561.** กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, 2560.

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. **รายชื่อโรงเรียนคุณธรรม.** เข้าถึงเมื่อ มิถุนายน 2561. เข้าถึงได้จาก <http://moralschools.org/directory/>.

สรรเสริญ สุวรรณ และคณะ. **มาตรฐานและตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนา
นวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2559.

_____. **คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม**. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง, 2558.

_____. **คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม**. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง,
2558.

สายฤดี วรกิจโภคาทร. **คู่มือโรงเรียนคุณธรรม: คู่มือ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม
ในสถาบันการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร, 2552.

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. **รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “การปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม
จริยธรรม และค่านิยมที่ประสงค์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ม.ป.ท.

สรารุช ต้นยาลักษณ์. “บางมูลนาก โมเดล: โครงการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบ ด้านคุณธรรม
จริยธรรม.” **วารสารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน** 4, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2554): 125-
128.

สิน สือสวน. “มาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม, เข้าถึงเมื่อ 29 ตุลาคม 2563, เข้าถึงได้จาก”
[https://dl.moralcenter.or.th/องค์ความรู้ส่งเสริมคุณธรรม/วารสาร-จดหมายข่าว/กล้า-ทำ-
ดี/19-องค์ความรู้ปี-2562/39-มาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม](https://dl.moralcenter.or.th/องค์ความรู้ส่งเสริมคุณธรรม/วารสาร-จดหมายข่าว/กล้า-ทำ-ดี/19-องค์ความรู้ปี-2562/39-มาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม)

สุทธิชัย หยุ่น. “โรงเรียนคุณธรรม” อาจเป็นต้นแบบการ“ปฏิรูป”ประเทศ. เข้าถึงเมื่อ 5 ตุลาคม
2560. เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/613885>.

สุรพงษ์ ศรีเศรษฐา. “การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนสู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรม
โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ: กรณีศึกษา โรงเรียนพยุภรณ์วิทยาคาร.” **วารสารสถาบันวิจัยและ
พัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**. (มกราคม – มิถุนายน 2563): บทคัดย่อ.

สมปอง ใจดีเฉย. **เด็กดีสร้างได้**. นนทบุรี: อินฟินิท โกลบอลเทรต, 2557.

_____, วราลักษณ์ อ้อยชัยศรี, และพิมพ์ชยา ธนโชติชุตวัฒน์. **การสังเคราะห์องค์ความรู้
กระบวนการสร้างโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม (บางมูลนากโมเดล)**. กรุงเทพฯ:
ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, 2554.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **โรงเรียนดีต้องมีที่ยืน**. ม.ป.ท, ม.ป.ป.

_____. **บริหารงานการศึกษาภาคบังคับ. แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ผู้เรียนการศึกษา
ภาคบังคับโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.

- _____ การศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 1. เข้าถึงเมื่อ 9 พฤษภาคม 2563. เข้าถึงได้จาก <http://www.reo2.moe.go.th/web/images/download/2561-reo1-dv-moral.pdf>
- _____ ทำอย่างไรให้พร้อมรับการประเมินฯ รอบสาม, เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 256, เข้าถึงได้จาก <http://lpn.nfe.go.th/pranee/UserFiles/Pdf/may54.pdf>
- _____ คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554 – 2558). กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2554.
- _____ คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน 2554). กรุงเทพฯ: ออฟเซ็ทพลัส, 2555.
- _____ ร่างตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ ปี 2559-2563 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. เข้าถึงเมื่อ 25 พฤษภาคม 2564, เข้าถึงได้จาก http://www.qa.cmru.ac.th/web/UserFiles/files/Download/KPI2559_2563.pdf
- _____ สัมภาษณ์ ชัชวาลย์ สิงหาทอง. ผู้อำนวยการโรงเรียนภัทรญาณวิทยา. 16 ตุลาคม 2563.
- _____ ฐาปนัฐ อุดมศรี. นักวิชาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ. 18 ธันวาคม 2563.
- _____ ปนัดดา ดิศกุล. หม่อมหลวง. อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ. 23 ธันวาคม 2563.
- _____ ภูธร จันทะหงษ์ ปุณยจรัสธำรง. รองผู้อำนวยการสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 18 ธันวาคม 2563.
- _____ ลัดดาวัลย์ ศานตินิรันดร. ผู้อำนวยการโรงเรียนคงทองวิทยา. 16 ตุลาคม 2563.

ภาษาอังกฤษ

Abbasi Neda. “The translational Design of schools: An Evidence-Based Approach to aligning Pedagogy and Learning Environments.” in **Adolescent Identity Formation and the School Environment**, 83-103. Fisher, K. Ed. Rotterdam: Sense Publisher, 2016.

Abdul Samad. “A study of the effect of Academic climate on students Adjustment

- and Academic Achievement of provincialized secondary school of Darrang district Assam.” Ph.D. dissertation, Department of Education, Gauhati University, Assam, 2013. Accessed May 21, 2021. Available from Shodhganga. <http://hdl.handle.net/10603/115362>.
- Adelman, Howard. “**National School Climate Standards**,” Accessed 25 May 2021. available from <https://www.schoolclimate.org/themes/schoolclimate/assets/pdf/policy/school-climate-standards.pdf>
- Best John W., and Jame V. Kahn. **Research in Education**. 10th Ed. Massachusetts: Pearson Education Inc, 2006.
- Bidin Rosmiza, Aida Muhaimi, and Jusang Bolong. Strategising. “Corporate Identity for the Perception of Corporate Image in the Selected Government linked Companies (GLCs) in Malaysia.” **ProcediaSocial and Behavioral Sciences** 155, 3 (2014): 26-330.
- Cronbach, Lee J. **Essentials of Psychological Tests**. 4th ed. New York: Harper & Row.
- Rokhim, Hanif Nur, Suranto and Amika Wardana. “The Relationship of School Environment to Student Tolerance in Indonesia.” (paper presented at the 4th International Conference of Social Science and Education (ICSSED), n.p.,n.d., 2020).
- Don, Kutsyuruba, B. , A. Klinger and Alicia Hussain. “Relationships among school climate, school safety, and student achievement and well-being: a review of the literature.” **Review of Education**. 3, 2 (June, 2015): 103-135.
- Likert Rensis. **The Human Organization**. New York: McGraw-Hill, 1961.
- Lopez Veronica. “School climate.” **Education and Development Post- 2015** 4, no. (2014): 1.
- Kaiser quoted in Barbara G. Tabachink, and Linda S. Fidell. **Using Multivariate Statistics**. New York: Haper & Row, 1983.
- Krejcie, Robert V. and Daryle W. Morgan, Determining Sample Size for Research Activities,” **Journal for Education and Psychological Measurement** 3, no. (November, 1970): 608.
- Ming-Te Wang., and Jessica L. Degol “School climate: A review of the construct,

measurement, and impact on student outcomes.” **Educational Psychology Review** 28, 2 (2016): 315-352.

Pramila Kumari and Poonam Dhull. “School climate and students outcome.” **International Education & Research Journal** 3, 3 (Mar, 2017): 132-134.

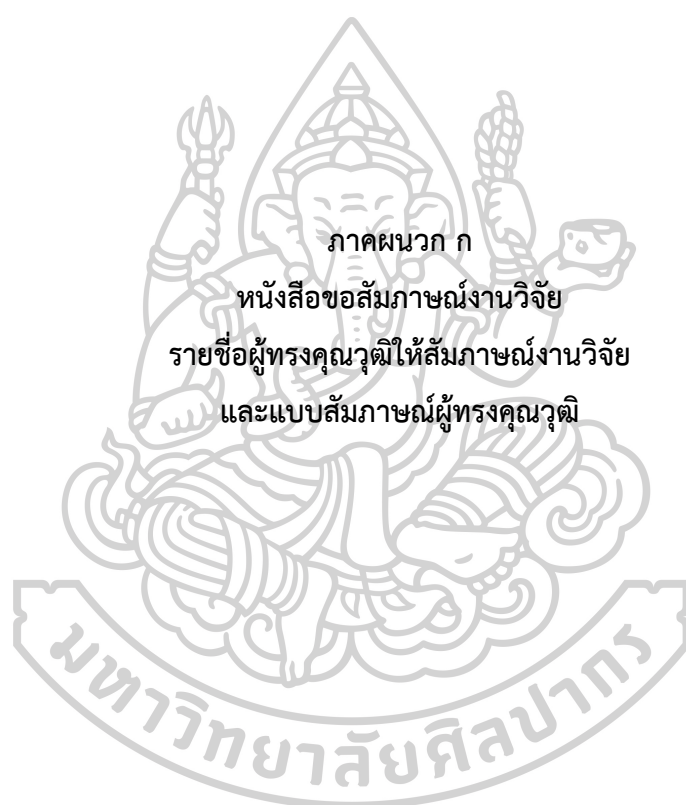
Qashmer, Amani Faisal. “Character Education and Adolescents’ Moral Identity Development (Actual and Ideal).” Ph.D. dissertation, The Graduate School, University of Missouri - St. Louis, 2016. Accessed 21 May, 2021. Available from <https://irl.umsl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1064&context=dissertation>

Smith Megan Lorraine. “School Climate, Early Adolescent Development, and Identity: Associations with Adjustment Outcomes.” Ph.D. dissertation, College of Education and Human Services, West Virginia University, 2015. Accessed 8 April, 2021. Available from <https://researchrepository.wvu.edu/etd/6670/>

Turkkahraman Mimar. “Education, Teaching and School as A Social Organization,” **Procedia- Social and behavioral Science** 186 (2015): 381-387.

ที่ อว 8612.2/783

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

9 พฤศจิกายน 2563

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิสัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน

ด้วย นายสายันต์ โพธิ์ทอง รหัสนักศึกษา 58252912 นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำ
วิทยานิพนธ์เรื่อง “อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม” ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
ใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านในฐานะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้นักศึกษาสัมภาษณ์เกี่ยวกับงานวิจัยดังกล่าว เพื่อนำไป
ประกอบการพัฒนางานวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

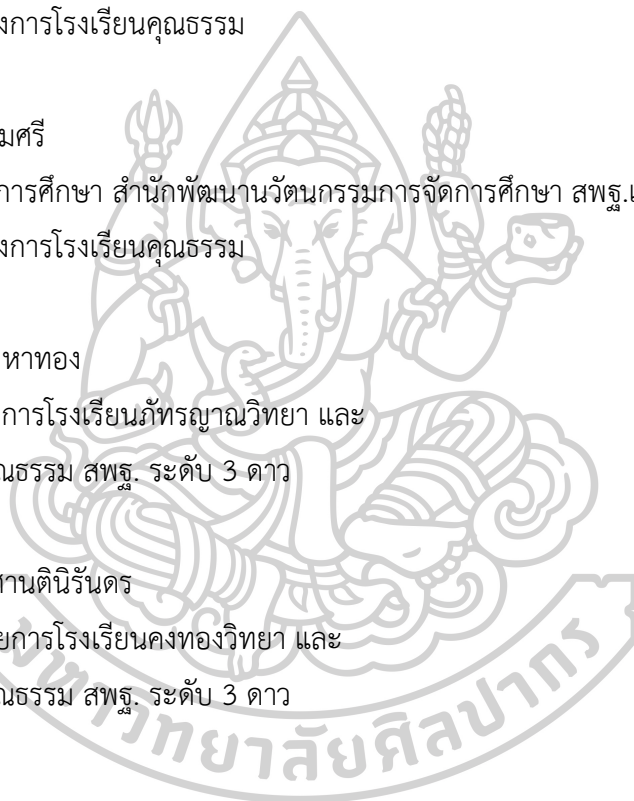
ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มัทนา วังถนอมศักดิ์)
หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
โทร. 09 3979 3455
นักศึกษา. 06 3212 1290

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์

1. หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล
ตำแหน่ง อธิบดีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
2. ดร.ภูธร จันทะหงษ์ ปุณยจรัสธำรง
ตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการจัดการศึกษา สพฐ.และ
เป็นที่ปรึกษาโครงการโรงเรียนคุณธรรม
3. ดร.ฐาปนัฐ อุดมศรี
ตำแหน่ง นักวิชาการศึกษา สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สพฐ.และ
เป็นที่ปรึกษาโครงการโรงเรียนคุณธรรม
4. ดร.ชัชวาลย์ สิงหาทอง
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนภัทรญาณวิทยา และ
รางวัลโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 3 ดาว
5. นางลัดดาวัลย์ ศานตินิรันดร
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนคงทองวิทยา และ
รางวัลโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ระดับ 3 ดาว

**แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
งานวิจัย เรื่อง อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม**

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในการรวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดตัวแปรในการวิจัยและจัดทำเป็นข้อกระทงคำถาม สำหรับวิทยานิพนธ์ เรื่อง อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อทราบองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม 2) เพื่อทราบผลการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มีค่าต่อการทำงานวิจัยครั้งนี้ และจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาต่อไป

แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์ สำหรับการพิจารณากำหนดตัวแปรในการวิจัย

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

นายสายันต์ โพธิ์ทอง

นักศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

โทรศัพท์ 0-6321-21290

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ทรงคุณวุฒิ

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นาย นาง นางสาว.....

วุฒิการศึกษา .....

ตำแหน่งหน้าที่ .....

สถานที่ทำงาน .....

วัน/เดือน/ปี/เวลา วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .... เวลา .....

ตอนที่ 2 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์ สำหรับการพิจารณากำหนดตัวแปรในการวิจัย

1. อะไรเป็นจุดเด่นที่ทำให้โรงเรียนคุณธรรม แตกต่างจากโรงเรียนอื่น.....

.....

2. อะไรที่ทำให้โรงเรียนคุณธรรม ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาเด็กนักเรียน.....

.....

3. ผ.อ./ครู หรือ การจัดการ/ชุมชน มีส่วนทำให้โรงเรียนคุณธรรม แตกต่างจากโรงเรียนอื่นหรือไม่ / อย่างไร.....

.....

4. ความคิดเห็นอื่น ๆ

.....

ลงชื่อ .....ลงชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

(.....)

ที่ อว 8612.2/56

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

25 มกราคม 2564

เรื่อง ขออนุญาตตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาคร พรหมโคตร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นายสายันต์ โพธิ์ทอง รหัสนักศึกษา 58252912 นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม” ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขออนุญาตจากท่านในการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มัทนา วังถนอมศักดิ์)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร. 09 3979 3455

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาคร พรหมโคตร
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทำนอง วงศ์พุทธ
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาและวรรณคดีตะวันออก คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพเก้า ฤณ พัทลุง
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาการสอนสถิติและการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ
4. ดร. อรณิชา คชนา
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนประชามงคล จังหวัดกาญจนบุรี
โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
5. ดร.สมใจ สืบวัฒนพงษ์กุล
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งคลีโคกช้างวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี
โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ข้อที่	ผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC	แปลผล	
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
1	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
2	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
3	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
4	+1	0	+1	+1	+1	0.8	/	
5	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
6	+1	0	+1	-1	0	0.4		/
7	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
8	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
9	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
10	+1	0	+1	+1	+1	0.8	/	
11	+1	0	+1	+1	+1	0.8	/	
12	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
13	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
14	+1	-1	+1	+1	+1	0.6	/	
15	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
16	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
17	+1	0	+1	+1	+1	0.8	/	
18	+1	-1	+1	+1	+1	1	/	
19	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
20	+1	-1	+1	+1	+1	0.6	/	
21	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
22	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
23	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
24	+1	0	+1	+1	+1	0.8	/	
25	0	+1	+1	+1	+1	0.8	/	

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (ต่อ)

ข้อที่	ผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC	แปลผล	
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
26	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
27	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
28	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
29	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
30	+1	0	+1	+1	+1	0.8	/	
31	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
32	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
33	0	+1	+1	+1	+1	0.8	/	
34	0	+1	+1	+1	+1	0.8	/	
35	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
36	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
37	+1	0	+1	+1	+1	0.8	/	
38	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
39	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
40	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
41	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
42	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
43	-1	+1	+1	+1	-1	0.2		/
44	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
45	+1	0	+1	+1	+1	0.8	/	
46	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
47	+1	-1	+1	+1	+1	0.6	/	
48	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
49	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
50	+1	-1	+1	+1	+1	0.6	/	

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (ต่อ)

ข้อที่	ผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC	แปลผล	
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
51	+1	-1	+1	+1	+1	0.6	/	
52	+1	0	+1	+1	+1	0.8	/	
53	0	+1	+1	+1	-1	0.4		/
54	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
55	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
56	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
57	+1	0	+1	+1	+1	0.8	/	
58	0	+1	+1	+1	-1	0.4		/
59	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
60	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
61	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
62	0	+1	+1	-1	+1	0.4		/
63	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
64	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
65	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
66	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
67	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
68	+1	0	+1	+1	+1	0.8	/	
69	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
70	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
71	+1	-1	+1	+1	+1	0.6	/	
72	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
73	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
74	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
75	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (ต่อ)

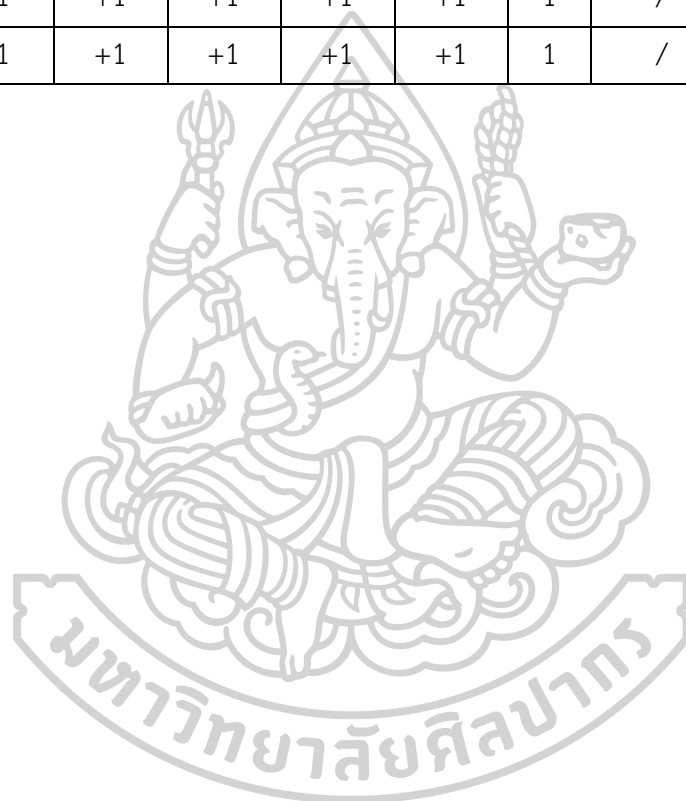
ข้อที่	ผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC	แปลผล	
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
76	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
77	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
78	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
79	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
80	0	+1	+1	+1	-1	0.4		/
81	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
82	+1	0	+1	+1	+1	0.8	/	
83	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
84	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
85	+1	0	+1	+1	+1	0.8	/	
86	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
87	+1	0	+1	+1	+1	0.8	/	
88	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
89	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
90	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
91	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
92	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
93	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
94	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
95	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
96	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
97	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
98	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
99	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
100	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (ต่อ)

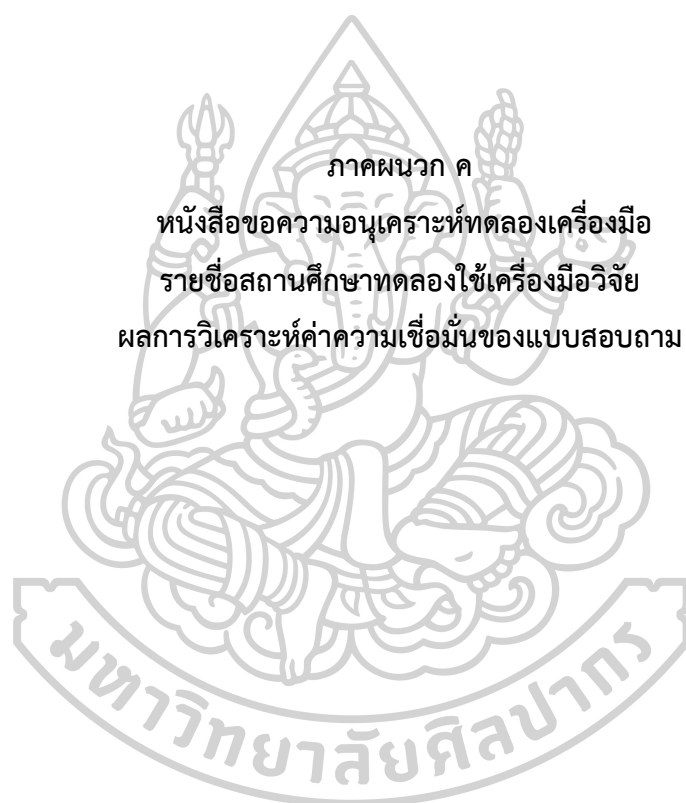
ข้อที่	ผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC	แปลผล	
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
101	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
102	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
103	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
104	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
105	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
106	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
107	+1	0	+1	+1	+1	0.8	/	
108	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
109	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
110	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
111	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
112	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
113	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
114	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
115	+1	+1	0	-1	+1	0.4		/
116	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
117	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
118	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
119	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
120	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
121	0	+1	+1	+1	-1	0.4		/
122	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
123	+1	+1	0	+1	+1	0.8		/
124	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
125	0	+1	+1	+1	+1	0.8		/

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (ต่อ)

ข้อที่	ผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC	แปลผล	
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
126	+1	0	+1	+1	+1	0.8	/	
127	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
128	+1	+1	0	+1	-1	0.4		/
129	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	
130	+1	+1	+1	+1	+1	1	/	

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือ
รายชื่อสถานศึกษาทดลองใช้เครื่องมือวิจัย
ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ที่ อว 8612.2/158

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

9 กุมภาพันธ์ 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ราชดา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 4 ฉบับ

ด้วย นายสายันต์ โพธิ์ทอง รหัสนักศึกษา 58252912 นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม” ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์
ให้นักศึกษาทำการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือในหน่วยงานของท่าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อน
นำไปใช้ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษา ขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่าน
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มัทนา วังถนอมศักดิ์)
หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
โทร. 09 3979 3455
นักศึกษา 06 3212 1290

รายชื่อโรงเรียนที่ทดลองเครื่องมือ

1. โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา	จังหวัดกรุงเทพมหานคร
2. โรงเรียนดอยสะเก็ดวิทยาลัย	จังหวัดเชียงใหม่
3. โรงเรียนกำแพงเพชรวิทยาคม	จังหวัดกำแพงเพชร
4. โรงเรียนชานุมานวิทยาคม	จังหวัดอำนาจเจริญ
5. โรงเรียนมัธยมบักดองวิทยา	จังหวัดศรีสะเกษ
6. โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์	จังหวัดฉะเชิงเทรา
7. โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย 2	จังหวัดสงขลา
8. โรงเรียนวิเชียรมาตุ	จังหวัดตรัง

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	32	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	32	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.982	.984	119

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A1	504.25	1922.710	-.048	.983
A2	504.28	1908.015	.363	.982
A3	504.28	1910.854	.360	.982
A4	504.44	1908.254	.285	.982
A5	504.44	1908.254	.285	.982
A6	504.47	1905.934	.295	.982
A7	504.59	1905.023	.275	.982
A8	504.53	1893.676	.478	.982
A9	504.28	1906.402	.513	.982

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A10	504.59	1888.120	.529	.982
A11	505.53	1901.741	.251	.983
A12	504.97	1906.547	.240	.983
A13	505.78	1907.918	.169	.983
A14	505.25	1876.516	.597	.982
A15	504.72	1901.176	.342	.982
A16	505.31	1874.738	.601	.982
A17	505.59	1886.443	.400	.983
A18	504.91	1881.378	.540	.982
A19	504.78	1893.596	.520	.982
A20	504.72	1889.047	.597	.982
A21	504.91	1886.604	.519	.982
A22	505.53	1878.709	.414	.983
A23	504.97	1884.354	.572	.982
A24	504.88	1895.403	.510	.982
A25	504.78	1902.370	.391	.982
A26	504.88	1902.823	.363	.982
A27	504.88	1888.177	.598	.982
A28	504.81	1886.286	.614	.982
A29	505.69	1886.286	.433	.982
A30	505.63	1896.500	.421	.982
A31	505.66	1878.684	.606	.982
A32	505.78	1888.370	.449	.982
A33	505.53	1871.741	.682	.982
A34	505.38	1880.952	.615	.982
A35	504.81	1897.706	.448	.982
A36	504.84	1894.330	.478	.982
A37	505.00	1891.226	.548	.982
A38	504.88	1894.694	.584	.982
A39	504.84	1891.233	.582	.982
A40	504.94	1886.964	.648	.982
A41	504.91	1885.636	.658	.982
A42	504.94	1900.383	.392	.982
A43	505.00	1890.645	.517	.982
A44	505.09	1890.410	.572	.982

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A45	505.16	1881.491	.635	.982
A46	504.94	1888.190	.688	.982
A47	504.66	1893.910	.553	.982
A48	504.66	1896.555	.499	.982
A49	504.56	1898.706	.520	.982
A50	504.53	1894.838	.548	.982
A51	504.63	1887.532	.684	.982
A52	504.59	1892.249	.663	.982
A53	504.66	1888.039	.673	.982
A54	504.63	1888.113	.672	.982
A55	504.56	1895.286	.599	.982
A56	504.59	1889.733	.642	.982
A57	504.56	1895.286	.599	.982
A58	504.69	1882.931	.709	.982
A59	504.69	1882.931	.709	.982
A60	504.72	1886.918	.637	.982
A61	504.66	1888.491	.663	.982
A62	504.66	1891.007	.612	.982
A63	504.69	1886.867	.698	.982
A64	504.75	1878.710	.735	.982
A65	504.72	1885.951	.720	.982
A66	504.94	1895.028	.455	.982
A67	504.72	1891.112	.614	.982
A68	504.72	1889.434	.648	.982
A69	504.75	1883.871	.699	.982
A70	504.66	1886.491	.704	.982
A71	504.69	1892.351	.585	.982
A72	504.66	1890.943	.687	.982
A73	504.66	1890.943	.687	.982
A74	504.66	1888.297	.667	.982
A75	504.66	1893.588	.559	.982
A76	504.63	1893.855	.622	.982
A77	504.59	1894.701	.606	.982
A78	504.56	1894.125	.626	.982
A79	504.88	1888.177	.519	.982

Item-Total Statistics

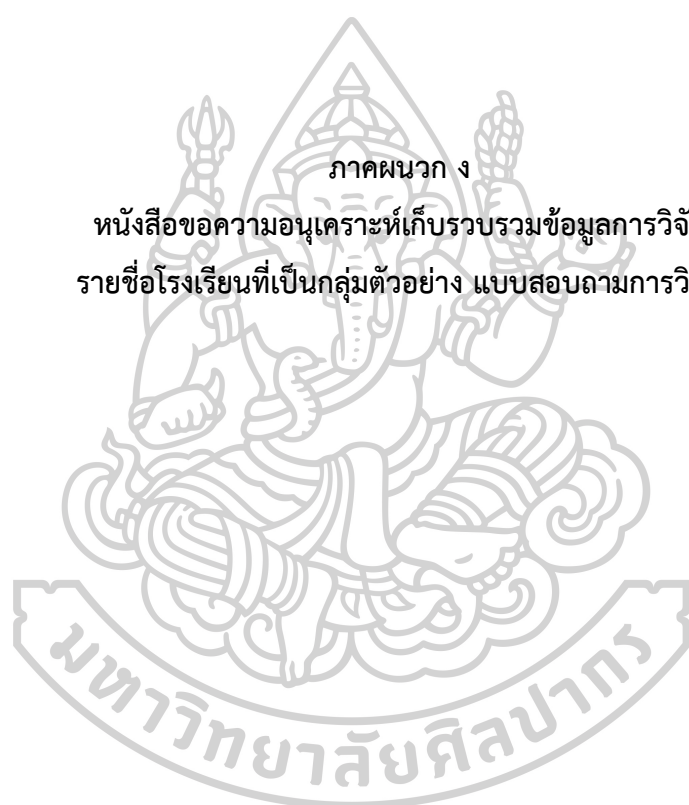
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A80	505.00	1880.387	.578	.982
A81	504.78	1885.725	.670	.982
A82	504.78	1885.725	.670	.982
A83	504.81	1884.673	.699	.982
A84	504.56	1891.738	.681	.982
A85	504.66	1887.717	.761	.982
A86	504.69	1889.060	.731	.982
A87	504.75	1884.065	.765	.982
A88	504.56	1894.125	.556	.982
A89	504.47	1900.709	.502	.982
A90	504.63	1897.016	.490	.982
A91	504.75	1888.129	.619	.982
A92	505.03	1877.838	.627	.982
A93	505.03	1872.225	.710	.982
A94	505.16	1877.362	.626	.982
A95	505.22	1880.176	.587	.982
A96	505.28	1876.467	.588	.982
A97	505.38	1881.016	.527	.982
A98	505.06	1891.415	.534	.982
A99	505.06	1881.867	.656	.982
A100	505.09	1886.926	.588	.982
A101	504.94	1888.641	.679	.982
A102	504.91	1888.281	.748	.982
A103	505.22	1873.983	.677	.982
A104	505.38	1866.435	.723	.982
A105	505.38	1870.887	.730	.982
A106	505.16	1875.814	.684	.982
A107	504.88	1887.081	.753	.982
A108	504.84	1889.814	.676	.982
A109	504.81	1893.448	.664	.982
A110	504.91	1886.217	.710	.982
A111	505.00	1893.226	.511	.982
A112	505.03	1885.386	.677	.982
A113	504.97	1886.999	.665	.982
A114	505.00	1885.419	.656	.982

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A115	505.06	1890.512	.510	.982
A116	504.97	1890.289	.666	.982
A117	505.00	1885.548	.716	.982
A118	504.97	1882.225	.758	.982
A119	505.00	1883.613	.689	.982

ที่ อว 8612.2/ 2๕๖

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสกลนคร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

24 กุมภาพันธ์ 2564

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 4 ฉบับ

ด้วย นายสาयนต์ โพธิ์ทอง นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชา การบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสกลนคร ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่าน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา และครูสังคมศึกษา เพื่อประกอบการทำวิจัย ในการนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านตอบแบบสอบถาม และโปรดกรุณาแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามให้แก่ นักศึกษาดังกล่าวด้วย

เรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์)

รองหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ปฏิบัติการแทนหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร. 09 3979 3455

นักศึกษา โทร. 06 3212 1290

รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

1. ภาคเหนือจำนวน 20 โรงเรียน	จังหวัด
1. โรงเรียนสะเมิงพิทยาคม	เชียงใหม่
2. โรงเรียนจอมทอง	เชียงใหม่
3. โรงเรียนวัฒโนทัยพายัพ	เชียงใหม่
4. โรงเรียนเวียงมอกวิทยา	ลำปาง
5. โรงเรียนสบปราบพิทยาคม	ลำปาง
6. โรงเรียนอุโมงค์วิทยา	ลำพูน
7. โรงเรียนฝายกวางวิทยา	พะเยา
8. โรงเรียนถ้ำปินวิทยา	พะเยา
9. โรงเรียนฟากบ้านวิทยา	พะเยา
10. โรงเรียนภูซางวิทยา	พะเยา
11. โรงเรียนบ้านแซววิทยา	เชียงราย
12. โรงเรียนบ้านหลวง	น่าน
13. โรงเรียนทุ่งช้าง	น่าน
14. โรงเรียนสรอยเสรีวิทยา	แพร่
15. โรงเรียนพุทธชินราชพิทยา	พิษณุโลก
16. โรงเรียนลับแลพิทยาคม	อุตรดิตถ์
17. โรงเรียนจ่านกร้อง	พิษณุโลก
18. โรงเรียนแคมป์สนวิทยา	เพชรบูรณ์
19. โรงเรียนวิทย์พิทยาคม	กำแพงเพชร
20. โรงเรียนปงพัฒนาราชวิทยาลัย	พะเยา

2. ภาคกลางจำนวน 34 โรงเรียน

	จังหวัด
1. โรงเรียนไชยฉิมพลีวิทยาคม	กรุงเทพมหานคร
2. โรงเรียนวัดรางบัว	กรุงเทพมหานคร
3. โรงเรียนสุวรรณพลับพลาพิทยาคม	กรุงเทพมหานคร
4. โรงเรียนวิมุตยารามพิทยากร	กรุงเทพมหานคร
5. โรงเรียนสตรีวัดอัปสรสวรรค์	กรุงเทพมหานคร
6. โรงเรียนวัดสระเกษ	กรุงเทพมหานคร
7. โรงเรียนราชวินิตมัธยม	กรุงเทพมหานคร
8. โรงเรียนวัดพุทธบูชา	กรุงเทพมหานคร
9. โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ	กรุงเทพมหานคร
10. โรงเรียนที่ปิงกรวิทยาพัฒนา (ทวิวัฒนา)	กรุงเทพมหานคร
11. โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ	กรุงเทพมหานคร
12. โรงเรียนเทพลีลา	กรุงเทพมหานคร
13. โรงเรียนหนองแค (สรกิจพิทยา)	สระบุรี
14. โรงเรียนสุวีรวิทยา	สระบุรี
15. โรงเรียนสิงห์บุรี	สิงห์บุรี
16. โรงเรียนชัยบาดาลพิทยาคม	ลพบุรี
17. โรงเรียนอินทร์บุรี	สิงห์บุรี
18. โรงเรียนนวมราชานุสรณ์	นครนายก
19. โรงเรียนศรีสวัสดิ์พิทยาคม	กาญจนบุรี
20. โรงเรียนโพธาวัฒนาเสนี	ราชบุรี
21. โรงเรียนหนองปรือพิทยาคม	กาญจนบุรี
22. โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย	นครปฐม
23. โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา	นครปฐม
24. โรงเรียนเบญจมเทพอุทิศ	เพชรบุรี
25. โรงเรียนป่าเต็งวิทยา	เพชรบุรี
26. โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์	เพชรบุรี

2. ภาคกลางจำนวน 34 โรงเรียน (ต่อ)	จังหวัด
27. โรงเรียนท่าเสาพิทยาคม	พิจิตร
28. โรงเรียนไพโรวิทยา	กำแพงเพชร
29. โรงเรียนวังตะกูราษฎร์อุทิศ	พิจิตร
30. โรงเรียนเขาทรายทับคล้อพิทยา	พิจิตร
31. โรงเรียนโพธิ์โพรงงามพิทยาคม	พิจิตร
32. โรงเรียนอุดมธัญญาประชานุเคราะห์	นครสวรรค์
33. โรงเรียนหนองบัว	นครสวรรค์
34. โรงเรียนตลุกคู่วิทยาคม	อุทัยธานี
3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 6 โรงเรียน	จังหวัด
1. โรงเรียนกุงแก้ววิทยาคาร	หนองบัวลำภู
2. โรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี 1 อุตรธานี	อุตรธานี
3. โรงเรียนมัธยมพัชรกิติยาภา 1 นครพนม	นครพนม
4. โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์	ร้อยเอ็ด
5. โรงเรียนปรางค์กู่	ศรีสะเกษ
6. โรงเรียนสอนแก้วว่องไววิทยา	ยโสธร
4. ภาคตะวันออกจำนวน 6 โรงเรียน	จังหวัด
1. โรงเรียนมัธยมศึกษาสิริวัณวรี 3 ฉะเชิงเทรา	ฉะเชิงเทรา
2. โรงเรียนชัยม่วงวิทยาคาร	สระแก้ว
3. โรงเรียนหนองบอนพิทยาคม	ตราด
4. โรงเรียนชลบุรีสุขบท	ชลบุรี
5. โรงเรียนอ่างศิลาพิทยาคม	ชลบุรี
6. โรงเรียนกุฎเมืองราชวิทยาลัย	ระยอง

5. ภาคใต้ จำนวน 10 โรงเรียน	จังหวัด
1. โรงเรียนพนมศึกษา	สุราษฎร์ธานี
2. โรงเรียนมาบอำมฤตวิทยา	ชุมพร
3. โรงเรียนทุ่งตะโกวิทยา	ชุมพร
4. โรงเรียนจุฬาภรณ์ราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช	นครศรีธรรมราช
5. โรงเรียนหัวไทรบำรุงราษฎร์	นครศรีธรรมราช
6. โรงเรียนลำทับประชานุเคราะห์	กระบี่
7. โรงเรียนสตรีพังงา	พังงา
8. โรงเรียนเมืองกลาง	ภูเก็ต
9. โรงเรียนตะเคียนวิทยา	สงขลา
10. โรงเรียนกำแพงวิทยา	สตูล

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

Identity of Moral School

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยเรื่อง “อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม” เพื่อทราบความคิดเห็นของท่าน ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีค่าอย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ และข้อมูลของท่านจะเป็นความลับและขอรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบต่ออาชีพปฏิบัติงานของท่านหรือหน่วยงานที่ท่านรับผิดชอบ โดยผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์ในภาพรวม จึงขอความกรุณาโปรดตอบให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง

2. ผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการโรงเรียน 2) รองผู้อำนวยการโรงเรียน 3) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 4) ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

3. แบบสอบถามฉบับนี้มี 2 ตอน ประกอบด้วย
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูง ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

นายสายันต์ โพธิ์ทอง

นักศึกษาปริญญาเอก

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

โทรศัพท์ 0-6321-21290

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าข้อความตามข้อมูลของท่าน

ข้อ	ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	สำหรับผู้วิจัย
1	เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง	( ) 01
2	อายุ ☐ ไม่เกิน 30 ปี ☐ 30 -40 ปี ☐ 41 – 50 ปี ☐ 51 ปีขึ้นไป	( ) 02
3	ระดับการศึกษาสูงสุด ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก	( ) 03
4	ตำแหน่งปัจจุบัน ☐ ผู้อำนวยการโรงเรียน ☐ รองผู้อำนวยการโรงเรียน ☐ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ☐ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	( ) 04
5	ประสบการณ์การในตำแหน่ง ☐ 1 - 5 ปี ☐ 6 – 10 ปี ☐ 11 – 15 ปี ☐ 16 – 20 ปี ☐ 21 – 25 ปี ☐ 26 ปีขึ้นไป	( ) 05

ตอนที่ 2 อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเพียงช่องเดียว ซึ่งกำหนดระดับความคิดเห็นดังนี้

ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ในระดับน้อยที่สุด

ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ในระดับน้อย

ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ในระดับปานกลาง

ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ในระดับมาก

ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยว่าเป็นอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม ในระดับมากที่สุด

ข้อ	อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
1	โรงเรียนมีวิสัยทัศน์และปรัชญาด้านคุณธรรมชัดเจน						
2	โรงเรียนมีแผนงาน โครงการ และโครงการส่งเสริมคุณธรรม						
3	โรงเรียนมีแผนกลยุทธ์การดำเนินงานโรงเรียนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน						
4	โรงเรียนมีกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม						
5	โรงเรียนมีแผนพัฒนาคุณธรรม						
6	โรงเรียนมีบรรยากาศที่ดีต่อการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน						
7	โรงเรียนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมทุกกิจกรรมจนเป็นวิถีคุณธรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียน						
8	โรงเรียนคุณธรรมเป็นการดำเนินงานที่ไม่ผูกขาดศาสนาใดศาสนาหนึ่ง						
9	โรงเรียนมีคุณธรรมอัตลักษณ์						
10	โรงเรียนมีการนำหลักธรรมคำสอนหรือพระราชดำริมาใช้ในโครงการคุณธรรม						
11	โรงเรียนสร้างเครือข่ายเพื่อขยายผล ด้วยวิธีการ coaching and mentoring						

ข้อ	อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
12	โรงเรียนมีป้ายหลักธรรมคำสอน/คำขวัญ/คติสอนใจที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม						
13	โรงเรียนเป็นต้นแบบการปฏิรูปประเทศ						
14	โรงเรียนมีองค์ความรู้และนวัตกรรมสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม						
15	ผู้บริหารบริหารสถานศึกษาด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้						
16	โรงเรียนสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ						
17	โรงเรียนสร้างกลุ่มผู้นิติเทศจิตอาสา						
18	ผู้บริหารและครู มีการนิเทศติดตามและการประเมินผล คุณธรรมจริยธรรม						
19	โรงเรียนเป็นต้นแบบเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม						
20	ครูจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ให้สอดคล้อง กับเป้าหมายของโรงเรียน						
21	โรงเรียนมีการพัฒนาจริยธรรมในนักเรียน						
22	ใช้ดาวเป็นเกณฑ์มาตรฐานชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม						
23	โรงเรียนมีข้อมูลสารสนเทศด้านคุณธรรม						
24	โรงเรียนสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้าน วิชาการและความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ						
25	โรงเรียนผ่านการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสใน การดำเนินงานของรัฐ						
26	ผู้บริหาร คณะครู คณะนักเรียน ร่วมกันกำหนด คุณธรรมอัตลักษณ์						
27	ผู้บริหารบริหารสถานศึกษาอย่างมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม						
28	ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้ คู่ความดี						

ข้อ	อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
29	โรงเรียนมีแผนงานขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม อย่างชัดเจน						
30	ผู้บริหาร ครู และนักเรียนร่วมกันขับเคลื่อนโครงการ โรงเรียนคุณธรรม						
31	โรงเรียนพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำให้เป็นผู้นำ เยาวชนจิตอาสา						
32	ผู้บริหารสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของครู						
33	โรงเรียนได้รับการยอมรับให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ด้านคุณธรรมจริยธรรม						
34	ครูปรับการสอนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมนักเรียน						
35	โรงเรียนเสริมสร้างระเบียบวินัย						
36	โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้คุณธรรมหลากหลาย						
37	โรงเรียนกำหนดวิธีการบรรลุเป้าหมายคุณธรรม อัตลักษณ์ของโรงเรียน						
38	นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น						
39	โรงเรียนได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติจาก หน่วยงานภายในหรือภายนอก						
40	โรงเรียนมีการสร้างเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมและมีส่วน ร่วมกับหน่วยงานภายนอก						
41	โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จด้านการ เรียนและการใช้ชีวิต						
42	โรงเรียนคิดทำ ย้ำ ซ้ำ ทวน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร						
43	โรงเรียนมีโครงการงานจะทำให้นักเรียนทุกคนฝึกจนเป็นนิสัย ตามวัตถุประสงค์เป้าหมาย						
44	โรงเรียนคุณธรรมมีเป้าหมายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม นักเรียนที่ไม่พึงประสงค์ลดลง						

ข้อ	อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
45	ผู้บริหารและครู มีการปรับปรุงกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดบทเรียน และการประชาสัมพันธ์						
46	โรงเรียนมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการคุณธรรมผ่านช่องทางต่าง ๆ						
47	นักเรียน ครอบครัว และโรงเรียน ร่วมกันพัฒนา และสนับสนุนวิสัยทัศน์ของโรงเรียน						
48	ผู้บริหารใช้กระบวนการ PDCA ในการบริหารงาน						
49	ผู้บริหารมีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมทั้งองค์กร						
50	ผู้บริหารมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์						
51	ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ตรงเวลาและเต็มเวลา						
52	ผู้บริหารเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนงานแบบมีส่วนร่วม						
53	ผู้บริหารมีความสามารถวิเคราะห์รู้วิธีแก้ปัญหาต่างๆ ภายในโรงเรียน						
54	ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจด้านคุณธรรม						
55	ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา						
56	ผู้บริหาร ครู และนักเรียน เคารพซึ่งกันและกัน						
57	ผู้บริหารมีการบูรณาการองค์ความรู้ภายในโรงเรียน						
58	ผู้บริหารมีความยึดมั่นว่าคนดีสำคัญกว่าทุกสิ่ง						
59	ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการขับเคลื่อนการบริหารงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม						
60	ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ การวางแผนแบบ ที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ปัญหาไปสู่การปฏิบัติเป็นระบบ						
61	ผู้บริหารได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติ						
62	ผู้บริหารมีการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล						
63	ผู้บริหารมีความเมตตา						

ข้อ	อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
64	ผู้บริหารเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและศิษย์						
65	ผู้บริหารมีความพอเพียง						
66	ผู้บริหารมีการประชุมหารืออย่างสม่ำเสมอ						
67	ผู้บริหารมีความตั้งใจปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ						
68	ผู้บริหารมีทักษะการสื่อสารที่ดี						
69	ผู้บริหารมีความขยันหมั่นเพียร						
70	ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์						
71	ผู้บริหารและครูเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง และเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม						
72	ผู้บริหารใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่คุณธรรม						
73	ผู้บริหารปรับเปลี่ยนงานให้สอดคล้องกับโรงเรียนคุณธรรม						
74	ครูแนะนำนักเรียนให้เข้าใจใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า						
75	โรงเรียนคุณธรรมเป็นการดำเนินงานที่ไม่ผูกขาดศาสนาใด ศาสนาหนึ่ง						
76	ผู้บริหารมีความตั้งใจจริง และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค						
77	ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำเป็นหมู่คณะ						
78	โรงเรียนมีการประเมินผล เพื่อให้ทราบจุดเด่น จุดดี ของอัตลักษณ์โรงเรียน						
79	ครูมีการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมการแลกเปลี่ยน เรียนรู้						
80	ครูมีความสามารถเป็นวิทยากรคุณธรรมได้						
81	ครูมีความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรม						
82	ครูเสียสละเพื่อส่วนรวม						
83	ครูไม่สร้างความแตกแยกในหมู่คณะ						
84	ครูมีจรรยาบรรณวิชาชีพครู						
85	ครูช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน						
86	ครูพูดจาสุภาพ						

ข้อ	อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
87	ครูเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมได้รับการยกยเชิดชูเกียรติ						
88	ครูมีความเมตตากรุณาต่อนักเรียน						
89	ครูสอนให้นักเรียนมีระเบียบวินัย						
90	ครูมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ						
91	ครูไม่แสวงหาประโยชน์จากนักเรียนและโรงเรียน						
92	นักเรียนมีโครงการคุณธรรมตามคุณธรรมอัตลักษณ์						
93	นักเรียนมีโครงการคุณธรรมรู้จักการทำงานเป็นทีม						
94	นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้คุณธรรมได้						
95	นักเรียนสามารถเผยแพร่องค์ความรู้โครงการคุณธรรม						
96	นักเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี						
97	นักเรียนมีความกตัญญู						
98	นักเรียนอยู่อย่างพอเพียง						
99	นักเรียนมีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี						
100	นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาตนเองได้						
101	นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเองและส่วนรวมมากขึ้น						
102	นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนด้วยตนเอง						
103	นักเรียนมีจิตสาธารณะ						
104	นักเรียนไม่ก่อกวนแกล้งและไม่ใช้ความรุนแรงกับเพื่อน						
105	นักเรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้และมุ่งมั่นในการเรียน						
106	นักเรียนพูดจาสุภาพ						
107	นักเรียนเป็นผู้นำทางด้านคุณธรรม						
108	นักเรียนมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์						
109	นักเรียนจัดตั้งกลุ่ม/ชุมชน/ชมรมตามความสนใจ ปฏิบัติกิจกรรมขยายผลแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านคุณธรรมภายในโรงเรียน						

ข้อ	อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
110	นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม คุณงามความดีที่มีอยู่ในตนเอง นำมายึดถือปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิตภาคภูมิใจในการทำดี						
111	นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น						
112	นักเรียนปฏิบัติต่อเพื่อนด้วยความสุภาพ						
113	นักเรียนไม่หลงลืมตัวเมื่อประสบความสำเร็จ						
114	นักเรียนมีทัศนคติในการมองโลกเชิงบวก						
115	นักเรียนมีวินัย						
116	นักเรียนมีความเคารพต่อครู						
117	นักเรียนตรงต่อเวลา						
118	นักเรียนรู้สึกปลอดภัยทางสังคม อารมณ์ และร่างกาย						
119	นักเรียน ครอบครัว และโรงเรียน ร่วมกันพัฒนา และสนับสนุนวิสัยทัศน์ของโรงเรียน						

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งที่ท่านได้กรุณาให้ข้อมูลครบทุกข้อ

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญยืนยันองค์ประกอบ
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญยืนยันองค์ประกอบ แบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบ

ที่ อว 8612.2/พิเศษ

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

25 มีนาคม 2564

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญยืนยันองค์ประกอบ

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นายสาธิต โพธิ์ทอง รหัสนักศึกษา 58252912 นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม” ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญยืนยันองค์ประกอบดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่าน
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มัทนา วังถนอมศักดิ์)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร. 09 3979 3455

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญยืนยันองค์ประกอบ
อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

1. ดร.รุ่งชีวา สุขศรี
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม
2. ดร.สุรินทร์ สำลี
ผู้อำนวยการโรงเรียนราชโบริการานุเคราะห์ จังหวัดราชบุรี
3. ดร.สมพงษ์ เตชรัตนวรกุล
ผู้อำนวยการโรงเรียนเทพมงคลรังสี จังหวัดกาญจนบุรี
4. ดร.วิโรจน์ ไชยภักดี
ผู้อำนวยการโรงเรียนธรรมโชติศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี
5. ดร.ขวัญใจ โพธิ์ทองนาค
ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองปลาหมอพิทยาคม จังหวัดราชบุรี

แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ
เพื่อยืนยันองค์ประกอบจากข้อค้นพบงานวิจัย
เรื่อง อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม
Identity of Moral School

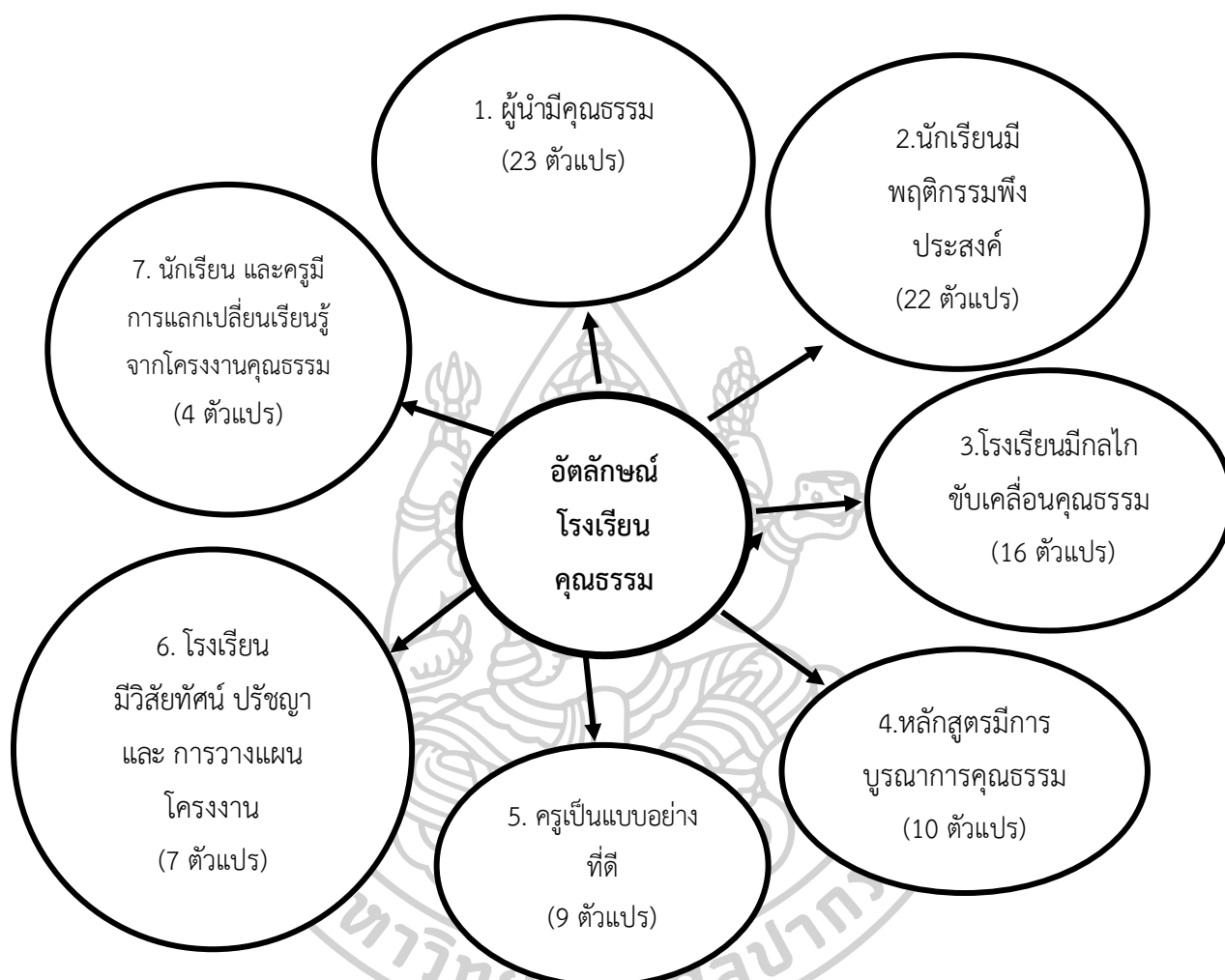
คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นเพื่อยืนยันองค์ประกอบจากข้อค้นพบงานวิจัย เรื่องอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม 2) ผลการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนคุณธรรม ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จำนวน 95 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนคุณธรรม ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ จำนวน 76 โรงเรียน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางประมาณการขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน โดยให้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งประเภท ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และครู กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสอบถามความคิดเห็น และแบบสอบถามเพื่อยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์เนื้อหา

2. ผลการวิจัยอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรมมีจำนวน องค์ประกอบ 7 ประกอบ 91 ตัวแปร คือ องค์ประกอบที่ 1 ผู้นำมีคุณธรรม จำนวน 23 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 นักเรียนมีพฤติกรรมพึงประสงค์ จำนวน 22 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 โรงเรียนมีกลไกขับเคลื่อนคุณธรรม จำนวน 16 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 4 หลักสูตรมีการบูรณาการคุณธรรม จำนวน 10 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 5 ครูเป็นแบบอย่างที่ดี จำนวน 9 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 6 โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ปรัชญา และการวางแผนโครงการ จำนวน 7 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 7 นักเรียนและครู มีการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากโครงการคุณธรรม จำนวน 4 ตัวแปร แต่ละองค์ประกอบ ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

แผนภูมิภาพที่ 6 สรุพอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

จากแผนภูมิที่ 6 สรุพอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม จากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีองค์ประกอบจำนวน 7 องค์ประกอบ จำนวน 91 ตัวแปร ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ผู้ที่มีคุณธรรม ประกอบด้วย 23 ตัวแปร คือ คือ 1) ผู้บริหารเป็น กัลยาณมิตรต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและศิษย์ 2) ผู้บริหารเป็นผู้รักประชาธิปไตย 3) ผู้บริหารมีความ เมตตา 4) ผู้บริหารได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติ 5) ผู้บริหารมีความขยันหมั่นเพียร 6) ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจด้านคุณธรรม 7) ผู้บริหารมีความซื่อสัตย์ 8) ผู้บริหารมีความยึดมั่นว่า คนดีสำคัญกว่าทุกสิ่ง 9) ผู้บริหารมีความตั้งใจปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ 10) ผู้บริหารมีการบูรณา การองค์ความรู้ภายในโรงเรียน 11) ผู้บริหารมีความพอเพียง 12) ผู้บริหารใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงควบคู่คุณธรรม 13) ผู้บริหาร ครู และนักเรียน เคารพซึ่งกันและกัน 14) ผู้บริหาร มีการ

ประชุมหารืออย่างสม่ำเสมอ 15) ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ การวางแผนแบบที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ปัญหามาลงสู่การปฏิบัติเป็นระบบ 16) ผู้บริหารมีความตั้งใจจริง และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค 17) ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ตรงเวลาและเต็มเวลา 18) ผู้บริหารเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนงานแบบมีส่วนร่วม 19) ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 20) ผู้บริหารมีทักษะการสื่อสารที่ดี 21) ผู้บริหารปรับเปลี่ยนทำงานให้สอดคล้องกับโรงเรียนคุณธรรม 22) บริหารมีความสามารถวิเคราะห์ รู้วิธีแก้ปัญหาคือ 23) ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการขับเคลื่อนการบริหารงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม

องค์ประกอบที่ 2 นักเรียนมีพฤติกรรมพึงประสงค์ ประกอบด้วย 22 ตัวแปร

1) นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตนเองและส่วนรวมมากขึ้น 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น 3) นักเรียนมีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี 4) นักเรียนตรงต่อเวลา 5) นักเรียนเป็นผู้นำทางด้านคุณธรรม 6) นักเรียนอยู่อย่างพอเพียง 7) นักเรียนพูดจาสุภาพ 8) นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาตนเองได้ 9) นักเรียน ครอบครัว และโรงเรียน ร่วมกันพัฒนา และสนับสนุนวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 10) นักเรียนปฏิบัติต่อเพื่อนด้วยความสุภาพ 11) นักเรียนรู้สึกปลอดภัยทางสังคม อารมณ์ และร่างกาย 12) นักเรียนมีจิตสาธารณะ 13) นักเรียนมีทัศนคติในการมองโลกเชิงบวก 14) นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม คุณงามความดีที่อยู่ในตนเอง นำมายึดถือปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิตภาคภูมิใจในการทำดี 15) นักเรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้และมุ่งมั่นในการเรียน 16) นักเรียนมีความเคารพต่อครู 17) นักเรียนมีวินัย 18) นักเรียนไม่ก่อกวนแกล้งและไม่ใช้ความรุนแรงกับเพื่อน 19) นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนด้วยตนเอง 20) นักเรียนมีความกตัญญู 21) นักเรียนจัดตั้งกลุ่ม/ชุมชน/ชมรมตามความสนใจ ปฏิบัติกิจกรรม ขยายผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านคุณธรรมภายในโรงเรียน และ 22) นักเรียนไม่หลงลืมตัวเมื่อประสบความสำเร็จ

องค์ประกอบที่ 3 โรงเรียนมีกลไกขับเคลื่อนคุณธรรม ประกอบด้วย 16 ตัวแปร

คือ 1) ใช้ดาวเป็นเกณฑ์มาตรฐานชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม 2) โรงเรียนพัฒนาศักยภาพนักเรียนแกนนำให้เป็นผู้นำเยาวชนจิตอาสา 3) ผู้บริหารสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของครู 4) โรงเรียนเป็นต้นแบบการปฏิรูปประเทศ 5) ผู้บริหาร ครู และนักเรียนร่วมกันขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรม 6) โรงเรียนสร้างเครือข่ายเพื่อขยายผลด้วยวิธีการ coaching and mentoring 7) ผู้บริหารและครู มีการปรับปรุงกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดบทเรียน และการประชาสัมพันธ์ 8) โรงเรียนได้รับการยอมรับให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม 9) โรงเรียนสร้างกลุ่มผู้เฝ้าระวังจิตอาสา 10) โรงเรียนมีแผนงานขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมอย่างชัดเจน 11) โรงเรียนมีการสร้างเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมและมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภายนอก 12) โรงเรียนมีข้อมูลสารสนเทศด้านคุณธรรม 13) โรงเรียนมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการคุณธรรมผ่านช่องทางต่าง ๆ 14) โรงเรียนมีป้ายหลักธรรมคำสอน/คำขวัญ/คติสอนใจ ที่ส่งเสริม

คุณธรรม จริยธรรม 15) โรงเรียนสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านวิชาการ และความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ และ 16) โรงเรียนคิดทำ ย้ำ ซ้ำ ทวน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กร

องค์ประกอบที่ 4 หลักสูตรมีการบูรณาการคุณธรรม ประกอบด้วย 10 ตัวแปร

คือ 1) ผู้บริหารและครู มีการนิเทศติดตามและการประเมินผลคุณธรรมจริยธรรม 2) ผู้บริหาร คณะครู คณะนักเรียน ร่วมกันกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ 3) ผู้บริหารบริหารสถานศึกษาอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม 4) โรงเรียนมีการพัฒนาจริยธรรมในนักเรียน 5) ครูจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน 6) ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการความรู้คู่ความดี 7) โรงเรียนมีคุณธรรมอัตลักษณ์ 8) ผู้บริหารบริหารสถานศึกษาด้วยความโปร่งใสเป็นธรรม และตรวจสอบได้ 9) โรงเรียนกำหนดวิธีการบรรลุเป้าหมายคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน และ 10) ครูปรับการสอนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมนักเรียน

องค์ประกอบที่ 5 ครูเป็นแบบอย่างที่ดี ประกอบด้วย 9 ตัวแปร คือ 1) ครูสามารถ

เป็นวิทยากรคุณธรรม 2) ครูมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 3) ครูเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ 4) ครูพูดจาสุภาพ 5) ครูมีจรรยาบรรณวิชาชีพครู 6) ครูไม่สร้างความแตกแยกในหมู่คณะ 7) ครูช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน 8) ครูไม่แสวงหาประโยชน์จากนักเรียน และโรงเรียน และ 9) ครูเสียสละเพื่อส่วนรวม

องค์ประกอบที่ 6 โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ ปรัชญา และการวางแผนงาน

ประกอบด้วย 7 ตัวแปร คือ 1) โรงเรียนมีกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 2) โรงเรียนมีแผนกลยุทธ์การดำเนินงานโรงเรียนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน 3) โรงเรียนมีแผนพัฒนาคุณธรรม 4) โรงเรียนมีแผนงาน โครงการ และโครงการส่งเสริมคุณธรรม 5) โรงเรียนมีวิสัยทัศน์และปรัชญาด้านคุณธรรมชัดเจน 6) โรงเรียนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมทุกกิจกรรมจนเป็นวิถีคุณธรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียน และ 7) โรงเรียนมีบรรยากาศที่ดีต่อการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน

องค์ประกอบที่ 7 นักเรียนและครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากโครงการคุณธรรม

ประกอบด้วย 4 ตัวแปร คือ 1) นักเรียนสามารถเผยแพร่องค์ความรู้โครงการคุณธรรม 2) นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้คุณธรรมได้ 3) นักเรียนมีโครงการคุณธรรมตามคุณธรรมอัตลักษณ์ 4) ครูมีการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

3. แบบสอบถามนี้มี 2 ตอน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้เชี่ยวชาญ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญเป็นอย่างสูง ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการ
ตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

นายสายันต์ โพธิ์ทอง

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ
 เพื่อยืนยันองค์ประกอบจากข้อค้นพบงานวิจัย
 เรื่อง อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม
 Identity of Moral School

วัตถุประสงค์

เพื่อทราบผลการยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

คำชี้แจง

จากข้อค้นพบ “องค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม” ในฐานะที่ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญขอความกรุณาท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อค้นพบ โดยกรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้เชี่ยวชาญ

ชื่อ - สกุล.....
 ตำแหน่ง.....
 สถานที่ทำงาน.....

ส่วนที่ 2 แบบยืนยันองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการวิจัย พบว่า มีองค์ประกอบอัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม มี 7 องค์ประกอบ 91 ตัวแปร ท่านโปรดให้ความคิดเห็น 4 ด้าน คือ มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์ โดยพิจารณา ดังนี้

เห็นด้วยว่า   อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม
    มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์

ไม่เห็นด้วยว่า   อัตลักษณ์โรงเรียนคุณธรรม
    มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และมีประโยชน์

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายสายันต์ โปธิ์ทอง
วุฒิการศึกษา	<p>พ.ศ. 2546 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) สาขาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย</p> <p>พ.ศ. 2553 สำเร็จการศึกษาปริญญาโท สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาบัณฑิต (สส.ม.) สาขาการบริหารและนโยบาย สวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์</p> <p>พ.ศ. 2547 สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (ปวค.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย</p> <p>พ.ศ. 2558 ศึกษาต่อระดับปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร</p>
ที่อยู่ปัจจุบัน	45/269 หมู่ 6 ตำบลบางกระทึก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73210

